

DIAKONIA

3/2018

Diakoniakentän toimijat

Yhdessä
hyvään
elämään

Sielunhoitoa
ja arjen apua

Diakoniatyö
verkostoissa

3 • 2018

sisältö

3 **Pääkirjoitus:**
Jokainen tsäänsi on uusi
mahdollisuus

4 Martinus Tampereella

7 Rakkaudella ja rohkeasti
ihmisarvon puolesta

9 Ruoka-aputoiminnalle ja
työllistymisen tukitoimille
entistä enemmän tarvetta

12 Helluntaiseurakunnat myönteisen
haasteen edessä

14 Tampereen Kaupunkinlähetyksen ry

16 ”Diakonialla on paljon annettavaa
asiakkaillemme”

18 Caritas – 20 vuotta yksinäisyyttä
vastaan yhteisöllisyyden puolesta

20 RISU katkaisee rikosuran
alkuunsa

22 Kaikille on tilaa

24 Mitä voit tehdä lähimmäisesi
hyväksi?

28 Rikosuhripäivystys tukee ja
neuvoo rikoksen uhreja

30 Sielunhoitoa ja arjen apua

32 Caritas toteuttaa diakoniatyötä
katolisessa kirkossa Suomessa

34 ”Muutokset sisältävät aina myös
mahdollisuuksia”

37 Diakoniatyöntekijät yhteisen työn
verkostoissa

40 Voimavararyhmä voimauttaa sekä
asiakkaat että diakonit

42 Etsivää vanhustyötä tarvitaan

45 ”Kuka minua puolustaa?”

48 Missiologia-hype kontekstuaali-
suuden nosteenä diakonialle

50 Ihmiskauppa maailmalla ja Suomessa

52 Kirkko auttaa venäjänkielisiä
kotoutumaan Suomeen

54 Mielenterveyskuntoutuja saa puhua
myös uskonnosta

56 Läsnä vaikei paikalla
– kohtaamisia verkossa

58 Elämäntyönä diakonia

60 Varainhankinnalla tuetaan
tulevaisuuden asiantuntijoita

62 **Kirjat:** Päin Helvettiä?

64 **Hartaus:** Tärkein toimija

Jokainen tsäänsi on uusi mahdollisuus

Tittu Konttinen

Kirkon diakonian päivät järjestettiin syyskuussa Lahdessa teemalla ”Hyppy”. Nykymuotoisilla päivillä on kaksi pääjuurta. Ensimmäinen juuri ulottuu Diakoniatyöntekijöiden päiviin, jotka Diakoniatyöntekijöiden liitto aikanaan käynnisti. Toinen juuri on keskushallinnon järjestämissä Diakoniapäivissä, joille kutsuttiin seurakuntien diakoniatyöntekijöiden, luottamushenkilöiden ja seurakuntalaisten lisäksi muita diakonia-alan ammattilaisia.

Valtakunnallisille kasvokkain tapahtuville diakonian suurtapahtumille on tarvetta. Monet seurakunnat onneksi edelleen mahdollistavat osallistumisen. Samalla kirkossa tulee kehittää näitä yhteentulemisia, kun resurssit vähenevät, rakenteet ja vuorovaikutuksen keinot uudistuvat.

Hyppy-teema liittyi Lahtea määrittävään hyppyräjäkseen. Hyppyä uuteen ei ole järveä tehdä valmistautumattomana. Jossain vaiheessa tulee silti se hetki, jolloin on syytä päästää irti ja hypätä. Kirkossamme ja yhteiskunnassamme rakenteet

muuttuvat. Osin uutta kehitetään suunnitellen ja simuloiden. Osin taas kokeilemalla kehittäminen on vain verho vastuuttomalle häsläämiselle.

Diakonian päivillä saimme ilahduttavia väläyksiä oivaltavasta ja vastuullisesta kehittämisestä, tutkimisesta ja viestinnästä. Löydöt oli myös paketoitu luovalla tavalla. Diakonian tunnettuutta ja mielikuvia oli tutkittu paikallisesti, niin lahtelaisen torikansan kuin nk. diakonian asiakkaiden näkökulmista. Ihmiset näyttivät tuntevan yllättävän hyvin, mitä diakonia on. Asiakkaiden kiitollinen palaute kertoo, että puheella kokonaisvaltaisesta kohtaamisesta diakoniatyön vahvuutena on katetta. Ihmiset kokivat tullessa autetuiksi.

Tärkeä viesti oli, että meidän tulisi tuottaa vastaavaa ymmärrystä myös tuleville luottamushenkilöille. Jokaisella seurakunnalla ei ole mahdollisuutta tuottaa tietopakettia omin voimin, vaikka se olisikin erityisen hyödyllistä juuri sen paikallisuuden vuoksi. Siksi sitä on syytä

tukea ja toteuttaa myös valtakunnallisesti.

Lahdessa julkistettiin tuore, järjestyksessään kymmenes diakonia-barometri. Tällä kertaa barometrin tekemisessä oivaltavaa oli, että sen tutkijoina toimi neljä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittajaa Diakista. Heillä jokaisella oli kokemusta diakoniatyöstä ja kykyä tulkitella tuloksia työnsä kannalta. Kokeilu onnistui ilahduttavasti, ja sen tulokset antavat aihetta jatkokeskustelulle ja -selvityksille.

Diakoniabarometriprosessissa kiteytyy diakonian tutkimuksen toimijoiden laaja-alainen yhteistyö. Vastaavan soisi toteutua muutoinkin kirkon piirissä diakonia-alan ja muiden toimijoiden kesken. Haaskaamme edelleen kohtuuttomasti voimavaroja, kun hädänalaisen ihmisen asian ajamisen sijaan olemme kiinnostuneita enemmän ajamaan omaa henkilökohtaista ja/tai taustaorganisaatiomme asiaa.

Kalle Kuusimäki
kalle.kuusimaki@evl.fi

3/2018

JULKAISIJA Diakonia ry: Kirkon diakonia ja sielunhoito, Diakoniatyöntekijöiden Liitto, Suomen Kirkon Seurakuntaopiston Säätiö, Kirkkopalvelut, Suomen Merimieskirkko, Espoon Diakoniasäätiö, Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö, Martinussäätiö. HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA Pekka Asikainen KUSTANTAJA Diakonia ry TOIMITUSKUNTA Pekka Asikainen, Kari Latvus, Kati Latikka, Mikko Malkavaara, Irene Nummela, Marko Pasma, Sari Peltonen, Terttu Pohjolainen, Seppo Sulkko TOIMITUS PL 210, 00131 Helsinki PÄÄTOIMITTAJA Kalle Kuusimäki, p. 050 501 2901 TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ Raili Suviranta: ext-raili.suviranta@evl.fi TAITTO JA PAINO Grano Oy TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET Perry Johansson, p. 040 734 4015, perry.johansson@ekumenia.fi TILAUSHINTA kotimaahan 45 €/vuosikerta, ulkomaille 50 €/vuosikerta, opiskelijahinta 18 €. Osoitteita voidaan luovuttaa kaupallisille ilmoittajille. KANSI Marjut Hentunen LEHTI ILMESTY 4 kertaa vuodessa. Numero 4/2018 ilmestyy 20.12.2018. Lehden teemana on Uutta kehittävä diakonia. ISSN 0355-8797

Hannu Jukola

M-Huoltamolla nuoret opiskelevat autoalaa tekemällä asiakastöitä ohjaajan ja erityisopettajan opastuksella.

Martinus Tampereella

Diakoniaa ja sen kehittämistä voi toteuttaa monin eri tavoin. Yksi tapa löytyy Tampereelta, jossa hyvään elämään tähtäävää diakonista auttamistoimintaa toteutetaan ja kehitetään osin yritysmäisesti toimien.

Martinuksen toiminta sai alkunsa, kun Tampereen seurakuntayhtymä sai suuren testamenttilahjoituksen diakoniatyötä varten. Syntyi ajatus perustaa säätiö, jonka tehtävänä olisi diakonian kehittäminen ja uusien, ennakkoluulottomien toimintatapojen etsiminen tiiviissä yhteistyössä paikallisseurakuntien, yhtymän yhteisten työmuotojen ja muiden autta-

mistyössä toimivien tahojen kanssa. Tampereen seurakuntayhtymä perusti Martinus-säätiön vuonna 2004. Martinus on seurakuntayhtymään nähden itsenäinen toimija, mutta seurakuntayhtymällä on merkittävä rooli säätiön hallinnossa.

Yleishyödyllinen hanketoiminta on ollut keskeistä Martinuksen toiminnasta alusta alkaen. Alkuun Martinuksen hankkeet olivat kansainvälisiä. Pietari-projektissa organisoitiin laaja vapaaehtoistoiminta ja varainkeruu, jonka tuloksena kunnostettiin katulastenkoteja Pietarissa. Sen jälkeen menttiin Namibiaan, jossa peruskorjattiin Onandjokwen sairaala tiiviissä yhteistyössä Suomen Lähetysseuran kanssa.

Reittejä opiskeluun ja työelämään

Viime aikoina Martinuksen toteuttama hanketoiminta on liittynyt erityisesti nuorten työllistämiseen. Esimerkiksi Polku X -hankkeessa yli 200 nuorelle etsittiin reittejä kohden työtä tai opiskelupaikkaa. Hanke toteutettiin tiiviissä yhteistyössä Tampereen seurakuntayhtymän kanssa, joka jatkaa säätiön rinnalla hankkeessa kehitettyjen toimintamallien toteuttamista hankerahoituksen päättyttyä. Lisäksi Martinuksen hanketyön osaajat avustavat Tampereen seurakuntayhtymää hanketyön kehittämisessä, hankehakemusten laadinnassa (mm. ESR ja AMIF) ja

hankkeiden hallinnoissa.

Pohdinta kirkon ja seurakuntien roolista heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistämässä johti aikanaan siihen, että säätiö perusti Martinus-palvelut Oy:n. Tätä nykyä yhtiössä on kaksi toimintalinjaa: autohuoltopalvelut (M-Huoltamo) ja siivouspalvelut (M-Siivous). Kummassakin toiminnossa pyritään työllistämään ensisijaisesti työttömiä. Palvelujen hinnat koetetaan pitää kohtuullisena, niin että vähävaraisellakin on mahdollisuus saada kyseisiä palveluita. Lisäksi toiminnoilla on vahva kytkentä toisen asteen ammatilliseen koulutukseen. M-Huoltamon toiminnassa ovat mukana ammattioppilaitokset Luovi ja Tampereen seudun ammattiopisto Tredu. M-Huoltamo on opetuskorjaamo, joka toimii erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden voimin. Myös siivouspalveluissa on mukana erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita.

Palveluja kehitysvammaisille

Martinuksen uusin ja suurin toimintamuoto on kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintapalvelut. Tampereen seurakuntayhtymän yksikkönä toimintanut Epilän toimintakeskus siirtyi säätiön osaksi vuoden 2015 alusta. Martinuksen kehitysvammaispalvelujen lähtökohdaksi on palvelunkäyttäjän yksilöllinen elämänsuunnittelu, hyvän ja toimivan arjen sekä oman päätöksen teon tukeminen ja erilaisten kommunikaatiomenetelmien huomiointi vuorovaikutuksessa. Martinuksen kehitysvammaispalvelut järjestää myös tuettua työllistymistä, jonka tarkoituksena on lisätä kehitysvammaisten aikuisten mahdollisuutta saada palkkatyötä. Työ suunnitellaan yksilöllisesti vastaamaan henkilön työ- ja toimintakykyä. Martinuksen kehitysvammaispalveluja ostavat Tampere ja sen lähikunnat.

Martinus on ollut mukana myös päihde- ja mielenterveyskuntoutu-

Merja Kerttula

Polku X -nuoria seurakunnan Ruokapankilla pakkaustöissä.

Käden taitojen kehittyminen voi olla avain työllistymiseen.

Tero T. Ahlgren

jien palvelutuotannossa rakennuttamalla ja peruskorjaamalla tiloja kyseisen palvelutuotannon käyttöön. Tästä toiminnosta luovuttiin vuoden 2018 alussa, kun säätiön omistamat kiinteistöt siirtyivät Y-säätiölle.

Diakonista toiminta-ajatustaan Martinus viestii myös yhteiskunnalli-

sen yrityksen merkillä, jonka käyttöoikeuden Suomalaisen työn liitto myönsi Martinukselle vuonna 2016.

Mika Nokelainen

toiminnanjohtaja, TT, AmO
Martinus-säätiö
www.martinus.fi

Rakkaudella ja rohkeasti ihmisarvon puolesta!

Lämmin elokuun päivä Helsingin Diakonissalaitoksen korttelissa. Laitoksen perustaja Aurora Karamzin, auringossa läikehtivässä puvussaan, tervehtää pihaan kokoontunutta väkeä. Moninainen joukko sisaria, vapaaehtoisia, opiskelijoita ja palveluissa olevia ihmisiä liikkuu puuhissaan elämää kuhisevassa pihassa. Kirkossa kerrotaan yhden sisaren kokemuksista sisällissodan pyörteissä. Yhdessä pihan kulmauksessa paljastetaan muuriin maalattua graffitia. On syksyn 2018 korttelijuhla, historia ja nykisyys ovat vahvasti läsnä, toisiinsa kietoutuneina. Näkyväksi tulee se, mistä kaikki on saanut alkunsa ja missä olemme nyt.

Diakonissalaitoksen arvot, kristillinen lähimmäisenrakkaus ja ihmisarvo, kumpuavat tänäkin päivänä Auroran ja hänen sisartensa vuonna 1867 aloittamasta työstä. Mutta yhteiskunnan muutoksessa meidän on kuunneltava sen herkkiä signaaleja ja oltava myös valmis muutokseen. Onhan missiomme olla rohkean diakonian edelläkävijä ja kestävä hyvinvoinnin rakentaja. Sitä olivat sisaret, siihen pyrimme myös me.

Vahva sisarperinne mutta katse nykisydessä

Minulta kysytään aina silloin tällöin, miten voi sisarperinne ja työskenteleekö meillä vielä diakonisoja. Tähän kysymykseen on helppo vastata. Sisarperinne elää talossa, vaikka työntekijöissä diakonisoja on enää harvalukuinen joukko. Helsingin Diakonissalaitoksen Ystävät

Korttelijuhla 2018.

Korttelijuhlan yhteislaulutilaisuus.

ry:n jäsenistä iso osa on laitokselta valmistuneita ja siellä työskennelleitä sisaria. Huhtikuussa vietettävä Yhteyspäivä, jonka taustalla on talon sisarnevosto, kokosi tänäkin keväänä kirkon täyteen väkeä. Sisaret ja Ystävät tulivat tapaamaan toisiaan historian, päivän polttavan asian, kulttuurin ja Sanan äärelle. Sisarilla on myös edustus Helsingin Diakonissalaitoksen valtuuskunnassa. Kirkko, museo ja Aurorasali, sisarten entinen ruokasali, muistuttavat meitä arjessamme heistä ja heidän työstään.

Helsingin Diakonissalaitos on yhteiskunnallinen, 3. sektorin toimija, jonka tausta on sisarkotien verkostossa. Siitä taustasta on hyvä ponnistaa. Menneeseen lukittuminen on kuitenkin mahdotonta niin toimintatavoissa kuin osaamisenkin osalta. Tämä aika haastaa meitä koko ajan laajentamaan näkökulmiamme. Tänään toimintaamme sosiaalitoimen, terveydenhuollon, kansalaistoiminnan ja opetustoimen saroilla rikastuttavat moniammatilliset tiimit ja erilaiset koulutustaustat. Myös palveluissamme ovat ihmiset ja talon ulkopuolelta tulevat taiteilijat tuovat osaamisensa, lahjansa ja elämäkokemuksensa yhteiseen hyvään.

Hankkeet kehittävät diakonista toimintaa

Perustehtäväämme meillä on mahdollisuus ravisuttaa ja uudistaa erilaisten hankkeiden myötä. Itse tulin aikoinaan taloon perustamaan kodittomien naisten palveluja

tiimini kanssa. Palveluissa kokeilimme uudentyyppistä asumista kodittomille naisille tarjottavissa pienyksiöissä, joiden kyljessä oli myös naisten tukipiste. Mahdollistimme palvelunkäyttäjille osallisuuden koulutus-, työllisyys- ja taidehankkeissa. Kaikki tämä tuntui 2000-luvun alkupuolella uudelta ja vallankumoukselliselta. Rohkeaa diakoniaako? Kyllä, se oli Helsingin Diakonissalaitoksen innovaatio, joka perustui yhteiskunnan heikkojen signaalien kuulemiseen. Nyt se kaikki on osa arkeamme, ja sen rikastuttavasta vaikutuksesta nauttivat niin palvelujemme käyttäjät kuin heidän kanssaan työskentelevät.

Tänä syksynä vanhassa kauniissa kirkossamme on kirkollisen toiminnan lisäksi monipuolista kulttuuritoimintaa. Ohjelmisto pohjaa Diakonissalaitoksen arvoihin ja tekee sen toimintaa näkyväksi; ohjelmaa on Leipäjonomessusta arabialaiseen runoon ja musiikkiin, Asunnottomien yön tapahtumasta jouluaamun jumalanpalvelukseen. Tämä on Diakoniapalveluiden ja Ystävien yhteistä kokeilukulttuuria.

On tärkeää, että kokeilujen kautta hyvät käytännöt siirtyvät osaksi toimintakulttuuriamme ja niissä opittu osaksi työtapaamme. Toimimattomat löydöt voi surutta jättää käyttämättä mutta ottaa niistä opikseen. Riemastuin, kun keskustellessamme hankkeista toimitusjohtajamme **Olli Holmströmin** kanssa hän mainitsi, että sitä hän työ oli alkukirkon aikana! Niinpä, kun mitään ei ollut valmiina, eteenpäin mentiin pala palalta oppimisen ja erehtymisen kautta. Ja löydetty toimivat käytännöt muovasivat toimintaa.

Vahvistamme luottamusta yhteiseen hyvään

Minulla oli ilo osallistua Diakoniatyöntekijöiden seminaaripäivään elokuussa. Osanotto oli runsas ja Alexi's Kitchen / Startup Refugees tarjosi loistavan syyrialaisen lounaan. Päivän teemat pitivät kuulijat valppaana, minua ainakin ne kiehtoivat ja kauhistivat. Sitran teema, ”Hyvinvoinnin seuraava erä”, toi esiin megatrendit, jotka haastavat pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan. Globaalit trendit, kuten maapallon kantokyvyn rajat, ovat jo valtava luku sinänsä.

Arjessa käsitettävät ja käsiteltävämmän trendit koskivat työtä ja toimeentuloa, kasvua ja demokratiaa. Näiden teemojen yhteydessä puhuttiin muun muassa luottamuksesta työhön ja perusturvaan, mahdollisuudesta kasvaa ihmisenä läpi elämän ja siitä, miten kuulluksi tuleminen ja yhdessä tekeminen vahvistavat demokratiaa. Nämä ajatukset haastavat meitä sekä henkilökohtaisesti että diakoniakentän toimijoina. Olemme paikalla, jossa meillä on mahdollisuus omalla panoksellamme vaikuttaa Hyvinvoinnin seuraavaan erään – yhdessä toimien, rakkaudella ja rohkeasti ihmisarvon puolesta!

Kirsti Rinta-Panttila

johtava diakonissa

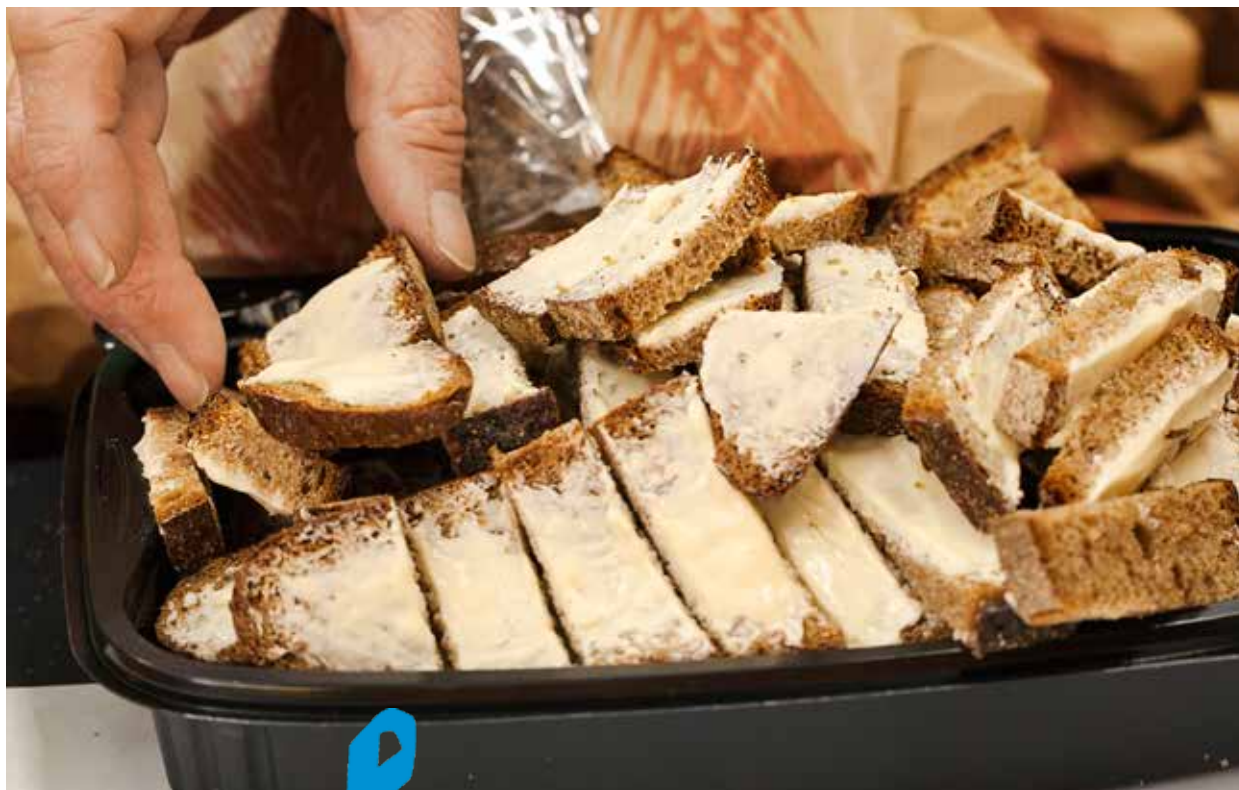

Emma Wichmann vihittiin Helsingin Diakonissalaitoksen ensimmäiseksi diakonissaksi. Tapahtuneesta tulee kulu-neeksi 145 vuotta 1.11.2018. Sisar Emma toimi muutaman vuoden laitoksen johtajattarena.

Johtava diakonissa Kirsti Rinta-Panttila siunattiin tehtävänsä Diakonissalaitoksen kirkossa Yhteyspäivillä huhtikuussa 2018. Siunauksen suorittivat Diakonissalaitoksen toimitusjohtaja Olli Holmström ja tehtävää ennen eläkkeelle siirtymistään lähes 20 vuoden ajan hoitanut Karin Strandberg.

Sininauhaliitto

Ruoka-aputoiminnalle ja työllistymisen tukitoimille entistä enemmän tarvetta

Sininauhaliiton toiminnanjohtaja Teemu Tiensuu toteaa huono-osaisuuden kirjon olevan laajan. Sininauhaliiton noin sadan jäsenyhteisön verkostolla on monipuolista osaamista.

Toiminnanjohtaja **Teemu Tiensuu** toteaa Sininauhaliiton olevan yhteiskristillinen diakoninen liike.

– Jäsenyhteisöillämme on hyvin erilaisia hengellisiä taustoja. Osalla on hyvin karismaattista, osalla vah-

vasti evankelis-luterilaista taustaa, ja osalla jotain siltä väliltä.

Tiensuu sanoo uskovansa vahvasti siihen, että järjestölähtöiselle kristillispohjaiselle auttamistyölle on tulevaisuudessakin vahva tilaus.

– Myös julkiselta sektorilta on tullut hyviä signaaleja. Järjestöjemme työ on nähty arvokkaana ja merkittävänä.

Sininauhaliiton yhteistyöverkoston kuuluu noin sata jäsenyhteisöä. Verkoston erityisosaamista ovat päihde- ja pelihaitat, riippuvuudet, mielenterveysongelmat, pitkäaikaisasunnottomuus sekä sosiaalinen

työllistäminen.

Sininauhaliitto toimii jäsenyhteisöjensä keskusliittona ja tukee jäseniensä toimintaa. Sininauhaliitto toimii valtakunnallisena vaikuttajana ja asiantuntijana, nostaa esiin yhteiskunnallisia epäkohtia, antaa lausuntoja lainsäädäntöhankkeista ja on yhteydessä poliittisiin päättäjiin. Lisäksi se kouluttaa päihde- ja järjestökentän ammattilaisia seminaareissa ja koulutustapahtumissa sekä tarjoaa keskustelumahdollisuuksia.

– Lisäksi jalkaudumme jäsenyhteisöihimme ja olemme edesauttamassa paikallisten yhteistyöverkos-

tojen ja kumppanuuksien syntymistä, Tiensuu kertoo.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn satsattava

Päihde- ja asunnottomuustyö on ollut pitkään Sininauhaliiton jäsenjärjestöjen perustoimintaa. Sen rinnalle on tullut entistä vahvemmin päiväkeskustoiminta.

– Päiväkeskuksissa käyvien ihmisten yhteisenä taustana on erityisesti köyhyys eivätkä niinkään esimerkiksi päihde- tai mielenterveysongelmat. Päiväkeskukset ovat ennen kaikkea kohtaamispaikkoja.

Ruoka-aputoiminnalle on ollut sosiaalista tilausta enenevissä määrin. Tiensuun mukaan huono-osaisuuden kirjo on nykyään laaja.

– Varsinaiset syrjäytyneet ja päihdeongelmaiset ovat ruokajonoissa nykyään vähemmistönä. Jonoissa on niin pienellä eläkkeellä eläviä, sairaseläkeläisiä, työttömiä, opiskelijoita, lapsiperheitä kuin maahanmuuttajia. Hyvinvointivaltio on jakautunut entistä jyrkemmin.

Myös erilaiset työllistymisen tukitoiminnot ovat kasvava toiminta-alue. Nykyään tarjolla on aiempaa vähemmän töitä, joihin ei tarvita erityistä koulutusta. Varsinkin nuorten miesten työttömyys on kasvanut.

– Koulutusjärjestelmä ei enää takaa kaikille paikkaa työelämässä. Suomalainen yhteiskunta on tällä hetkellä kyvytön vastaamaan nykyisiin haasteisiin.

Sininauhaliiton jäsenjärjestöt organisoivat osaltaan erilaisia työkokeiluja, palkkatukityötä ja kuntouttavaa työtoimintaa. Tiensuu uskoo, että monenlaisia vaihtoehtoisia koulutusratkaisuja on löydettävissä lisää. Muun muassa Sininauhaliiton jäsenjärjestöt ovat yhdessä muiden järjestötoimijoiden kanssa kehittäneet malleja, joiden kautta nuoret ovat päässeet työelämään.

– Esimerkkinä Valo-Valmennusyhdistyksen kehittämät räätälöidyt opintopolut, joissa muun muassa matematiikkaan, lukemiseen ja kirjoittamiseen liittyviä perustaitoja on opeteltu ei-koulumaisessa ympäristössä. Mukautettujen opintojen kautta voidaan edetä ammattitutkintoon saakka.

Tiensuun mukaan kysymys on ennen kaikkea resurssoinnista ja uskosta siihen, että nuorten työllistyminen on mahdollista.

– Jos yhteiskunta haluaa olla estämässä työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten syrjäytymistä, se vaatii panostusta. Kysymys on strategisesta valinnasta. Satsauksilla voidaan varmasti turvata hyvinvointia sekä estää yhteiskunnallisten ongelmien ja suurten kustannusten syntymistä tulevaisuudessa.

Soten ongelmat ja mahdollisuudet

Tiensuun mukaan sote- ja maakuntaudistus tuo lähitulevaisuuteen kysymysmerkkejä. Hänen mukaansa niin Sininauhaliiton järjestökentässä kuin koko sote-järjestökentässä on monia toimijoita, joiden työ on uhattuna.

– Niiden rahoitus tulee tällä hetkellä monesta eri lähteestä, prosessit ja hallintorakenteet on suunniteltu sen mukaisesti. Soten myötä ainakin jokin tulolähde voi tyrehtyä, ja samalla toiminta on vahvasti vaaka-laudalla.

Tiensuu toteaa, että sote-uudistuksessa on myös toinen puoli.

– Se antaa järjestöille myös paljon mahdollisuuksia kehittää toimintaansa, kunhan uhat saadaan torjuttua. Järjestöillä on paljon annettavaa esimerkiksi sosiaalisen kuntoutuksen alueella, jonka on suunniteltu kuuluvan valinnanvapauden piiriin.

Tiensuu näkee nykyisen johtamisosaamisen tason ongelmallisena. Hän sanoo varsinkin monien pienten järjestöjen syntyneen spontaanisti.

– Intoa ja hyvää tahtoa on ollut paljon, mutta järjestön johtoon ei olla välttämättä osattu tai pystytty rekrytoimaan sellaisia henkilöitä, jotka pystyisivät vastaamaan kunnolla tämän päivän johtamishaasteisiin. Rahoitushakemukset ja raportointivelvollisuudet ovat aiempaa haastavampia, palveluja on osattava tuotteistaa. Lisäksi tarvitaan muuta markkinointiosaamista, viestintäosaamista ja niin edelleen.

Yhtenä positiivisena kehityssuuntana Tiensuu näkee sen, että mielen-terveysongelmat ovat yleisemmin hyväksytyjä kuin 10–15 vuotta sitten.

– Tässä on auttanut hirveän paljon se, että monet julkisuuden henkilöt – esimerkiksi kansanedustajat, toimittajat ja muusikot – ovat tuoneet omia mielen-terveysongelmiaan avoimesti esiin. Ehkä muutos alkoi

siitä, kun **Tellervo Koivisto** kertoi 1990-luvun lopulla avoimesti masennuksestaan.

– On alettu entistä laajemmin ajatella, että ”on ok vaikka sä et oo ok”. Vaikka sairastaisit esimerkiksi masennusta tai kaksisuuntaista mielialahäiriötä, sen ei tarvitse olla määrittelemässä sitä, kuka sinä olet ihmisenä.

Aitoja kontakteja

Sininauhaliiton piirissä järjestetään myös toimintaa, jossa kehitetään ihmisten digitaatioita. Tiensuu muistuttaa digitalisaation ongelmista.

– Digitalisaatiosta on paljon myös hyötyä. En ole kuitenkaan nähnyt yhteisöllisyyden kasvua, vaikka nettissä on monenlaisia virtuaaliyhteisöjä. Itse asiassa ne voivat olla lisäämässä yksinäisyyttä. Aidoille kontakteille on aiempaa vähemmän tilaa ja aikaa. Aiempaa harvemmin ihmiseltä kysytään, mitä hänelle oikeasti kuuluu.

Tiensuu näkee Sininauhaliiton verkoston yhtenä vahvuutena aitojen kontaktien tarjoamisen. Sen päiväkeskävijöille tehdyssä 1800 vastaajan kyselyssä monelle oli erityisen tärkeää se, että heidät oli kohdattu ihmisinä ja he olivat kokeneet tullessaan nähdyiksi ja kuulluiksi.

– Jotkut kärsivät yksinäisyydestä, ehkä sosiaalisen tilanteiden peloista tai muusta. Tarvitaan enemmän kohtaamispaikkoja, joihin ihmiset voivat tulla sellaisina kuin he ovat.

Tiensuu toteaa Sininauhaliiton haluavan pitää esillä ajatusta toivosta, armosta ja anteeksiannosta.

– Sitä kautta on mahdollisuus myös mielenmuutokseen ja ihmisenä eheytymiseen. Kaikessa Sininauhaliiton toiminnassa pyritään ihmisen näkemään omana ainutlaatuisena Luojan luomana itsenään. Ihmistä kohdatessa kohdataan koko hänen tarinansa.

Juhana Unkuri

Helluntaiseurakunnat myönteisen haasteen edessä

Helluntaiseurakunnissa diakoniatyö perustuu vapaaehtoistyöntekijöiden aktiiviselle toiminnalle. Palkatusta henkilöstöstä kymmenkunnalla on nimikkeenä diakoniapastori tai diakonia on muuten osana pastorin toimenkuvaa. Seurakunnat ovat yhteystiedoissaan nimenneet 44 muuta henkilöä diakoniatyön yhdyshenkilöiksi.

Suuri vapaaehtoisten määrä ja moninaiset toimintamuodot haastavat helluntaiseurakuntia uudistamaan ja kehittämään diakoniatyötä valtakunnallisesti. Positiivisena haasteena on rakentaa diakoniatyön verkostoa ja organisoituneempia toiminnan muotoja seurakunnissa. Vuodesta 2019 on tulossa tärkeä teemavuosi tälle kehittämis-työlle. Diakoniatyö halutaan nostaa julistuksen ja yhteyden rinnalle osaksi seurakunnan arkielämää ja perusteh-
tävää.

Vahvuuksina ruokajakelu ja vammaistyö

EU-ruokajakelu, ateriapalvelut ja ylijäämäruuanjako ovat merkittävä osa helluntaiseurakuntien viikoittaista palvelutyötä. Näiden toimintojen yhteydessä pidetyt, vapaaehtoiseen osallistumiseen perustuvat hartaudet ovat suuri ilonaihe. Nämä tilaisuudet tavoittavat eniten omaan seurakuntaan kuulumattomia vierailijoita. Suuri vapaaehtoisten joukko motivoituu palvelemaan avuntarvitsijoita joka viikko.

Tässä näen aitoa Kristuksen rakkauden välittymistä.

Vammaistyö on helluntaiseurakuntien diakonian vahvuusalue. Valtakunnallisesti organisoituneen vammais-
palvelun osa-alueita ovat kuurojen, näkövammaisten ja kehitysvammaisten työryhmät.

Helluntaiseurakuntien kotimaan järjestö Hyvä Sanoma ry on mahdollistanut vahvan vammaistyön ja alan osaamisen kanavoitumisen seurakuntiin.

Vammaistyön menestyksekkäitä osa-alueita on näkövammaisille suunnattu äänilehtituotanto. Helluntaierätyksen Ristin Voitto -lehti on kuunneltavissa kotiin postitettavalta CD:ltä tai verkon kautta joka viikko. Levy sisältää myös kahdeksan muun herätysliikkeen lehden kuu-
kausjulkaisuja. Näkövammaisilla on lisäksi vertaistukileirejä, joilla on koettu siunaavia yhteisiä hetkiä.

Kehitysvammaisten Käsi-Kädessä -ryhmät kokoontuvat neljällä paikkakunnalla ja Iso Kirja -opistolla pidettävät kesäleirit ovat suosittuja, ja niistä saatu palaute motivoi ja rohkaisee. Seurakuntia haastetaan poistamaan kaikki asenteelliset ja rakenteelliset esteet siten, että kehitysvammaiset henkilöt voivat olla mukana palvelemissa käytännön tehtävissä. Samalla Viivalla -iskulause ilmentää hyvin näitä ajatuksia.

Kuurojen työn nykyinen suunta painottuu oman kieli-ryhmän tavoittamiseen. Kuurot henkilöt ovat innokkaita evankelioimiskampanjoiden järjestäjiä. Mediatyön tuottamat viittomakieliset videot tavoittavat laajasti kuuroja. Leiritoiminta on myös kuurojen työssä vahva osa-alue.

Ajankohtaista asennevaikuttamista

Diakoniatyön edistämiseksi on tärkeää vaikuttaa asenteisiin ja herätellä ihmisiä näkemään meidän aikaamme hii-
pineitä asioita, jotka rikkovat räikeästi diakonian kulma-
kiveä, luovuttamatonta ihmisarvoa vastaan. Samalla Viivalla -jumalanpalveluksissa olemme nostaneet keskusteluun näitä teemoja. Tästä esimerkkinä on eugeniikan uusi tuleminen Eurooppaan. Me olemme nähneet sosiaalisessa mediassa kuvia, joissa lukee #WeRemember, mutta emme samaan aikaan huomaa, että kokonaista kansanryhmää ollaan eliminoimassa.

Diakonia osaksi seurakunnan perustehtävää

Henna-Kiina Anttila

Vammaisten leireillä voi osallistua monenlaisiin harrastuksiin ja opetella uusiakin taitoja.

Eurooppalaiset unionikumppanimme Tanskassa ovat arvioineet, että vuonna 2030 ei heidän maassaan synny enää yhtään lasta, jolla on Downin syndrooma. Vuonna 2014 Tanskassa abortoitiin kansallisen terveysohjelman seulontojen perusteella 98 %:a Down-sikiöistä. Tällaiset tavoitteet tulevat varmasti muokkaamaan myös suomalaisten asenteita kielteisiksi vammaisuutta kohtaan.

Diakoniatyön näkökulmasta kehitysvammaisella on sama absoluuttinen ihmisarvo kuin kaikilla meillä muillakin. On hirvittävää taantumista, kun eurooppalainen sivistysvaltio asettaa tavoitteeksi 0-tason syntyviä kehitysvammaisia. Seurakunnissa on aivan oikeutettua haastaa pohtimaan kysymystä, eikö näiden asioiden pitänyt olla sitä historiaa, josta on todettu, että ei koskaan enää.

Diakoniatyöhön kuuluvan asennevaikuttamisen kautta saamme seurakunnalle haasteen olla Elävän Jumalan seurakunta, totuuden pylväk ja perustus.

Seppo Kaski

Riihimäen Kotikirkon pastori ja Hyvä Sanoma ry:n diakonian sektorivastaava

Tampereen Kaupunkilähetys ry

monipuolinen toimija lähellä ihmisten arkea

Tampereen Kaupunkilähetys ry on kristilliseltä arvopohjalta toimiva sosiaalipalvelualan järjestö. Yhdistyksen toiminta on alkanut jo vuonna 1881, vaikkakin itse yhdistys perustettiin vuonna 1907. Toiminnan alkaessa tärkein työmuoto oli pyhäkoulutyö ja vaikeuksissa olevien ihmisten auttaminen.

Kehittämällä toimintamuotojaan ajan ja ihmisten tarpeiden mukaan Kaupunkilähetys on pystynyt vastamaan muuttuviin haasteisiin myös tulevaa ennakoiden. Toiminnan lähtökohtana on jokaisen ihmisen hyvä ja arvokas elämä, jota voidaan tukea yhdessä tekemällä.

Vuonna 2018 Tampereen Kaupunkilähetys ry:n

- palveluja käyttää viikoittain noin 1 100 asiakasta
- palvelut tarjoavat kodin n. 450 ikäihmiselle tai kehitysvammaiselle henkilölle
- palveluksessa on yli 280 eri alan ammattilaista
- mukana toiminnassa on n. 260 vapaaehtoistyöntekijää.

Palvelutuotanto lähellä ihmisten arkea

Tampereen Kaupunkilähetys ry toimii paikallisten ikäihmisten, kehitysvammaisten, mielenterveyskuntoutujien, lapsiperheiden ja yksinäisten ihmisten hyvinvoinnin edistäjänä.

Ikäihmisten palvelujen tavoitteena on mahdollistaa turvallinen ja hyvä ikääntyminen. Yhdistyksellä on kol-

me isoa palveluyksikköä, Koskikotikeskus, Petäjäkotikeskus ja Peuran-kalliokeskus. Yhdistys on tuonut Suomeen ja kehittänyt TunteVa®-toimintamallin, joka on suomalainen vuorovaikutusmenetelmä ja tukee erityisesti muistisairaiden hoitoa vahvistamalla heidän identiteettiään ja omanarvontuntoaan. Toimintamalli on käytössä Tampereen Kaupunkilähetyksen palveluyksiköissä, ja yhdistys tarjoaa koulutusta valtakunnallisestikin.

Kaupunkilähetyksen Rongankotikeskus tarjoaa monipuolisia palveluja kehitysvammaisille henkilöille. Rongankotikeskuksen toiminnan pohjana on elämäntapa- ja ajatteluun perustuva yhteisöllinen toimintamalli, jossa kehitysvammaisella ihmisellä on mahdollisuus kuulua johonkin ja tulla kuulluksi omana itsenään.

Yhdistyksen ravintolat Selma, Peurankello ja Petäjäkotikeskuksen keittiö valmistavat maukkaita kotiruoka-aterioita sekä oman palvelutuotannon asiakkaille että ulkopuolelta saapuville lounasasiakkaille tai juhlijoille.

Järjestötyön keskus auttamisen ytimessä

Kansalaistoiminta on yli sadan vuoden ajan ollut tärkeä osa Tampereen Kaupunkilähetyksestä. Yhdistyksen toiminnassa on mukana yli 260 vapaaehtoista, ja heidän panoksensa on erityisen merkittävä. Vapaaehtoiset toimivat mm. Aamukorvan päivystäjinä, ryhmänohjaajina, Onnenpäivä-avustajina, Operaatio Joulukassis-

sa talkooapuna sekä palveluyksiköissä esimerkiksi vierailemalla asukkaiden luona, ohjaamalla ryhmiä tai toimimalla aulaemäntinä. Vapaaehtoisista pidetään huolta, ja heidät toivotaan lämpimästi tervetulleiksi työyhteisöihin. Vapaaehtoisille järjestetään erilaisia koulutus- ja virkistystilaisuuksia läpi vuoden. Kaiken toiminnan tavoitteena on yksinäisyyden lievittäminen, tuen tarjoaminen, yhteisöllisyyden lisääminen ja yhteiskunnan eriarvoisuuden näkyväksi tekeminen.

Varainkeruu ja monet yrityskumppanit mahdollistavat sen, että Tampereen Kaupunkilähetys voi tarjota monipuolista tukea ja apua sitä tarvitseville. Vuodesta 2012 lähtien yhdistys on toteuttanut vuosittaisen kampanjan nimeltä Operaatio Joulukassi, jonka puitteissa jaetaan iloa joulukassien muodossa vähävaraisille perheille ja henkilöille. Vakiintunutta toimintaa ovat myös vuosittain tois-

Kimmo Torkkeli

Tampereen Kaupunkilähetys ry:n Rongankotikeskuksen Päivätoiminta Villa Vuohenojan asukkaat Elmeri Kaarne ja Marianna Yrjänäinen osallistuivat Kehitysvammaisten kesäkeskisiin Kangasalla.

tuovat Onnenpäivät, jolloin yksinäisille ikäihmisille järjestetään leiritointia. Vuonna 2017 aloitettiin perheiden Onnenpäivät, jotka kohdistuivat vähävaraisiin lapsiperheisiin. Ensimmäisenä vuonna mukana oli 40 perhettä ja palaute oli erittäin positiivista ja koskettavaa.

Veikkauksen pelituotot mahdollistajana

Yhdistys saa tukea toimintaansa Veikkaus Oy:n pelituottoja hallinnoivan STEAn (Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus) kautta. STEAn mahdollistamana yhdistys tuottaa ikäihmisten kuuntelevaa Aamukorva-puhelinta*, Tukea 60+ -vuotiaalle tarjoavaa Seniori-pysäkkitoimintaa*, Kimpassa-perhetoimintaa* ja Iltalinjalla -kehitysvammaisten kohtaamispaikan toimintaa. Projektirahoitusta

ovat viime vuosina saaneet myös yhdistyksen TunteVa®:sta virtaa arkeen -hanke, Likioma-korttelikerhoitointi, Seksuaaliterveyttä kehitysvammaisille ja Työkliniikka -projektit. Elokuussa 2018 käynnistyi STEAn mahdollistamana uusi Kaiku-korttelikertotoiminta osana valtakunnallista Elämänote-ohjelmaa. STEA on rahoittanut merkittävästi monia Tampereen Kaupunkilähetys ry:n kehittämissankkeita, ja osa hankkeista on tuottanut valtakunnallisiakin toimintamalleja.

Yhdistyksen logo, yhteen liitetyt kädet sydämen muodossa, visualisoi yhdistyksen toiminta-ajatusta.

Vuonna 2017 Tampereen Kaupunkilähetys ry:n kehittämisen ja projektitoiminnassa

- vastaanotettiin 5 220 kuuntelevaa puhelua
- tarjottiin 10 484 ryhmäosallistumista
- tarjottiin keskusteluapua 2 468 asiakkaalle
- tuettiin 741 lapsiperhettä
- koulutettiin 1 910 henkilöä TunteVa®-osaajaksi

* Aamukorva, Senioripysäkki ja Kimpassa-toiminta saavat STEA-rahoituksen lisäksi Tampereen kaupungin avustuksia

Päivi Karjalainen
toiminnanjohtaja
Merja Lahtinen
palvelujohtaja

”Diakonialla on paljon annettavaa asiakkaillemme”

Kuopiossa toimiva Työterapinen yhdistys tuottaa tukiasumispalveluja ja työtoimintaa mielenterveys- ja päihdekuntoutujille. Kuopion seurakuntien diakoniatyö on tiiviisti mukana yhdistyksen toiminnassa.

Yhdistyksellä on käytössään viisi asumisyksikköä ja työtoimintakeskus, jossa voidaan järjestää mm. kuntouttavaa työtoimintaa ja työkokeiluja. Asiakkaat yhdistyksen palveluihin valitsee kaupungin sosiaalityö.

”Olemme palveluntuottaja ja mukana kilpailutuksessa suurten yritysten rinnalla. Periaatteemme on yleishyödyllisyys. Mikäli toiminnasta jää voittoa, se käytetään asiakkaiden hyväksi”, kertoo asukaspalvelupäällikkö **Martti Roine** toiminnasta.

Roine kertoo, että keskeistä kuntoutuksessa ovat mielekäs toiminta ja tekeminen. Yhdistyksen omiin palveluihin kuuluu päivä- ja työtoimintaa sekä mm. erilaisia ryhmiä. Yhdistyksellä on käytössään lomapaikka, jossa on mahdollisuus esimerkiksi saunaan ja uida.

Kuopion ev.lut seurakuntien diakoniajohtaja **Seppo Marjanen** toimii yhdistyksen puheenjohtajana. Diakoniatyö on ollut yhdistyksessä mukana sen perustamisesta lähtien: yhdistyksen hallituksessa on ollut myös useita diakoniatyöntekijöitä.

Marjanen kertoo, että Työterapisen yhdistyksen asukkaat ovat usein myös diakoniatyön asiakkaita. Seurakuntien diakoniatyöntekijät ja pastorit ovat asukkaiden

käytettävissä ja voivat esimerkiksi käydä keskustelemassa heidän kanssaan. Diakoniatyö järjestää yhdistyksen asiakkaille myös omia retkipäiviä ja leirejä.

”Asukkaat kaipaavat hengellistä toimintaa”

Marjo Reijonen toimii yhdysohjaajana Inkilänkodin yksikössä. Useilla asukkailla on ns. kaksoisdiagnoosi eli mielenterveys- ja päihdeongelma. Päihdekierte on voinut alkaa esimerkiksi siitä, että skitsofreniaan sairastunut on yrittänyt helpottaa oloaan alkoholilla.

Hoitojaksot Inkilänkodissa ovat hyvinkin eri pituisia. Osa asukkaista on iäkkäitä, ja he saattavat tarvita palveluita pitkäaikaisesti. Nuorista moni on kyennyt hoitojakson jälkeen muuttamaan omaan kotiin.

”Toisaalta nuorten ongelmat ovat monimuotoisempia: heillä on enemmän esimerkiksi huumeiden ja lääkkeiden väärinkäyttöä.”

Reijonen kertoo, että Inkilänkodin asukkaat osallistuvat mielellään diakoniatyön päiväleireille, joille myös yhdistyksen ohjaaja voi lähteä mukaan.

”Monet asukkaat kaipaavat juuri hengellistä toimintaa.”

Martti Roine ja Marjo Reijonen näkevät, että diakoniatyöllä on paljon annettavaa yhdistyksen asiakkaille. Asukkaiden toiveena olisi saada säännöllistä diakoniatyön toimintaa enemmänkin suoraan yhdistyksen tiloihin: esimerkiksi skitsofreniaa sairastavan voi olla vai-

keaa lähteä tapaamisiin, jotka järjestetään oman yksikön ulkopuolella.

Apua järjestetään yhteistyönä

Työterapinen yhdistys vastaa Kuopiossa yömajatoiminnasta, joka kuuluu sosiaalipäivystyksen palveluihin. Sepo Marjanen pitää toimintaa erittäin tärkeänä, sillä yömajaan hakeutumisen jälkeen on mahdollisuus selvittää asunnottoman tilanne ja tarjota hänelle apua.

Yhdistys ylläpitää myös kaikille avointa lounasravintolaa. Diakoniatyö on tarjonnut Kuopiossa ruoka-apua siten, että se on myöntänyt maksusitoumuksia ravintolaan. Työterapisen yhdistyksen asiakkaita seurakunnat ovat tukeneet mm. avustamalla kalusteiden hankinnassa, kun he ovat muuttaneet omaan kotiin.

Diakoni **Stina Malinen** työskentelee Kuopion seurakuntien diakoniakeskuksessa, mielenterveys- ja kriminaaliosastolla. Hänen asiakkaissaan on useita päihdeongelmista kärsiviä.

Malisen työssä keskeistä on yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Tavatessaan asiakkaitaan hän kertoo heille paikoista, joista voi saada apua: esimerkiksi Työterapisen yhdistyksen palveluista. Hän myös tapaa yhdistyksen asukkaita.

”Ilman omaa kotia päihdeongelmasta kärsivän on lähes mahdotonta rakentaa elämäänsä. Monille tuettu asuminen on välttämätöntä, jotta kuntoutuminen voi onnistua.”

Malinen ohjaa ryhmää, joka tukee naisia irrottautu-

Tia-Maria Lehto

Martti Roine

maan päihderiippuvuudesta. Hän kuvaa ongelmien taustalla olevan monia syitä: joillakin naisilla kovat vaatimukset työ- ja kotielämässä tai masennus ovat olleet alkusyyksenä päihdeongelman kehittymiselle.

Tia-Maria Lehto

Caritas – 20 vuotta yksinäisyyttä vastaan yhteisöllisyyden puolesta

Caritas-Säätiö on oululainen vuonna 1998 perustettu kristillisen diakonian hengessä vanhusten ja vammaisten asumisoloja, terveyttä ja kuntoutusta edistävä yleishyödyllinen toimija. Palveluliiketoimintoja varten perustettiin vuonna 2014 säätiön kokonaan omistama Caritas Palvelut Oy.

Tänä päivänä Caritasessa työskentelee 530 työntekijää, ja viime vuoden liikevaihto oli 29 miljoonaa euroa. Caritas sijoittuu liikevaihtovertailussa sote-yritysten keskikastiin. Caritas tuottaa tavallisia vuokra-asumisen, tehostetun ja ympärivuorokautisen asumisen palveluja, kuntoutusta, kotiin annettavia palveluita ja ateriapalveluja Oulun seudulla ja Rovaniemellä. Lisäksi Caritasella on 27-paikkainen erikoislääkärijohtoinen sairaala. Caritaselle on myönnetty Suomalaisen Työn Liiton Yhteiskunnallinen yritys -merkki. Se korostaa yhteisömme ensisijaista tarkoitusta ja tavoitetta tuottaa yhteiskunnallista hyvää.

Palveluliiketoiminnasta syntyvä taloudellinen tulos ohjataan Caritas-Säätiön yleishyödylliseen ja diakoniseen toimintaan, jolla tuetaan vanhusten ja vammaisten hyvää elämää. Diakonisen toiminnan tärkein toimintamuoto on ollut monipuolinen vapaaehtois- ja yhteisötoiminta. Vi-

me vuonna järjestimme liki 1800 erilaista yhteisö- ja vapaaehtoistoiminnan tapahtumaa. Tavoitteenamme on kehittää etsivää työtä, jonka avulla voimme tukea myös niitä vanhuksia ja vammaisia, jotka jäävät syystä tai toisesta yhteisöjen ulkopuolelle. Tuemme myös vammaisten urheilu- ja harrastetoimintaa järjestämällä kehitysvammaisten liikuntatoimintaa ja sponsoroimalla vammaisurheilijoita ja -urheilutapahtumia.

Kuntien palveluja täydentäviä palveluita

Caritas on tuottanut palveluita pääosin kuntien asukkailleen tekemien hankintojen kautta. Palveluhankinnat on useimmiten hoidettu kilpailutuksilla tai yksilöllisillä hankintapäätöksillä, näin etenkin vammaispalveluissa. Oulun kaupunki on ollut edelläkävijä palvelusetelien käyttöönotossa. Jo nyt kaikki Caritasen tuottama kotihoito ja vanhusten tehostettu palveluasuminen hankitaan palvelusetelillä.

Sote-uudistus on luonnollisesti herättänyt myös Caritasessa pohdintoja tulevaisuudesta. Palveluliiketoiminnan ja yhteisön arvojen yhteen sovittaminen saattaa herättää kysymyksiä nykyisessä kilpailua ja tuottavuutta ko-

rostavassa toimintaympäristössä. Säätiö on linjannut omistajastrategiassa ne periaatteet, joita Caritas Palvelut Oy:n liiketoiminnassa toteutetaan. Yhteisön pitkän aikavälin tavoitteena on parantaa tulostaan niin, että sen voitonjaolla voidaan taata säätiön toiminnan riippumattomuus muista rahoituslähteistä. Käytännössä tämä tarkoittaa maltillisempia tuotto-odotuksia ja kohtuullisempaa riskinottoa liiketoiminnassa.

Lähimmäisenrakkaus ja eettisyys voivat ja mielestämme niiden tulee näkyä yritystoiminnassa. Meille lähimmäisenrakkaus on toisten ihmisten huomioon ottamista ja kunnioittamista sekä erilaisuuden hyväksymistä, mikä on mahdollista myös yritystoiminnassa. Yhteisöllisyys näkyy vastuunottamisena omasta tekemisestä mutta myös ympäröivästä yhteisöstä ja siihen vaikuttamisesta. Uskomme, että ihmiset tarvitsevat toisiaan ja että välittäminen ja palvelu kuuluvat kaikille.

Tulevaisuus on yhteistyön, keskinäisen kilpailun aika on väistymässä

Caritas on saavuttanut vakaan aseman pohjoissuomalaisena sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajana. Palveluotimintaamme tukevat yhteisön sisäiset rakenteet ovat vuosien kuluessa vakiintuneet, ja tuotamme itse valtaosan tukipalveluista. Samaan aikaan pienten ja keskisuurten palvelutuottajien keskuudessa on tapahtumassa voimakas ja kautuminen. Paikallisten pienten yhteisöjen ja järjestöjen ylläpitämä liiketoiminta tulee lähivuosina sote-uudistuksen myötä kokemaan rajun muutoksen. On arvioitu, että joka kolmas järjestöjen ylläpitämä sote-palvelu tulee uudistuksen myötä loppumaan, kolmasosa tullaan myymään kansalliselle tai kansainväliselle toimijalle ja vain yksi kolmasosa tulee jatkamaan nykyistä toimintaansa kehittämällä. Caritas kuuluu näistä viimeiseen kolmannekseen.

Murroksen keskellä Caritas tarjoaa yhteistyötä. Yhdessä omistamalla, kehittämällä ja tuottamalla myös paikallinen toiminta voi olla kannattavaa. Samalla paikalliset erityispiirteet ja arvot säilyvät.

Omalla toimialueellaan Caritas haluaa kantaa vastuuta pohjoisesta yhteisöstä. Kanavoimme merkittävän osan tuloksestamme yhteiskunnallisen hyvän tuottamiseen vanhusten ja vammaisten terveyden, asumisen ja kuntoutuksen edistämisessä. Se mahdollistaa myös uudenlaisten diakonisten toimintojen kehittämisen. Diakoniamme tavoitteena on yhteisöllisen elämän kautta tukea arjessa selviytymistä ja tuottaa turvallisuuden ja toivon kokemuksia.

Petteri Viramo

toimitusjohtaja, LT

Marja-Leena Tahkola

diakonijaohjaja, TM, Th

Caritas kuvapankki

Caritas kuvapankki

RISU katkaisee rikosuran alkuunsa

Tampereella kehitetty Risu-toiminta (Rikoksista irti suuntaamalla uudelleen) on saavuttanut hyviä tuloksia. Kyseessä on verkostotyön työmuoto, jossa pyritään estämään rikoksen tehnyttä alaikäistä nuorta uusimasta tekoaan.

Risu ei ole mikään ainutlaatuinen toimintamalli. Vastaavaa työtä tehdään melkein koko maahan levinneessä Ankkuri-toiminnassa.

Tampereelle räätälöityä Risua koordinoi kaupungin sosiaalipäivystys. Mukana yhteistyössä ovat tiiviisti myös poliisi, Tampereen kaupungin nuorisopalvelut ja opetustoimi sekä Tampereen seurakunnat.

– Tehty rikos on selkeä merkki ris-

kistä syrjäytyä yhteiskunnasta. Mitä varhaisemmassa vaiheessa sen jälkeen päästään nuoren asioihin kiinni, sen parempia tuloksia saadaan, sanoo Risu-toiminnassa mukana oleva Tampereen seurakuntien erityisnuorisotyön koordinaattori **Tuomas Perkiö**.

Rikoksen taustalla aina jotakin

Nuoren tekemä rikos on usein oire jostakin aivan muusta. Kun hölmöily on tapahtunut, niin poliisi ottaa yhteyttä Risu-tiimin väkeen. He lähtevät selvittämään, mitä kaikkea taustalta löytyy.

– Kotona tai koulussa voi olla haasteita. Ne voivat johtua esimerkiksi murrosiästä. Joskus on kyse mielenterveysongelmista. Nuorella voi olla dramaattisia menetyksiä tai elämäntilanteessa on muita hankaluuksia. Ehkäpä hän ei jostakin syystä löydä suuntaa elämälleen, Perkiö luettelee.

Risu-toimintaan mukaan lähteminen on nuorelle aina vapaaehtoista.

– Ennaltaehkäisevä työ ei oikein muuten voisi toimiakaan.

Risuuun tulevien nuorten rikokset ovat niitä aika tyypillisiä nuoruuden mokia.

– On kokeiltu huumeita tai ajettu kannissa. Joku toinen on tapellut tai ehkäpä näpistänyt jotakin. Oleellista

on, että nuori on rikoksen tiellä ensikertalainen, tai ainakin melkein. Tavoitteemme on tukea nuorta, ennen kuin on tarvetta lastensuojeluasiakkuudelle, Tuomas Perkiö sanoo.

Käytössä eri työmuotoja

Risun työkalupakista löytyy monenlaisia keinoja auttaa rikoksen tehnyttä. Toiminnassa huomioidaan luonnollisesti nuoren ikä. Risun asiakkaat ovat useimmiten 13–17-vuotiaita.

– Osa nuorista tulee meille yksilöasiakkaina. Jokaisen kanssa mietitään erikseen, mikä hänen kanssaan toimisi parhaiten. Osalle sopii työskentely tekemisen kautta, osa haluaa käväistä vaikka kahvilla. Tekeminen voi olla esimerkiksi sulkapallon tai biljardin pelaamista.

Risussa voidaan käyttää myös monenlaisia ryhmäharjoitusmenetelmiä. Yksi niistä on Art (Aggression Replacement Training).

– Art-ryhmissä käsitellään tunteiden hallintaa, sosiaalisia taitoja sekä moraalista ajattelua. Menetelmä toimii mainiosti, erityisnuorisotyön koordinaattori kertoo.

Tulokset hyviä

Noin kuudessa vuodessa saatujen kokemusten mukaan Risu tuottaa

Marjut Hentunen

Tuomas Perkiö

hyviä tuloksia. Varhainen ja nopea puuttuminen pysäyttää useimpien kohdalla rikoskierteen alkuunsa.

– Viime vuonna meillä oli asiakkaina noin 230 nuorta, ja heistä vain kolmisenkymmentä siirtyi muihin toimenpiteisiin.

Risun kaltainen varhaisen vaiheen työmuoto vähentää osaltaan myös lastensuojelun paineita.

– Mikäli me pystymme ottamaan koppia nuoresta, niin silloin ei välttämättä tarvitse käynnistää raskasta lastensuojelun prosessia, Tuomas Perkiö huomauttaa.

Diakoniatyökin mukana

Perkiön mukaan seurakunta pystyy tuomaan Risu-toimintaan paljon lisäarvoa muiden asiantuntijoiden rinnalle. Kirkon nuorisotyön osaaminen on vahvaa.

– Nuorisotyötä tekevät monet toimijat, mutta päällekkäistä toimintamme ei ole. Tampereella on paljon nuoria ihmisiä ja kaikkiin aktiviteetteihin riittää väkeä. Esimerkiksi Mesukylän seurakunnan yökahvila voi vetää illassa jopa 200 nuorta.

Myös seurakuntien diakoniatyö tukee epäsuorasti Risu-toimintaa.

– Olemme saaneet joillekin nuorillemme diakonia-avustuksia. Sitä on myönnetty esimerkiksi vaatteisiin, koulutarvikkeisiin sekä harrastusmaksuihin. Myös joihinkin Risu-ryhmiin olemme saaneet avustusta diakonian puolelta.

Tuomas Perkiö muistuttaa siitä, että Risulla on mahdollista tavoittaa sitä joukkoa, joka ei lähde mukaan seurakuntien isostoimintaan.

Isostoiminta on toki suosittua ja antaa mukana olijoille paljon. Silti seurakunnilla on hyvä olla nuorille muunlaistakin toimintaa.

Vesa Keinonen

Kaikille on tilaa

Haluamme olla kokonaisvaltaisesta kristinuskon tulkinnasta tunnettu kansankirkollinen liike, jossa diakonia kuuluu kristittyinä elämiseen, sanoo Herättäjä-Yhdistyksen toiminnanjohtaja Simo Juntunen.

Herättäjä-Yhdistys on herännäisyyden palvelujärjestö. Sen perustehtävänä on Siionin virsillä ja seuroilla rohkaista ja tukea ihmisiä elämään kristittyinä. Yhdistys toimii yhteistyössä kotien, kirkon ja järjestöjen kanssa.

Herännäisyys eli körttiläisyys on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sisällä toimiva herätysliike. Herännäisyydessä korostuvat kristillinen elämä ja keskusteleva ilmapiiri.

Yksinäisyyden hoitoa

Yhdistyksen keskeinen toimintamuoto ovat seurat, joissa veisataan Siionin virsiä. Seuroissa vuorottelevat veisuu ja lyhyet puheet, jotka nousevat Sanasta ja puhujan elämäkokemuksesta. Puheen voi pitää kuka tahansa, ja sen sävy on rinnalla kulkijan.

Herättäjä-Yhdistyksen paikallisosastot suunnittelevat seurat ja kirkokoppyhät alueillaan itsenäisesti. Seuroja pidetään myös kodeissa.

Simo Juntusen mielestä tavalliset körttiseurat ovat diakonista toimintaa.

– Seurat kokoavat ihmisiä yhteen, luovat tilaa sosiaaliselle vuorovaikutukselle ja helpottavat yksinäisyyttä.

Uudellamaalla aluesihteerinä toimiva **Leena Väyrynen-Si** kertoo seurojen ja erilaisten piirien vahvistavan ihmisten välistä yhteyttä.

– Seurat ovat monille viikon kohokohta. Kuulumiset voidaan vaihtaa kahittelun lomassa, ihmisten tapaaminen virkistää kaikkia. Ihminen voi kokea olevansa tarpeellinen, kun hän voi hoitaa seuroissa kahvituvuoronsa.

Herättäjä-Yhdistys järjestää vuosittain herättäjäjuhlat jonkun paikallisen seurakunnan kanssa yhteistyössä. Herättäjäjuhlien saavutettavuutta ja esteettömyyttä on pyritty vuosi vuodelta parantamaan.

– Viime kesänä Tampereen herättäjäjuhilla pyrittiin juhlista luomaan mahdollisimman hyvä kokemus kaikille juhlavieraille, Simo Juntunen sanoo.

Saatavilla oli muun muassa pistekirjoituksella painettuja Siioninvirsisikirjoja seurojen ajaksi, sanakartta juhla-alueesta ja opastusta esteettömyysasioissa juhlien aikana. Juhlakentällä oli viittomakielinen tulkkaus.

Heikoimmat ja syrjään joutuneet

Herättäjä-Yhdistys tekee lähetystyötä Suomen Lähetysseuran jäsenjärjestönä Heränneen kansan lähetysrahaston kautta. Yhteistyökumppanina on myös Suomen Pipliaseura.

– Kansainvälisessä työssä olemme mukana useissa hankkeissa, joilla autetaan heikommassa asemassa olevia ja syrjittyjä, Juntunen kertoo.

Esimerkkinä hän nostaa esiin tämän vuoden hankkeita Afrikasta.

– Toinen hanke kerää varoja itäisen Afrikan lukutaitokampanjaan ja toisella tuetaan Senegalissa syrjäytymisvaarassa olevien nuorten parissa tehtävää työtä. Tavoitteena on näiden avulla toteuttaa diakonian ajatusta: etsiä, lievittää ja poistaa ihmisten hätää ja kärsimystä.

Yhdistyksen toimesta on myös mahdollistettu kahden joensuulaisen opiskelijan kansainvälisen työn harjoittelu Sortavalan seurakunnassa.

– Opiskelijat ovat käyneet seurakunnassa mahdollisuuksiensa mu-

kaan pitämässä nuorteniltoja ja pyhäkouluja. Toiminta on toteutettu yhteistyössä seurakunnan vapaaehtoisten kanssa, kertoo kansainvälistä sihteri Leena Väyrynen-Si.

Yhteistyö on toiminut hyvin ja toiminnalle toivotaan jatkoa.

– Keväällä Sortavalan kirkon juhlista nämä opiskelijat olivat auttamassa juhlien järjestelyissä ja loppusiivouksessa.

Talkoissa virkistyy

Herättäjä-Yhdistyksen toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja vastuunkantamiseen seuraliikkeen hyväksi. Talkootyö luo parhaimmillaan yhteisöllisyyttä.

Aholansaarella, joka on 1800-luvulla eläneen talonpoika ja herännäisjohtaja **Paavo Ruotsalaisen** kotisaari, sijaitsee lomakeskus, jossa järjestetään monenlaista toimintaa.

Toiminnanjohtaja **Anne Tuomai-****nen** arvostaa talkoolaisten työpanosta korkealle. Talkoolainen saa saaresta ruoan ja majoituksen.

– Monille tämä on rauhoittumisen paikka, kesäparatiisi vailla vertaa.

Saarella järjestetään Järvi-Kuopion seurakunnan kanssa yhteistyössä päihdeleirejä. Leirien osallistujat ovat myöhemmin tulleet oma-toimisesti saareen talkoisiin, koska kokevat olevansa saarella poissa houkutusten parista.

Aholansaarella on kesällä myös nuoria talkoolaisia, joita varten on kaksi talkoo-ohjaajaa.

– Nuoret, jotka eivät ole saaneet kesäksi töitä, ovat tehneet täällä viikon kerrallaan talkoita, maallanneet, tiskanneet ja kunnostaneet piha-alueita.

Toiminnanjohtaja Anne Tuomai-

nen korostaa Aholansaaren ilmapiirin hoitavuutta.

– Saaren entinen isäntä Paavo Ruotsalainen hoiti ihmisten pahaa oloa, se on meidän keskeinen periaate tänäkin päivänä. Täällä luonnon keskellä on tilaa olla ja hiljentyä.

Johanna Sointula

www.h-y.fi

Mitä voit tehdä lähimmäisesi hyväksi? Diakoniaa Saksassa

Saksassa toimiva Bethelin von Bodelschwingh -säätiöt on Euroopan suurin diakonialaitos. Sen päätoimipaikka sijaitsee Bielefeldin kaupungissa, mutta sillä on lisäksi lähes 300 toimipaikkaa eri puolilla Saksaa. Bethelin von Bodelschwingh -säätiöt, jota kutsutaan myös lyhyesti nimellä "Bethel" eli Jumalan talo, työllistävät nykyään yli 19 000 työntekijää.

Bethelin juuret juontavat vuoteen 1867, jolloin se aloitti toimintansa epilepsiaa sairastavien lasten ja nuorten hoitolaitoksena pastori **Friedrich Simonin** johdolla. Hoitotarjontaa alettiin laajentaa viisi vuotta myöhemmin, kun Simonin seuraaja pastori **Friedrich von Bodelschwingh** - hän leimasi Bethelin toimintaa lähes neljä vuosikymmentä - otti hoitolaitoksen johdon käsiinsä.

Nykyään Bethelissä hoitoa ja tukea annetaan epilepsipotilaiden lisäksi niin vammaisille, nuorille ja vanhuksille kuin myös psykiatriapotilaille ja akuutisti sairastaville. Li-

säksi Bethel tarjoaa saattohoitoa parantumattomasti sairaille ja tukee ihmisiä, jotka ovat sosiaalisissa vaikeuksissa.

Bethelin toiminnan tärkeimpänä peruspilarina on yhä edelleen kristillinen lähimmäisenrakkauden periaate, kertoo diakonialaitosta vuodesta 2008 johtanut pastori **Ulrich Pohl**.

- Raamatussa on kohta, jossa Jeesus kysyy: "Mitä haluat minun tekevän sinulle?" Tämä on myös meidän toimintamme lähtökohta. On tärkeää kuunnella, mitä lähimmäisemme meille sanovat ja kysyä, mitä voimme heidän hyväkseen tehdä.

Kun tiedämme, mitä he tarvitsevat, voimme myös paremmin auttaa. Ihminen on todella työmme keskipisteenä, Pohl painottaa.

Työtä heikko-osaisten hyväksi

Jo Friedrich von Bodelschwinghin lähtökohtana oli auttaa ihmisiä, jotka kuuluivat yhteiskunnan heikko-osaisiin, tai kuten Bodelschwingh totesi, ”ihmisiä, joita kukaan muu ei halua auttaa”. 1800-luvun jälkipuoliskolla näihin sosiaalisesti syrjäytyneisiin luettiin niin maankiertäjät ja juomarit kuin myös vammaiset. Mutta syrjäytyneitä löytyy saksalaisesta yhteiskunnasta yhä edelleen.

– Meillä on hyvä terveydenhuolto ja sosiaaliturva, mutta jokaisessa systeemissä on aukkoja. Tämä johtaa siihen, että tietyt ihmisryhmät unohtuvat. Myös Saksassa on tällaisia ihmisiä. Asunnottomat lukeutuvat heihin, samoin kuin pakolaiset ja rikolliset, mutta myös yksinhuoltajat kuuluvat tähän joukkoon. He eivät syystä tai toisesta saa apua, vaikka he sitä tarvitsevat. Meidän tehtävämme on pitää huolta myös näistä ihmisistä, Ulrich Pohl painottaa.

Bethel auttaa ja tukee vuosittain yli 230 000:a avun tarpeessa olevaa ihmistä. Bethelin diakoniatyö tähtää siihen, että potilaat ja terapeutit tukea saavat voivat – diakonian periaatteen mukaisesti – elää ihmisarvoista ja mahdollisimman itsenäistä elämää.

– Kristillinen usko on kaiken diakoniatyön perusta, ja Bethelissä diakoniatyö perustuu tähän periaatteeseen. Siksi tuemme myös diakoniatyön koulutusta ja jatkokoulutusta. Virkakaudellani on perustettu diakonian ammattikorkeakoulu ja sen toimintaa on kehitetty eteenpäin, Ulrich kertoo.

Diakoniaa kehitettävä Raamatun pohjalta

Diakonian työnkuva on muuttunut voimakkaasti vuosikymmenten saatossa. Jos diakoniatyö miellettiin pitkään valkoisia hilkkoja kantaviin diakonissoihin, nykyään perinteiset naimattomat, sisäistä kutsumustaan seuraavat diakonissat ovat yhä harvakuaisempia. Myös Betheliä pyöritetään – diakonian hengen mukaisesti – pääosin hyvin kirjavasta sosi-aali- ja terveysalan ammattilaisista koostuvan työntekijäkunnan voimin.

– Joillekin työntekijöistämme kristillisellä uskonnolla ei enää ole juurikaan merkitystä, mutta on toki myös niitä, joille se merkitsee. Diakonian profilia on kehitettävä ja vaalittava Raamatun pohjalta, jotta voimme auttaa yhteiskunnan heikko-osaisia uskottavasti. Bethelissä kaikissa hoitolaitoksissa pidetään säännöllisesti hartaushetkiä ja jumalanpalveluksia. Korostamme kristillistä uskoa seminaareissamme ja jatkokoulutuksissamme. Myös ”ymmärrä uskontoa – toimi diakonisesti” -jatkokoulutusseminaari on pakollinen kaikille työntekijöillemme, kuvaa Ulrich Pohl.

Diakoniatyö muutosten kourissa

Bethel on menestyksenkäs eurooppalainen diakonialaitos, mutta modernin diakonian juuret juontavat juurensa jo vuoteen 1836, jolloin **Theodor Fliedner** perusti diakonissalaitoksen Düsseldorfin lähellä sijaitsevaan Kaiserswerthiin.

Berliinissä työskentelevä pappi **Rajah Scheepers** on tutkinut ”*Sosiaalisen protestantismin transformaatit*” -kirjassaan Fliednerin perustaman diakonissalaitoksen historiaa. Diakonian tämänhetkistä tilaa Scheepers kuvaa näin:

– Diakonialaitokset joutuvat palkkaamaan yhä enemmän työntekijöi-

Ulrich Pohl.

Rajah Scheepers.

tä, joita ei ole kastettu, eivätkä he myöskään ole kirkon jäseniä. Yhä harvemmat kuuluvat kirkkoon Saksassa. Tämä on tilanne, jossa diakonia joutuu kysymään, mikä on sen tehtävä ja missä ovat sen juuret. Diakonian on pystyttävä toimimaan Raamatun eettisten periaatteiden mukaan ja täyttämään sille asetetut odotukset, vaikka suuri osa diakonialaitoksissa työskentelevistä ei enää kuulu kirkkoon, Scheepers pohtii.

Diakonissalaitoksia ja erityisesti niiden rakenteita alettiin kritisoida jo 1800-luvun lopulla, jolloin naisten yhteiskunnallinen rooli alkoi muuttua. Jos kodin ulkopuolella työskennellyttä diakonissaa aluksi pidettiin edistyksellisen naisen mallina, vähitellen mielipiteet muuttivat. Yhä harvemmat nuoret naiset

olivat halukkaita omistamaan elämänsä kutsumukselle ja elämään tiukkojen sääntöjen mukaan.

– Diakonissalaitosta yritettiin reformoida vuonna 1968, mutta kiinnostusta diakonissan työhön uudistuksilla ei saatu lisättyä. Vaikka diakonissojen vaatetukseen ja elämäntapaan liittyneitä sääntöjä löysennettiin, itse rakenteet pysyivät samoina, kuvaa Scheepers.

Diakonissat sosiaalialan ammattien kehittäjinä

Scheepersin mielestä diakonissoilla on ollut suuri merkitys yhteiskunnalliseen kehitykseen. Hänen mielestään voidaan hyvin puhua diakonissojen jälkeen jättämästä henkisestä perinnöstä.

– Diakonissojen ansiosta sosiaalialan ammatit ammatilaistuiivat. Heidän ansiostaan meillä on koulutettuja sairaanhoitajia ja hyvä sairaanhoito. Diakonissat olivat naimattomia, mutta kävivät silti töissä. Tällä oli suuri emansipatorinen merkitys naisille.

Diakonissoilla on erityinen elämäntapa. He ovat omistaneet elämänsä Jeesuksen Kristuksen palvelamiseen ja lähimmäisten auttamiseen. Tämä on ihailtavaa. Kaiserswerthin diakonissalaitoksen henkinen perintö on mielestäni se, että ihmiset kokoontuvat yhteen palvellakseen Jeesusta Kristusta, kiitteyttää Scheepers.

Maarit Lukkarinen

DIAKONIAN TUTKIMUKSEN PÄIVÄ 2018

KONTEKSTUAALISUUS JA KOKONAISVALTAINEN MISSIO - KIRKON TOIMINNAN YDIN

ma 12.11.2018 klo 9.30–15.30, Kalevan kirkon seurakuntasali, Liisanpuisto 1, Tampere

- 9.30 Avaussanat, Diakonian tutkimuksen seururan varapuheenjohtaja Päivi Thitz
- 9.45 Kontekstuaalisuus ja kokonaisvaltainen missio kirkon toiminnan ytimessä
Piispainkokouksen pääsihteeri Jyri Komulainen. Taustaksi: Kaikkialta kaikkialle –Kirkon missio nyt.
[http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/83C5D2A02E58259EC22582E500358296/\\$FILE/22211925.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/83C5D2A02E58259EC22582E500358296/$FILE/22211925.pdf)
- 10.30 Case Tampere: Yhteisölähtöiset kokeilut seurakunnan työn kehittämisessä
Tutkija Veli-Matti Salminen, KTK ja yliopettaja Minna Valtonen, DIAK
- 11.15 Diakoniabarometri 2018: Diakonian viestintä, yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja digitalisaatio
Barometritutkijat Päivi Isomäki, Johanna Lehmusmies, Päivi Salojärvi ja Veera Wallenius,
<http://sakasti.evl.fi/diakoniabarometri>
- 12 Omakustanteinen lounas kirkon lähistön ravintoloissa
- 13 Tutkimukselliset työpajat. Työpajoissa käsitellään suunnitteilla, meneillään olevia ja hiljattain valmistuneita tutkimuksia. Tällä kertaa toivomme tutkimuksia erityisesti näistä teemoista:
1. Diakonian teologian tutkimukset (työpajan vetäjä Isto Peltomäki)
2. Tutkimukset seurakuntadiakonian kehittämisestä (työpajan vetäjä Ilona Kontinen)
3. Diakoniabarometri ja jatkotutkimusaiheet (työpajan vetäjä Titi Gävert)
- 14.30 Kahvitauko, Kirkon tutkimuskeskus tarjoaa
- 14.45 Työpajojen yhteenveto; Sivellin-palkinnon jakaminen; Päätössanat, tutkija Veli-Matti Salminen
Aamupäivän esitykset striimataan, joten voit seurata niitä joko suorana tai tallenteina. Tarkemmat tiedot striimauksesta tulevat Diakonian tutkimuksen seururan Facebook-sivulle.
Päivä on maksuton eikä se vaadi ennakoilmoittautumista. Lisätietoja ja ilmoittautuminen työryhmäesityksen pitäjäksi: titi.gavert@evl.fi, paivi.thitz@diak.fi, veli-matti.salminen@evl.fi.

Lämpimästi tervetuloa!

DTS | Diakonian
tutkimuksen seura

KIRKON TUTKIMUSKESKUS⁺
Suomen ev.lut. kirkko

Titi Gävert

Lahdessa Kirkon diakonian päivillä palkittiin diakonian kultaisilla ansiomerkeillä Turun arkkihiippakunnan hiippakuntasihteeri Kaisa Rautama sekä DIAKin lehtori, pastori Kai Henttonen. Palkinnot ojensi piispa Kaarlo Kalliala. Vuoden diakoniatyöntekijäksi valittiin diakonissa Ulla Taipale Lahdesta.

Päivillä julkaistiin myös uusi Diakoniabarometri 2018 Yksinäisyyden monet kasvot. Barometri löytyy haulla Sakastista. Kuvassa tekijät Päivi Salojärvi (vas.), Veera Wallenius, Päivi Isomäki ja Johanna Lehmusmies (oik.).

Rikosuhripäivystys tukee ja neuvoo rikoksen uhreja

Harva meistä varautuu siihen, että joutuu joku päivän rikoksen uhriksi. Eteen tulee yhtäkkiä suuri määrä käytännön asioita, terveys on saattanut vaarantua ja pitäisi ymmärtää puolustaa omia oikeuksiaan. Miten rikosilmoitus tehdään, mitä oikeudenkäynnissä tapahtuu, tarvitsenko lakimiehen avuksi, mistä vahingonkorvauksia haetaan? Kenen kanssa voin luottamuksellisesti keskustella kipeästä kokemuksesta?

Rikosuhripäivystys (RIKU) vastaa Suomessa niin sanottujen yleisten rikosuhripalveluiden toteuttamisesta. Nimensä mukaisesti ne on tarkoitettu kaikkien eri rikosten uhreille. RIKUn vahvistunut asema perustuu kansallisesti vuonna 2016 voimaan tulleeseen EU:n rikosuhridirektiivin, jonka mukaan rikoksen uhreilla on oikeus tukipalveluihin.

RIKUn toiminta perustuu kuuden tahon sopimukseen. Alusta asti toiminnassa mukana ovat olleet nykyiset toteuttajatahot Kirkkohallitus, Suomen Punainen Risti, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Ensi- ja turvakotien liitto, Suomen Settlementiliitto sekä Suomen Mielenter-

veysseura, joka toimii valtakunnallisena koordinaatiojärjestönä. Vuodesta 1994 lähtien toiminut RIKU on laajentunut puhelinpalvelusta 31 palvelupisteen valtakunnalliseksi tukipalveluksi. Palkattuja työntekijöitä on perustyössä noin 60. Toiminnan ytimessä ovat RIKUn yli 500 vapaaehtoista, jotka toimivat erilaisissa auttamistehtävissä. Päärahoittajana toimii nykyisin oikeusministeriö.

Monipuolista palvelua

Palvelupisteistä rikosten uhrin, heidän läheisensä sekä rikosasioissa todistavat saavat tukea ja neuvontaa puhelimitse sekä henkilökohtaisissa tapaamisissa. Henkilökohtainen tukihenkilö auttaa asiakasta tapahtuneen kriisitilanteen käsittelyssä, asianajajan etsimisessä, vahingonkorvaus- ja lähestymiskieltoasioissa sekä olemalla mukana poliisilaitoksella, oikeudenkäynnissä, sovittelussa, oikeusapu- ja asianajotoimistossa tai muissa viranomaistapaamisissa. Asiakkaat ohjataan aktiivisesti heidän tarpeidensa mukaan muiden palveluiden ja jatkotuen piiriin. RIKUn palvelut ovat asiakkaille aina maksuttomia ja luottamuksellisia.

Palvelua saa myös valtakunnallisesta Auttavasta puhelimesta, Juristin puhelinneuvonnasta sekä RIKUchatista. Monet asiakkaat asioivatkin aluksi mieluummin näiden anonyymimpien palveluiden kautta, koska haluavat ensin tunnustella tilannetta ja mahdollisuutta apuun. Pidempää apua tarvitsevia rohkaistaan henkilökohtaiseen tukisuhteeseen.

RIKUn asiakkaat koostuvat eri ikäryhmistä lapsista vanhuksiin.

Asiakassuhteissa korostuu vuodesta toiseen väkivaltarikollisuus (70–80 %). Viime vuonna jakauma ei poikennut aiemmista vuosista: perhe- ja lähisuhteissa tapahtuva väkivalta 28 %, seksuaalinen väkivalta 13 %, muut pahoinpitelyt 11 %, uhkailu, häirintä sekä henkinen väkivalta 15 %. Lähestymiskieltoasiat olivat ensisijaisena syynä 8 %:ssa tukisuhteista, ja niistä lähes kaikki liittyivät lähisuhdeväkivaltaan. Omaisuusrikosten osuus oli alle 10 %. Suurin osa asiakkaista oli naisia (78 %), mutta miesten osuus asiakkaista on kasvussa.

Asiakasmäärät RIKUssa ovat viime vuosina lisääntyneet huomasti. Tämä johtuu siitä, että toiminnan tunnettuus on resurssien kasvun myötä lisääntynyt ja palveluun osataan myös ohjata paremmin. Tärkein ohjaava taho on poliisi, mutta asiakkaita ohjataan myös muun muassa kriisipalveluista, sosiaali- ja terveyspalveluista sekä turvakodeista. Viime vuonna asiakkaita eri palveluissa oli yhteensä lähes 13 000.

Oikeutta tukipalvelun tuella

Rikoksen uhrille on tyypillistä, että hänen on vaikeaa kriisin keskellä ottaa vastaan suurta määrää tietoa kerralla. Kaltoin kohdeltu, rikoksen johdosta loukkaantunut henkilö on herkistyneessä tilassa ja kokee helposti järjestelmän epäoikeudenmukaisena. Uhrin selviytymiseen vaikuttaa paljon se, miten häntä prosessin eri vaiheissa kohdellaan.

EU:n perusoikeusviraston FRA:n vuonna 2015 julkaisema tutkimus rikoksen uhrien asemasta ja tukipalveluista 28 jäsenvaltiossa totesi, että toimivat rikosuhripalvelut ovat tehokkain tapa turvata uhrien oikeudet. Ihmisen on helpompaa osallistua rikosprosessinsa hoitamiseen ja selviytyä tapahtumista, kun hän saa halutessaan tukea ja neuvontaa. Uhripalveluita tulee olla saatavilla en-

Leena-Kaisa Åberg

nen rikosprosessia, sen aikana ja sen jälkeen.

Jotta tukipalvelu pystyy tavoittamaan rikoksen uhreja mahdollisimman kattavasti, on sen elettävä jatkuvassa muutoksessa. Vaikka rikosten määrässä ei vuositasolla tapahdu suuria muutoksia, kehittyvät tekotavat, ja uhrien voi olla entistä vaikeampi tunnistaa joutuneensa rikoksen uhriksi. Esimerkiksi verkossa tapahtuvat petokset ovat ovelasti suunniteltuja ja voivat kohdistua ihmisiin, joiden on niitä vaikea havaita. RIKUun kannattaa aina ottaa yhteyttä, jos epäilee joutuneensa rikoksen uhriksi. Autamme myös ammattilaisia tunnistamaan rikoksia ja tukemaan uhreiksi joutuneita asiakkaitaan.

Leena-Kaisa Åberg

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOURN

RIKUn palvelumuodot:

- Henkilökohtainen tukihenkilö
- Auttava puhelin 116 006 (ma–ti klo 13–21, ke–pe klo 17–21)
- Auttava puhelin ruotsinkielellä (ke klo 13–17)
- Juristin puhelinneuvonta 0800 161 177 (ma–to klo 17–19)
- RIKUchat (arkisin klo 9–15 sekä ma klo 17–19)
- Nettisivuilla käytännön tietoa uhreille riku.fi
- Tukea ja neuvontaa työntekijöiltä 31 palvelupisteessä

www.riku.fi

Kohtaamisia diakoniaruokailussa seurakuntasalilla. Oikealla diakoniatyöntekijä Jaana Björninen.

Sielunhoitoa ja arjen apua

Helsingin ortodoksinen seurakunta on Suomen suurin ortodoksinen seurakunta, ja siihen kuuluu n. 20 000 jäsentä. Helsingin ortodoksinen seurakunnan diakoniatoimi palvelee poikkeuksellisen laajalla alueella aina Uudenmaan läntisimmistä osista pääkaupunkiseudulle ja itäiselle Uudellemaalle.

Seurakunnan diakoniatoimi on tarvittaessa apuna ja tukena arjessa. Se on käytännön työtä vanhusten, sairaiden, syrjäytyneiden ja muilla tavoin avun tarpeessa olevien ihmisten parissa. Se on kuuntelemista, sielunhoitoa ja arkista auttamista. Perustehtävänsä toteuttamiseksi diakonia järjestää toimintaa eri ikäryhmille sekä antaa tarvittaessa aineellista apua, tukea ja neuvontaa.

– Termistö on erilainen kuin luterilaisessa kirkossa. Olemme diakoniatyöntekijöitä, mutta luterilaisella puolella puhutaan diakoneista ja diakonissoista, sanoo **Sarrianne Karulinna**, Länsi-Uudenmaan diakoniatyöntekijä.

– Meillä diakoni tarkoittaa eri asiaa. Diakoni on ortodoksisessa kirkossa osa liturgista pappeutta, jatkaa ylidiakoni **Juha Lampinen**. Hän on diakoniatoimen työntekijöiden tiimiesimies.

Kirkkovuosi määrittää työtä

Seurakunnan diakoniatyöntekijöitä ei valita teologian tai kasvatustieteiden asiantuntijoina vaan sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoina.

– Vaatimuksena tässä työssä ei ole lakisääteisenä mitään tiettyä taustaa, mutta seurakuntamme on muuttanut sitä viime vuosina siihen suuntaan, että haemme sosionomi- ja sairaanhoitajataustaisia henkilöitä, Lampinen kertoo.

Diakoniatyöhön liittyy toiminnallisesti sosiaalityö, rinnalla kulkeminen ja auttaminen, myös hengellisesti. Ortodoksisessa kirkossa kirkkovuosi alkaa ensimmäinen päivä syyskuuta ja päättyy 31. päivää elokuuta.

– Meillä kirkkovuosi määrittää paljon työtämme. Elämme tiiviisti kirkkovuotta. Se näkyy esimerkiksi kerhotoiminnassamme, sanoo Espoon ja Kauniaisten diakoniatyöntekijä **Taisia Pohjola**.

Seurakunnan diakoniatoimi järjestää säännöllisesti osallistumista ja hyvinvointia edistävää toimintaa, kuten kerhoja, retkiä, leirejä, diakoniaruokailua, merkkipäiväjuhliä, veteraanijuhliä, pyhiinvaelluksia ja hiljaisuuden retriittejä. Puhelinpäivystystä diakoniatoimi tarjoaa kolmen tunnin ajan neljänä päivänä viikossa vuoden ympäri.

– Olemme helposti kohdattava kirkon työntekijäjoukko. Diakoniatyöntekijöitä pyydetään myös hautajaisiin. Työhön liittyy kirkkokäyntejä ja kirkossa tapaamisia, Lampinen kertoo.

Merkkipäivänä muistaminen on diakoniatoimen pieni mutta tärkeä ele. Juha Lampinen vitsaileekin, että diakoniatoimi on myös merkkipäivätoimisto.

– Merkkipäiväkortteja lähetämme n. 1000 korttia vuodessa seurakunnan nimissä. Niissä kerrotaan myös keihin seurakunnassa voi ottaa yhteyttä, jos on avuntarvetta.

Lisäksi neljännesvuosittain diakoniatoimi kutsuu juhliin ikäryhmiä 65–100 merkkipäiväänsä viettäviä henkilökohtaisella kirjeellä. Kutsu tulee viiden vuoden välein. Juhlat vietetään seurakuntasalilla Helsingissä, ja diakoniatoimi organisoii juhlan kutsuineen ja tarjoiluineen. Seurakunnan vapaaehtoistyöntekijät ovat tiimin apuna juhlien järjestämisessä.

Kokonaisvaltaista auttamista

Diakoniatoimi antaa tarvittaessa myös aineellista apua, vaikka se ei toiminnan päätarkoitus olekaan.

– Tietty avustusbudjetti on olemassa. Diakonian ensisijainen tehtävä ei ole kuitenkaan työntää rahaa kouraan ja sanoa, että hoida asiiasi kuntoon, vaan kokonaisvaltainen auttaminen. Aina ihmiset eivät tiedä, mikä heille kuuluu ja mitkä ovat heidän oikeuksiaan. Silloin diakoniatyöntekijä voi auttaa heitä toimimaan esimerkiksi sosiaalitoimen ja Kelan kanssa, sanoo diakoniatyöstä vastaava pappi **Teo Merras**.

Juha Lampinen antaa esimerkin.

– Kun diakoniatyöntekijä soittaa asiakkaan puolesta Kelaan, se avaa mahdollisuuden keskusteluun. Kun asiakas soittaa Kelaan, saatetaan sanoa, että seuraava vapaa keskustelu-aika on vasta neljän viikon päästä.

Osa asiakkaista kaipaa ennen kaikkea keskusteluapua. Silloin voidaan jutella hengellisistäkin asioista.

– On asiakkaita, jotka haluavat keskusteluapua ja siinä astuu usein kuvioon hengellinen hyvinvointi. Tarvittaessa ohjaamme asiakkaan papin puheille, sanoo **Elina Pale**, Helsingin alueen diakoniatyöntekijä.

– Hengellisyys ja ortodoksisuus ovat koko ajan läsnä työssämme, vaikka niitä ei aina edes oteta puheeksi asiakkaan kanssa, jatkaa **Jaana Björninen**, Itä- ja Keski-Uudenmaan diakoniatyöntekijä.

Omasta jaksamisesta täytyy huolehtia

Diakoniatyöntekijät huolehtivat jaksamisestaan keskustelemalla keskenään vaikeista ja haastavista tilanteista. Työkavereille voi vapaasti purkaa sydäntään, kun harmittaa ja turhauttaa.

– Kun haastavia tapauksia tulee ryöppynä, se saattaa uuvuttaa, Björninen kertoo.

Myös itsensä johtaminen on diakoniatyössä tärkeää. On tunnistettava ja tunnustettava oman jaksamisensa rajat.

– Ei saa buukata kalenteria liian täyteen, eikä kannata tavata liian raskasta asiakasta liian usein. Pitää osata johtaa omaa työtä, se on erittäin tärkeää jaksamisen kannalta, sanoo Pale.

Paras palkinto työstä on tietenkin se, kun asiakkaita pystyy auttamaan ja heidän kiitollisuutensa välittyä diakoniatyöntekijöille.

Saara Kallio

Viada Wahlistén

Diakoniaruokailu on Helsingin ortodoksisen seurakunnan diakoniatoimen ydintoimintaa.

Caritas toteuttaa diakoniatyötä katolisessa kirkossa Suomessa

Minulle annettiin haaste kirjoittaa diakoniatyöstä Suomen katolisen kirkon piirissä. Ylipäättään kristillisissä kirkoissa diakonian ajatellaan olevan lähimmäisenrakkautta, laupeuteen perustuvaa työtä heikoimmassa asemassa olevien hyväksi. Perinteisesti tätä tehtävää kirkon piirissä ovat harjoittaneet papit, diakonit sekä veljet ja sisaret.

Katolisen kirkon piirissä puhutaan yleisemmin karitatiivisesta työstä, uskosta ja rakkaudesta syntyvästä lähimmäisen palvelemisesta. Sana karitatiivinen tulee latinasta caritas, joka tarkoittaa rakkautta lähimmäistä kohtaan.

Suomessa karitatiivista työtä toteuttavat papisto, eri sääntökuntien veljet ja sisaret sekä katolisen kirkon avustus- ja kehitysyhteistyöjärjestö Suomen Caritas, joka kuuluu puolestaan maailmanlaajuiseen Caritas-verkostoon. Verkostoon kuuluu noin 165 eri maiden Caritas-järjestöä, ja se tekee avustustyötä kaikissa maailman kolkissa. Caritaksen työ pohjaa katolisen kirkon yhteiskunnalliseen opetukseen, jonka perustana on evankeliumi ja jota sittemmin ovat täydentäneet muun muassa paavien kirjoitukset, esimerkiksi nykyisen paavimme **Franciscuksen** kiertokirjeet.

Vapaaehtoiset ja maallikot tärkeässä roolissa

Caritas on taloudellisesti riippumaton Suomen katolisesta kirkosta, ja se pyörii lahjoitusten ja hankerahoituksen turvin. Caritaksen hallituksen puheenjohtajana on katolisen kirkon

piispa **Teemu Sippo**. Pääsihteerinä toimii kuitenkin maallikko, ja suurin osa hallituksemme jäsenistä on myös maallikkoja. Tämän lisäksi yhdistykseen palkataan työntekijöitä tarpeen mukaan. Tällä hetkellä Suomen Caritaksessa on kaksi kokoaikaista toimistotyöntekijää sekä yksi osa-aikainen hankevastaava ulkomailla.

Erityistä diakoniatyön koulutusta ei katolisessa kirkossa ole tarjolla Suomessa, ja koulutus työntekijöillä vaihtelee sen mukaan, mihin tehtäviin heidät on palkattu. Tämän lisäksi joukko aktiivisia vapaaehtoisia mahdollistaa suuren osan työstämme. He ovat myös tärkein linkkimme pääkaupunkiseudun ulkopuolisiin seurakuntiin.

Katolinen kirkko on kansainvälinen

Suomessa olevista katolilaisista reilusti yli puolet on ulkomaalaistaustaisia ja useimmat pappimme ja sisaremmme ovat maahanmuuttajia. Tämä tarkoittaa myös suurempaa avuntarvetta monissa suomalaisen yhteiskuntaan liittyvissä kysymyksissä. Papit ohjaavat eri tilanteissa olevia ihmisiä Caritakseen seurakunnista. Lisäksi toimistollamme käy lähes viikoittain ihmisiä kysymässä apua, usein turvapaikanhakijoita, sillä Caritas on heille tuttu joko kotimaista tai läpikulku- maista. Monille tuleekin yllätyksenä, että täällä Caritaksella ei ole asunto- loita tai sairaaloita, kuten isommissa Euroopan maissa! Yleensä ohjaamme ihmiset saamaan apua toisilta tahoilta, ja tällöin myös luterilaisen kirkon diakoniatyöstä on suuri apu. Caritaksen auttamistyön lähtökohta on aina ekumenia, koskaan ei kysytä avustettavien uskoa vaan hädässä olevaa autetaan taustasta riippumatta.

Yhteistyössä seurakuntien kanssa

Caritas neuvoo ja auttaa katolisia seurakuntia karitatiivisessa työssä. Käytännössä tämä on maahanmuuttajataustaisten henkilöiden ohjaus- ja neuvontatyötä. Kysymykset painottuvat sosiaaliturvasta terveydenhoitoon sekä työllisyyskysymyksiin.

Suoraa taloudellista apua annetaan erilaisissa perheiden kriisitilanteissa jonkin verran, mutta pääsääntöisesti yhteistyönä muiden tahojen kanssa. Caritas myöntää vähävaraisille lapsiperheille avustuksia kesäleirimaksuihin, perheille ruokalahjakortteja ja tukee maahanmuuttajaryhmiä omien tapahtumien järjestämisessä. Suomen Caritas toimii avustustyössä ikään kuin linkkinä kirkon ja yhteiskunnan eri toimijoiden välillä. Tästä selkeimpänä esimerkkinä on pappien ja muun kirkon henkilöstön kouluttaminen Suomen sosiaali- ja työllisyyskysymyksissä.

Karitatiivisen työn merkitys kasvaa Suomessa

Suomen Caritaksen toiminta on alkanut kehitysyhteistyöstä, ja ulkoministeriön tukemat hankkeet eri maissa sekä kummitoiminta olivat Caritaksen ydintyötä aivan viime vuosiin saakka. Suomessa kuitenkin tarve karitatiiviselle työlle on kasvanut nopeasti, ja järjestössä käynnistyikin tänä vuonna ensimmäinen Suomessa toteutettava kolmivuotinen sosiaalialan hanke Duuni, jota Turun ammattikorkeakoulu hallinnoi ja EU rahoittaa. Hankkeessa tuetaan nuoria vanhempia saamaan kiinni työ- tai opiskelupaikasta. Tulevaisuudessa erilaiset työllisyysky-

Piispa Teemu, hallituksen jäseniä ja Caritasin työntekijät kansainvälisen Caritasin Share the Journey (Yhteisellä matkalla) -kampanjan T-paidoissa.

symyksiin painottuvat hankkeet tulevat varmasti kasvamaan, sillä työn löytäminen on yleisimpiä huolenaiheita asiakkaidemme parissa.

Vaikuttamistyötä eriarvoisuuden vähentämiseksi

Itse olen pääsihteerin ja sosiaalialan asiantuntijan roolissa ollut mukana kirjoittamassa useita Caritas Europassa julkaistuja raportteja, joiden kautta yritetään vaikuttaa päättäjiin ja tuoda karitatiivisen työn sanomaa päättäjien tietoisuuteen päätöksenteon tueksi. Aihealueesta kiinnostuneita varten linkit tuoreimpiin julkaisuihin löytyvät vierestä. Työ jatkuu kaikilla tasoilla – heikoimmassa asemassa olevien auttamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi.

Larissa Franz-Koivisto

VTM, pääsihteerin, Suomen Caritas

Recipe Book for integration – prepare yourself and your community for the encounter

http://www.caritas.eu/sites/default/files/ac_ab_caritas_raport_v6_optimised.pdf

Caritas series – Europe's youth between hope and despair

<http://www.caritas.eu/sites/default/files/caritas-europesyouth-en-web.pdf>

löytyy myös Suomaksi maakohtainen raportti:
http://www.caritas.eu/sites/default/files/caritas_cares_-_youth_poverty_country_report_fi_-_final.pdf

Caritas series – Social justice and equality in Europe – is possible

http://www.caritas.eu/sites/default/files/esm_2016.pdf

Caritas series – End poverty in Europe – our solutions to make it happen

http://www.caritas.eu/sites/default/files/caritas_europa_cares_report2016_-_end_poverty_in_europe.pdf

”Muutokset sisältävät aina myös mahdollisuuksia”

Hiippakuntasihtööri Cecilia Forsén muistuttaa, että kirkon diakonia ei saa menettää erityisluonnettaan muiden toimijoiden keskellä.

Porvoon hiippakunnan seurakunta-diakonian hiippakuntasihtööri Cecilia Forsén toteaa, että ”Markkinat päättää”-ajattelu on tehnyt tuloaan myös hyväntekeväisyyden kentälle.

– Takavuosisikymmeninä ei ajateltu niin, että sairaiden hoito, vanhuksista huolta pitäminen ja sosiaalityön asiakkaitten auttaminen pitäisi järjestää siten, että menojen karsiminen korostuisi. Puhumattakaan siitä, että näiden pitäisi tuottaa voittoa. Tällainen ajattelu on vahvistunut tämän vuosituhatosen edetessä.

– Nykyään kansainväliset toimijat lupaavat hoitaa asiat siten, että kuntien ja maakuntien menot vähenevät. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että usein se on näille toimijoille keino rikastua, mutta samalla itse palvelu saattaa heikentyä. Tällainen ajattelu tuntuu olevan varsin yleisesti hyväksyttyä.

Forsén toteaa säästötoimenpiteiden johtaneen siihen, että sosiaali- ja terveysalalla on liian vähän henkilökuntaa.

– Olemme hiljaa hyväksyneet sen, että jotkut hädänalaiset joutuvat odottamaan hyvinkin kauan ennen kuin saavat heille lakisääteisestikin kuuluvaa apua. Säästöjä tulee, mutta ihmiset kärsivät. Köyhistä ja avun tarpeessa olevista tulee sosiaali- ja terveysalan kasvottomia asiakkaita.

Forsénin mukaan kirkon diakonian on reagoitava nopeasti yhteiskunnan muutoksiin. Esimerkiksi muiden paikallisten toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön tärkeys korostuu, jotta syrjäytyneet ja muut apua tarvitsevat voidaan löytää.

– Monesti on haasteellista löytää oikeat yhteistyökumppanit, uusia toimijoita tulee koko ajan. Näin toimintakenttään perehtyminen vie aiempaa enemmän aikaa ja on tehtävä monia valintoja.

Diakonia ollut monesti edelläkävijä

Forsén toteaa, että hiippakunnan ensisijainen tehtävä on tukea seurakuntien aktiivisuutta. Hiippakunta voi tarjota uusia näkökulmia ja kehitysmalleja, innovatiivisia toimintatapoja sekä ylipäätään inspiroida seurakuntia yhteistyöhön.

Forsén sanoo muutosten sisältävän aina myös mahdollisuuksia.

– Vaarana on olla tyytyväinen siihen mitä meillä on, koska se tuntuu turvalliselta ja olemme tottuneet siihen. Muutokset haastavat meidät, ne saavat meidät kyseenalaistamaan ja kehittämään asioita. Diakoniatyö ei saa koskaan olla staattista vaan sen pitäisi aina olla etsimässä uusia tapoja syrjäytyneiden ihmisten taivoittamiseen.

Forsén sanoo diakonian olleen monesti edelläkävijä. Usein diakonia on reagoinut nopeasti yhteiskunnan muutoksiin ja muuttanut tarpeen tullen toimintatapojaan. Esimerkkinä hän nostaa 1970-luvulla voimaan tulleen uuden kansanterveyslain, jossa diakonityö oli jätetty pois kuntien terveys- ja sairaanhoidosta.

– Silloin diakoniatyö kehitti erilaisille ryhmille toimintaa, jota ei aikaisemmin ollut olemassa: esimerkiksi vanhustenkerhoja ja kerhoja erityisryhmille. Myöhemmin syntyi erilaisia järjestöjä, jotka ylläpitivät samanlaista toimintaa. 1990-luvulla laajan laman iskiessä yhteiskuntaan diakoniatyö vastasi siihen järjestämällä ruoka-apua ja velkaneuvontaa.

Hengellinen ulottuvuus mukana kohtaamisessa

Forsénin mukaan diakonia ei kuulu seurakunnassa vain diakoniatyöntekijälle. Kysymys on asenteesta, jonka tulee läpäistä koko seurakunta.

– Jokaisen seurakuntatyöntekijän tehtävä on kohdata jokainen ihminen siten, että hänen arvokkuutensa säilyy. Yhtä lailla kaikkien seurakuntalaisten tehtävä on olla armollinen toisilleen. On huolehdittava siitä, että toisella on hyvä olla.

Forsén muistuttaa, että kirkon diakonia ei saa menettää erityisluonnettaan muiden toimijoiden keskellä. Forsénin mukaan tämä on tärkeää myös sen takia, että yhteis-

Cecilia Forsén

työkumppanit tietävät, mitä kirkon diakonia on ja mitä diakonia edustaa.

– Kirkko on toimija, joka pitää aina esillä jumalallista ulottuvuutta. Jumalaa, joka vaikuttaa positiivisesti ihmisten elämässä. Jokainen diakoninen kohtaaminen lähtee siitä, että siinä on aina mukana hengellinen ulottuvuus.

Forsén sanoo, että diakoniatyössä on kuunneltava ihmistä, kuultava ihmisen hätää ja toivomuksia. Ihmisen yläpuolelle ei pidä asettua eikä

sanella mitään ylhäältä päin.

– Ei pidä olettaa ja otaksua. Jeesuskin kysyi: mitä sinä haluat minun tekevän sinulle? Kun otamme huomioon, että jokaisella ihmisellä on annettavaa, tapahtuu ihme. Ruotsalainen helluntaipastori **Tomas Sjodin** on todennut: Siellä missä ihmiset kohtaavat ja jakavat kaipauksensa, siellä tapahtuu aina jotakin.

Forsén toteaa, että ihminen voi olla omassa toimintaympäristössään aktiivinen vaikuttaja, jos hänellä on kontrolli omasta elämästään.

– Se antaa ihmiselle itseluottamusta ja positiivista energiaa – yksinkertaisesti toivoa.

Forsén muistuttaa, että kirkon tehtävään on aina kuullut epäoikeudenmukaisuuksien esille nostaminen yhteiskunnassa – ja näiden korjaaminen niin pitkälle kuin mahdollista.

– Jo vanhan testamentin ajalla profeetat ottivat yhteiskuntakriitikon roolin ja nostivat esille epäoikeudenmukaisuuksia: Miten heikoimpia kohdellaan sekä miten esimerkiksi pakolaisia otetaan vastaan? Jeesus jatkoi samalla linjalla.

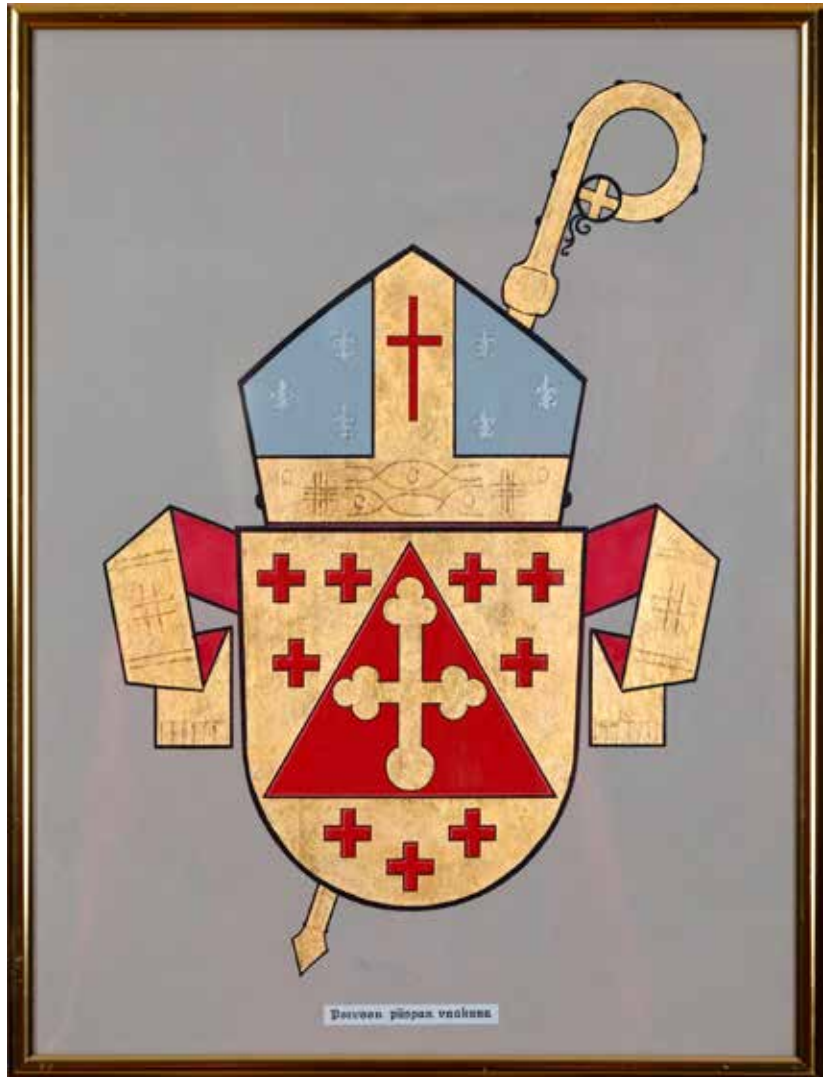
– Hänen esimerkkinsä mukaisesti myös diakoniatyön tulee edistää oikeudenmukaisuutta ja yhteisöllisyyttä, esittää tarvittaessa kriittisiäkin kysymyksiä vastuuhenkilöille sekä olla muokkaamassa mielipiteitä. Yhteiskunnallista kehitystä on tarkasteltava alhaalta päin, syrjäytyneiden näkökulmasta.

Työntekijäresurssit vähenevät

Forsénin mukaan Porvoon hiippakunnassa on monia pieniä seurakuntia, joissa on vaikea säilyttää kokoaikainen diakonian virka. Lisäksi jo tällä hetkellä moni diakoniatyöntekijä tekee työtään osa-aikaisesti. Seurakuntia yhdistetään ja virkoja lopetetaan. Samalla maantieteellinen toiminta-alue laajenee.

Forsén toteaa, että ruotsin kielellä saatava palvelu ei aina toteudu hankkeiden kilpailutuksen seurauksena, tai luvattu palvelu ei ylipäätään toteudu.

– Esimerkiksi tänä aamuna töihin tullessani Radio Vegassa kerrottiin, miten kehitysvammaiset lapset eivät saa sopimuksen mukaista taksikujetusta päiväkotiiin ja kouluun. Kuljettajat eivät myöskään osaa ruotsia, vaikka sopimuksessa niin lukee. Taustalla on ehkä se, että palveluntarjoaja on ollut alun perin liian optimistinen ja ajatellut asioiden järjestyvän.

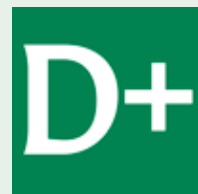
Porvoon hiippakunnan piispanvaakuna.

Forsénin mukaan kielivähemmistöillä on jo lähtökohtaisesti omat haasteensa.

– Tämä korostuu silloin, kun siihen yhdistyy vaikkapa sairaus, päiheteiden väärinkäyttö tai kehitysvammaisuus. Luonnollisesti juuri Porvoon hiippakunnan seurakuntien tehtävä on tarjota palvelua ruotsin kielellä. Hiippakunta antaa tähän oman tukensa.

Juhana Unkuri

Joko olet
tutustunut
D+ verkkolehteen?
www.diakoniaplus.fi

Diakoniatyöntekijät yhteisen työn verkostoissa

Diakoniatyö toteutuu olemuksellisesti monen toimijan verkostona omalla paikkakunnalla, alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Yhteistyön lisäksi puhutaan yhdessä tehtävästä työstä ja yhteisestä työstä. Nämä termit ovat lähellä toisiaan, mutta tuovat hieman erilaisia näkökulmia asiaan. Oma lukunsa ovat yhteisöissä tehtävä työ ja yhteistyö.

Termi **yhteistyö** on kovin väljä ja pitää sisällään laajan skaalan eriasteista työlähtöistä yhteyttä. Pienimmillään yhteistyöllä voidaan tarkoittaa yksittäisiä kollegoiden tapaamisia tyyliin ”tiedämme toisemme”. Tämäkin yhteistyön muoto on omalla tavallaan tärkeää, sillä oman työn tekemiselle on tärkeää tuntea, ketkä muut toimivat samalla alalla. Varsinainen työ saatetaan silti tehdä erikseen.

Tavallisimmin yhteistyö on työtä yhteisten asiakkaiden ja asioiden hyväksi yhdessä ja erikseen, toisemme tietäen ja asioista yhdessä sopien. Tällaisia ovat esimerkiksi diakoniatyöntekijöiden ja kunnan sosiaalitoimen moniammatilliset tapaamiset yhteisten asiakasperheiden asioiden edistämiseksi.

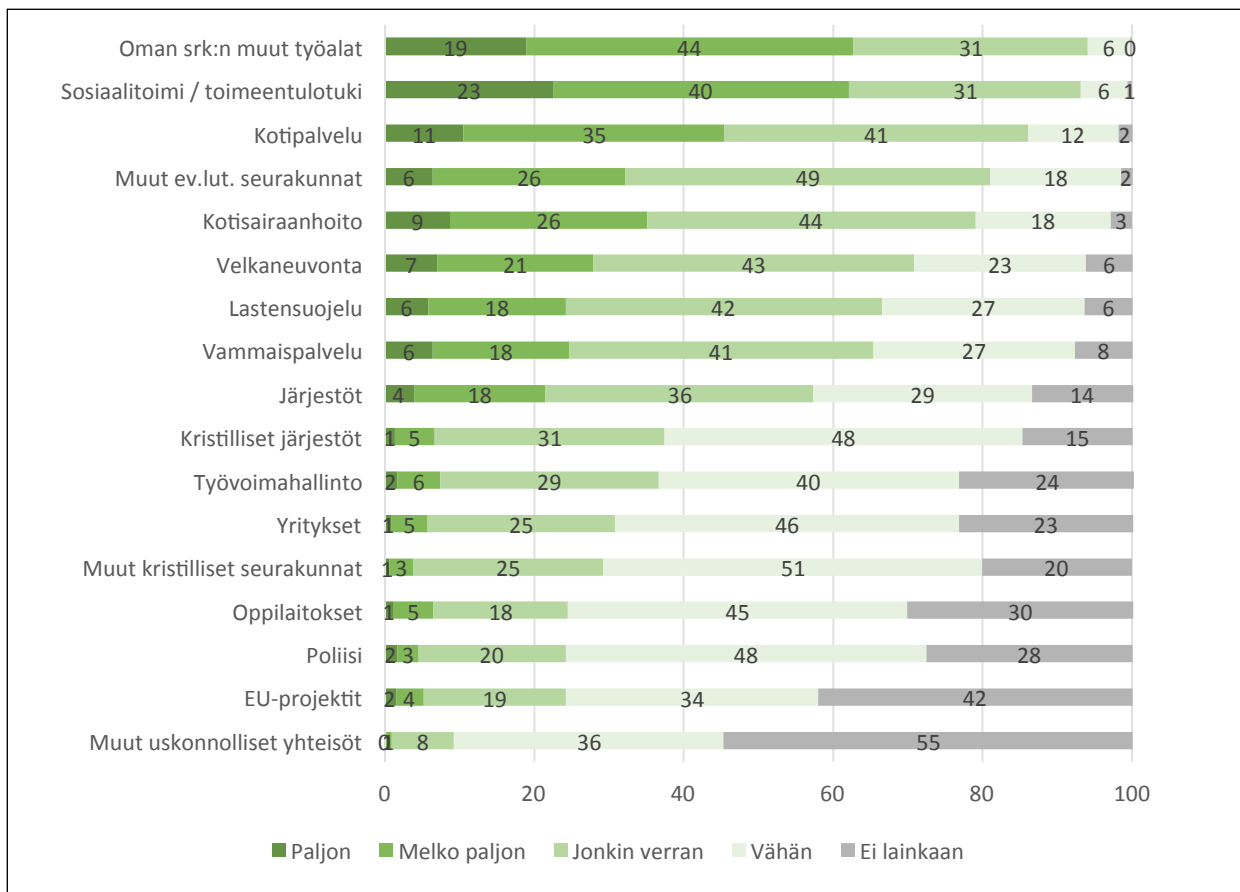
Diakoniabarometri 2013 -tutkimuksessa (DBR2013) yhteistyön tärkeimpänä piirteenä diakoniatyöntekijät kuvasivat saavutettua hyötyä asiakkaalle. Lisäksi yhteistyössä toteutettu asiakastyö mahdollisti kollegamaisen työotteen, jolloin sosiaalityöntekijä ja diakoniatyöntekijä toimivat tavallaan työkavereina. Yhteistyön ongelmakohtina viisi vuotta sitten olivat vaitiolovelvollisuuden tulkintaerot, jolloin toisinaan oli vaikeuksia saada tarvittavia tietoja kirjallisesta luvasta huolimatta. Tuolloin vaikeutena olivat

myös sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus ja vaikea tavoitettavuus.

Hieman toisenlaista näkökulmaa yhteistyöhön avaa **yhdessä tehty työ ja yhteinen työ**. Tämä on tapa tehdä työtä yhdessä niin, ettei enää ole kovin selkeää, minkä organisaation tai ammattikunnan edustaja kukin on. Tärkeintä on työ yhteisten päämäärien hyväksi. Pienimuotoisemmin tällaisia ovat esimerkiksi yhteisen tilaisuuden tai tapahtuman järjestäminen. Kirkon tilastojen mukaan diakonian tilaisuuksista vuonna 2017 neljäsosa järjestettiin yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Laajemmassa mitassa yhteisestä työstä puhutaan esimerkiksi yhteisen leirin järjestämisessä vaikkapa lastensuojeluperheille tai päihdekuntoutujille tai Yhteisen keittiön tyyppisissä kohtaamispaikoissa / olohuoneissa, joihin keskitetään monenlaista toimintaa.

Keiden kanssa diakoniatyössä verkostoidutaan?

Diakoniabarometri 2013 kartoitti diakoniatyön yhteistyösuhteita. Tavallisin yhteistyötaho diakoniatyöntekijöille olivat oman seurakunnan muut työntekijät. Työalarajat ylittävä yhteistyö vaikuttaa ainakin diakoniatyön osalta olevan jo normaali käytäntö, joskin määrää voi aina lisätä. Oman organisaation ulkopuolelta diakoniatyöntekijät tekevät tavallisimmin yhteistyötä sosiaali- ja terveystoimen eri osa-alueiden, kuten sosiaalityön / toimeentulotuen, kotipalvelun, kotisairaanhoidon ja lastensuojelun kanssa. Sosiaalitoimen jälkeen tavallisin yhteistyötaho olivat muut ev.lut. seurakunnat. Noin viidesosa DBR2013 vastaajista kertoi tekevänsä paljon tai melko paljon yhteistyötä järjestöjen kanssa. Työvoimahallinto, yritykset ja muut

Diakoniatyön yhteistyösuhteet, DBR2013.

kristilliset seurakunnat olivat yhteistyötahoina jotakuinkin yhtä tavallisia.

Uudistuneet Kirkon tilastot (www.kirkontilastot.fi) koostavat tietoja myös sidosryhmäyhteistyöstä. Tilastokyselyssä kysytään yhteistyön tiivyydestä (säännöllistä, satunnaista) sekä yhteistyötahosta sektorijaottelulla (julkinen / yksityinen / kolmas / neljäs sektori). Vuonna 2017 kolmas sektori oli lähes yhtä merkittävä diakonian yhteistyötaho kuin julkinen sektori. Muutosta vuoteen 2013 verrattuna näyttäisi olevan havaittavissa. Viidessä vuodessa merkittävä muutos näyttäisi tapahtuneen myös yhteistyösuhteissa yksityisen sektorin tahoihin eli yrityksiin. Suoria päätelmiä näiden tietojen pohjalta ei voi tehdä, mutta järjestöjen ja yritysten merkitys diakoniatyön verkostoina näyttäisi viime vuosina vahvistuneen. Kokonaisuutena diakonian yhteistyösuhteet ovat pitkäkestoisia ja tiiviitä.

Puhuttaessa diakoniatyön yhteistyösuhteista ja verkostoista tarkoitamme tavallisimmin toisia seurakuntien työntekijöitä, muita sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia

ja järjestöjen ja yritysten henkilöstöä. Mitä diakoniatyössä muuttuisi, jos ajattelisimme myös alueemme ihmisiä yhteistyöverkostomme? Sen sijaan, että puhumme seurakuntalaisista tai vapaaehtoisista tai asiakkaista, puhuisimmekin diakonian verkostosta. Voisikohan se vahvistaa käytännössä taustalla vaikuttavaa ajatteluamme osallisuuden vahvistamisesta ja voimaannuttamisesta?

Yhdessä tehty työ ja yhteinen työ laajentavat omistajuutta

Yhteistyön syventämisen suunta on yhdessä tehty työ, jossa toteutetaan yhdessä määriteltyjä tavoitteita. Tällöin on parempi puhua yhteistyötahojen sijaan kumppaneista. Resurssit ovat niukkoja kaikilla, eikä päällekkäisyyteen ole varaa millään toimijataholla. Rinnakkaisten toimintojen sijaan yhdistetään voimat. Esimerkiksi päihdeleiri järjestään siten, että yksi taho tarjoaa tilat ja yhden työntekijän, toiset työntekijät tulevat kumppanitoimijoilta (muut kristilliset seurakunnat, päihdealan järjestö, kaupunki),

leirin sisältöä rakennetaan yhdessä vielä useamman tahon kanssa ja kaikki nivovat leirin osaksi omaa työtään löytäen sopivia leiriläisiä. Tai muutamilla paikkakunnilla diakoniatyöntekijä ja sosiaalityöntekijä toimivat työpareina kotikäynneillä.

Vielä vahvempi termi on yhteinen työ. Siinä työn tekemisen lisäksi työn omistajuuskin on yhteistä. Tässä ei ole kyse vain seurakunnan työstä vaan toimijatahojen yhteisestä työstä, jota toteutetaan yhteisillä tavoitteilla, laatukriteereillä, resursseilla, mittareilla ja eettisillä periaatteilla. Diakoniatyöntekijöinä ja seurakuntana olemme yksi toimijataho muiden joukossa muodostamassa suurempaa kokonaisuutta. Yhteinen työ vahvistaa yhteistä sitoutumista ja resurssien reilua käyttöä. Esimerkiksi Yhteisen keittiön toimintamalli on selkeästi yhteistä työtä, jolla vahvistetaan alueen ihmisten hyvinvointia monen toimijatahon kokonaisuutena.

Sekä yhdessä tehty työ että yhteinen työ auttavat hahmottamaan selkeämmin diakoniatyön vahvuuksia, joita

voimme omalta osaltamme tarjota. Sosiaalipolitiikan professori **Anneli Anttonen** painotti Diakonia-lehden haastattelussa (1/2018), että kirkolla on erityisen hyvä tuntu- ma lähiyhteisöihin. Tätä osaamista voisimme käyttää sekä yhteiseen työhön alueen ihmisten hyvinvoinnin turvaamiseksi että vaikuttamistyöhön yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Asiakkaamme, havaintomme ja tavoitteemme ovat monilta osin yhteisiä myös vaikuttamisviestinnässä.

Lisätietoja:

www.kirkontilastot.fi

Kiiski Jouko: Diakoniatyöntekijä – rinnallakulkija ja kaatopaikka. Diakoniabarometri 2013. <http://sakasti.evl.fi/diakoniabarometri>

Titi Gävert

asiantuntija
Kirkkohallitus

Voimavararyhmä voimauttaa sekä asiakkaat että diakonit

Tamperelainen Hanna Kelokaski muistaa tarkalleen, missä oli, kun idea Voimavararyhmästä syntyi.

Oma kuntoutuskurssi Kuortaneella Haapaniemen hiippakuntakartanossa oli puolivälissä. Samalla, kun hän tunsu kiitollisuutta omaa työnantajansa kohtaan saamastaan hyvästä hoidosta ja palvelusta, hän mietti, mikä taho kuntouttaa niitä ihmisiä,

Hanna Kelokaski

joilla ei ole työnantajaa. Vastaus oli ilmeinen: diakonia tietenkin!

Kotiin päästyään Hanna kirjoitti ideapaperin kuntoutuskurssista, joka toteutettaisiin diakonian hengen mukaisesti, paikallisseurakunnan tiloissa ja yhteisöllisin menetelmin. Kohde-ryhmä, kotiin jumiutuneet ja sosiaalisesti arat ihmiset, oli tullut tutuksi kymmenen mielenterveyskuntoutujanuorten kanssa vietetyn vuoden aikana. Ensimmäisen Voimavararyhmän yhteistyökumppaniksi valikoitui omista opiskeluvuosista tuttu Messukylän seurakunta.

Ideapaperiin Hanna kirjoitti rungon, ja ryhmän sisältö suunniteltiin yhdessä Messukylän diakonien **Sinikka Leijon** ja **Onerva Toikon** kanssa. Teemat ovat tuttuja mielen hyvinvoinnin perusteemoja; nukutaan hyvin, syödään hyvin ja liikutaan edes vähän. Sen päälle tunteita, ihmissuhteita, luovuutta ja taloudenpitoa, ja kun seurakunnassa ollaan, myös hengellisyydelle on pyhitetty oma teemapäivänsä.

Monesta perinteisestä diakonian ryhmästä poiketen Voimavararyhmässä vietetään aina kokonainen päivä kerralla. Aamu alkaa hartaudella, jatkuu asiantuntijaluennolla ja ennen lounasta tehdään aiheeseen liittyviä yksilötehtäviä, jotka sitten puretaan ruuan jälkeen. Päivä päättyy matalan kynnyksen liikuntaan, jonka tarkoituksena on opettaa ryhmäläisille, että liikkuminen voi olla myös hauskaa. Ihanteellinen ryhmäkoko on 10–12 henkilöä. Ryhmä kootaan haastattelujen kautta diakonian sekä paikallisten sosiaali- ja terveyspalveluiden kautta.

Messukylä voimaantuu

Ensimmäinen ryhmä keväällä 2017 meni Messukylässä niin hyvin, että Kirkkohallitukselta anotuista rahoista päätettiin säästää puolet seuraavan kevään ryhmään. Ja ensi vuonna Voimavararyhmä onkin sitten jo Messukylän diakoniaan vaikiintunutta toimintaa. Sinikka Leijo ja Onerva Toikko kertovat, että Voimaryhmä, kuten sitä Messukylässä nimitetään, voimaannutti diakonia-asiakkaiden lisäksi myös diakonit. Työtapa oli uudellinen ja työtä virkistää yleensä aina, kun sitä voidaan toteuttaa jollain uudella tavalla. Lisäksi tavoite oli hyvin diakoninen ja tarve tämän tyyppiseen työhön oli selkeä. Myös ryhmäpäivien eri aihealueet olivat kiinnostavia, ja asiantuntijoiden käyttäminen avasi myös työntekijälle uusia näkökulmia. Osa luennoitsijoista, jotka olivat ammatiltaan mm. lääkäri, psykologi, liikunnanohjaaja ja sosiaalityöntekijä, antoi panoksensa ryhmälle ilman korvausta. Monelle se oli luonteva ja itselle sopiva tapa tehdä vapaaehtoistyötä seurakunnassa.

Ryhmän toteuttamista helpotti Hanna Kelokasken kokoama valmis pohjamateriaali, eikä kokoontumiskerran suunnittelemiseen mennyt kohtuuttomasti aikaa. Ryhmäpäivän päättävä liikuntaosuus oli mielekäs niin ryhmäläisille kuin vetäjillekin.

Voimavararyhmän vaikutukset näkyivät Sinikan ja Onervan mukaan selvästi. Ryhmäläiset kykenivät ryhmässä työskentelyn ja vertaistuen rohkaisemana tekemään isoja

ratkaisuja elämässään oman hyvinvointinsa suuntaan. Palkitsevinta ryhmän toteuttamisessa olivatkin toteutuneet tavoitteet ja ryhmän jäsenten voimaantumisen seuraaminen. Palkitsevaa oli myös vetäjien yhteistyö.

Haasteita ja haaveita

Tällä hetkellä Hanna Kelokaski juurruttaa menetelmää Länsi-Tampereella Harjun seurakunnan kolmella lähikirkkoalueella. Voimavararyhmä istahti hienosti Yhteisen keittiön ajatusten kanssa – molemmissa tehdään yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa, kokoonnutaan yhteen ja syödään hyvin. Messukylän haasteista yritetään oppia. Ne liittyivät mm. ryhmän kokoonsaamiseen ja ryhmäläisten sitouttamiseen, lastenhoidon käytäntöihin ja edullisen ruuan saamiseen myös tulevaisuudessa.

Haasteisiin on tartuttu. Harjun ryhmät kootaan tuttujen diakonia-asiakkaiden lisäksi paikallisten terveyspalveluiden työntekijöiden

kautta, ja sitouttamiseen käytetään aikaa jo ennen ryhmän alkamista. Osa Lielahden tämän syksyn ryhmäläisistä on käynyt syömässä *Keskiviikon keitoksia* usean viikon ajan ennen varsinaisen Voimavararyhmän alkua. Joukko vapaaehtoisia alkoi diakonien innostamana jo alkukesästä kokoontua Lielahden kirkolle laittamaan lounasta hävikkiruua. Yhteisen keittiön periaatteet ja hävikkiruuan käyttäminen helpottavat myös jatkossa seurakuntaa edullisen lounaan tarjoamisessa.

Haaveet liittyvät siihen, että yhteen hitsaantunut ryhmä kokoon-tuisi vielä Voimavararyhmän jälkeekin kirkolle, yhteisen pöydän ääreen. Messukylän ensimmäinen porukka kokoon-tuisi varmasti vieläkin säännöllisesti seurakuntatalolla, jos työntekijöillä olisi ollut aikaa ponnistaa ryhmän jälkeiseen aikaan. ”Muutamien vuosien päästä jokaisella tamperelaisella lähikirkolla kokoon-tuu useasta eri Voimavararyhmästä koostuva porukka laittamaan yhdessä ruokaa ja elämään yhdessä arkea”, Hanna unelmoi.

Kuuden lapsen yksinhuoltajasta puutarha-alan opiskelijaksi

Nanna Nurminen on yksi niistä ryhmäläisistä, joille Voimavararyhmä avasi oven ihan uuteen elämään. Nanna tiesi kyllä, että elämässä oli asioita, jotka veivät voimia, mutta ei halunnut myöntää niitä itselleen. Vasta Voimavararyhmän vertaistuki, yksilötehtävissä toistuvat aina samansuuntaiset vastaukset ja keskustelut oman ohjaajan kanssa saivat hänet tekemään suuria ratkaisuja elämässään.

Voit katsoa Nannan haastattelun osoitteessa <https://www.youtube.com/watch?v=v5HJoX29mR0>

Hanna Kelokaski

Nanna Nurminen

MIKÄ?

Kerran viikossa 10 viikon ajan kokoontuva mielen hyvinvoinnin ryhmä, jota vetävät diakonit

MITÄ?

Päivät sisältävät asiantuntijaluennon, yksilötehtäviä, maksuttoman ruokailun ja matalan kynnyksen liikuntaa.

KENELLE?

- työikäiselle
- yksinäisyyden kanssa kamppailevalle
- eri syistä neljän seinän sisälle jumittuneelle. Taustalla voi olla masennusta, ahdistusta, paniikkioireilua ja sosiaalisten tilanteiden pelkoa.
- ystäviä ja uutta voimaa tarvitsevalle
- muutosta kaipaavalle ja muutokseen motivoituvalla

Etsivää vanhustyä

Diakoninen vanhustyö kohdistuu niihin henkilöihin, joita muu seurakunnan ikäihmisille tarkoitettu toiminta ei tavoita. Diakoniatyöhön kuuluu myös etsivä luonne, jossa erityisen haavoittuvassa tilassa olevia ihmisiä pyritään näkemään ja löytämään. Nämä lauseet ovat pohjana opinnäytetyölleni, jonka tein Haminan seurakunnan diakoniatyölle.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Haminan seurakunnan diakoniatyöhön etsivän vanhustyön toimintamalli osaksi diakonista kotikäyntitoimintaa. Tutkimustehtävänä oli selvittää, millainen toimintamalli palvelee Haminan seurakunnan diakoniatyöntekijöitä etsivässä vanhustyössä sekä millaista verkostoitumista diakoniatyön etsivässä vanhustyössä olisi syytä kehittää.

Kehittämistyön tuloksena syntyi Haminan seurakunnan diakonia-

työntekijöitä palveleva etsivän vanhustyön toimintamalli, jota on mahdollista hyödyntää myös muissa seurakunnissa. Kehittämisideoita syntyi myös kuntatoimijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Kehittämistyön taustaa

Kirkkohallitus kutsui vuonna 2015 Haminan ja Inarin seurakunnat mukaan Hidden-projektiin. Diakonia lehdessä 3/2016 on diakoni **Riitta Vanhojan** artikkeli ”Etsivää ja tavoitettavaa Haminan seurakunnassa”, josta selviävät hyvin kehittämistyön taustat ja lähtökohdat. Projektissa ikäryhmähaastattelut suoritettiin vuoden 2016 aikana 82-vuotiaalle. Haastattelun tavoitteena oli kohdata seurakuntalaisia, lisätä etsivää työtä, saada lisää tietoa tämän ikäryhmän tarpeista ja antaa tietoa seurakunnan diakoniatyöstä. Selvitettäväksi jäi, voidaanko vastaavat ikäryhmähaastattelut ottaa jatkossa diakoniatyön työvälineeksi ja millaista voisi olla yhteistyö kuntien ikäihmisten palveluiden kanssa.

Haminan seurakunnan diakoniatyössä on kotikäyntityössä vahva perinne. Valtakunnallinen suuntaus on, että vanhuksia tuetaan kodeissa mahdollisimman pitkään. Diakonia haluaa myös olla näitä ihmisiä tuke-
massa parempaan hyvinvointiin. Haminassa kotihoidolla ja diakoniatyöllä on yhteisiä asiakkaita, jolloin

jonkin verran tehdään yhteistyötä. Näissä tilanteissa yhteistyön halutaan lisääntyvän.

Tuloksia kehittämispajoissa

Opinnäytetyöni kohderyhmänä olivat Haminan seurakunnan diakonia-työntekijät, jotka kehittivät toimintaansa kehittämispajoissa. Prosessi koostui kolmesta diakoniatyön tiloissa järjestetystä kehittämispajasta, joissa käytiin diakonista kotikäyntityötä läpi eri näkökulmista katsottuna. Selkeästi lähdettiin liikkeelle laajemmista kokonaisuuksista, jotka supistuivat ja pilkkoutuivat osiin, selkeisiin tuloksiin. Kaikkien kolmen kehittämispajan osat yhdistyivät yhdeksi kokonaisuudeksi, kehitetyksi etsivän vanhustyön malliksi.

Alkukartoitusjakso, kyselylomake ja yhteydenottokortti

Jotta uusille asiakkaille olisi tilaa, on vastaavasti oltava myös asiakkuuksien päättymisiä. Miten diakoniatyöntekijät pystyvät tasaamaan työtä niin, että heillä on tilaa uusille asiakkaille sekä nykyisille? Tämän kysymyksen perusteella heräsi ajatus alkukartoituskäynneistä. Ehdoitettiin kartoituskäynnejä kolmesta viiteen, jolloin asiakkaalle ei luvattaisi muuta. Sen jälkeen diakonia-

ötä tarvitaan

työntekijä ja asiakas yhdessä arvoisivat tilannetta. Tämä auttaisi diakoniatyöntekijää myös miettimään asiakkaan tarpeita kotikäyntien jatkumiselle.

Alkukartoitusjakso toimisi työntekijän työvälineenä, ja se auttaisi työn rajaamisessa. Tärkeänä pidettiin diakoniatyöntekijöiden ammattitaitoa ja luottamista omaan arviointiin alkukartoitusjakson käytössä. Alkukartoituskäyntien arviointiin toimivan ainakin asiakkailla, joilla tarve kotikäynnille on selkeä. Synä ovat esimerkiksi taloudelliset asiat, suru, elämäntilanteen muutos, yksinäisyys tai turvattomuus.

Hidden-käynneillä diakoniatyöntekijät käyttivät itse tekemäänsä kyselylomaketta, jossa kyselyjen jälkeen huomasivat muokkauksen tarvetta. Tarkoituksena oli, että jatkossa kyselylomaketta voisi käyttää etsivän vanhustyön kartoituskäynneissä sekä muissa uusissa kotikäynneissä. Kyselylomake muokattiin toimivaksi. Sen avulla diakoniatyöntekijä pystyy paremmin kartoittamaan asiakkaan tilannetta ja selkeyttämään asiakkaan tarpeita.

Etsivän vanhustyön mallia kehitettäessä apuna käytettiin jo kehitettyjä etsivän työn malleja. Niistä saatiin apua kyselylomakkeen muokkaamiseen sekä menetelmän valintaan. Diakoniatyöntekijät päättivät ottaa etsivän vanhustyön kohderyhmäksi 85-vuotiaat. Tähän vaikutti

vat heidän aiemman kyselyn kokemuksensa sekä kuntien tekemät hyvinvointia edistävät kotikäynnit ja ryhmät. Menetelmäksi valittiin yhteydenottokortin lähettäminen, koska nykyisillä resursseilla sen pystyisi hyvin toteuttamaan vuosittain. Yhteydenottokortti kulkisi syntymäpäivätervehdyksen kanssa kätevästi samassa kuoressa. Yhteyttä ottaessaan asiakkaalla olisi myös tarve diakoniatyöntekijän tapaamiselle.

Tulokset

Etsivän vanhustyön toimintamallin toteuttaminen alkaa vuonna 2019. Tosin kyselylomake ja alkukartoitusjakso ovat jo käytettävissä uusia asiakkaita kohdatessa. Tämän vuoden aikana kehitetään diakoniatyön yhteydenottokortti, joka lähetetään seurakunnan syntymäpäiväonnitte-

lujen yhteydessä 85 vuotta täyttävile haminalaisille. Kortissa on lyhyesti kerrottu diakoniatyöstä ja postimaksu on valmiiksi maksettu.

Halutessaan diakoniatyöntekijän kotikäyntiä asiakas (tai puolesta omainen) täyttää korttiin nimensä ja yhteystietonsa. Kortti postitetaan

Haminan seurakunnan diakoniatyössä kehitettiin uusi toimintamalli

seurakunta postittaa diakoniatyön kortin syntymäpäiväonnittelujen yhteydessä

asiakas vastaanottaa kortin, postittaa sen diakoniatyöhön

diakoniatyöntekijä ottaa yhteyttä asiakkaaseen, sopii kotikäynnin

kotikäynnillä asiakkaan tilanteen kartoitus, kyselylomake apuna

kotikäynnin kirjaaminen, asiakkaan tarve näkyviin

kotikäynnit 3-5 kertaa, tilanteen arviointi (tilanteet, joissa toimii)

arviointin perusteella kotikäynnit päättyvät tai jatkuvat

diakoniatyöhön. Kortin saatuaan diakoniatyöntekijä ottaa asiakkaaseen yhteyttä ja sopii kotikäyntiajan. Kotikäynnillä hän käyttää kyselylomaketta kartoittaessaan asiakkaan tilannetta ja tarpeita. Diakoniatyöntekijä kirjaa käynnin syyn lyhyesti asiakkaan tietoihin.

Diakoniatyöntekijä toteuttaa alkukartoitusjakson niiden asiakkaiden kanssa, joiden tilanteeseen se sopii. Tämän jälkeen diakoniatyöntekijä ja asiakas arvioivat tilannetta yhdessä, jonka jälkeen käynnit päättyvät tai jatkuvat. Kuntatoimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön selkeäksi kehittämisalueeksi nousi tietoisuuden lisääminen diakoniatyöstä, johon löytyi eri keinoja.

Lopuksi

Diakoniatyöntekijöiden vahvuus on vanhuksen hengellisyden tukemisessa. Tämän tutkimuksen perusteella vanhusten hengellisten tarpeiden rinnalle on tullut paljon myös muita tarpeita, joiden taustalla ovat vahvasti yhteiskunnalliset muutokset. Nämä tarpeet saattavat myös jättää hengelliset tarpeet taka-alalle, joten niiden puheeksi ottaminen on tärkeää. Tämän kehittämistyön avulla tuetaan myös kirkon vanhustyön strategian (2015) mukaisia tavoitteita, joissa mainitaan muun muassa ennaltaehkäisevän työn, kotikäyntityön ja verkostotyön kehittäminen. Arviointien perusteella diakoniatyöntekijät pitivät toimintamalliin kehitettyjä työkaluja omaa työtään tukevinä.

Diakoniatyöntekijät tekevät arvokasta ja moninaista työtä vanhusten parhaaksi. Itselleni avautui heidän vahva roolinsa ja osaamisensa erilaisten ihmisten auttamisessa. Jään mielenkiinnolla odottamaan toimintamallin toimivuutta ja vaikutuksia käytännössä. Ensi vuonna noin 180:lle Haminan seurakunnan 85-vuotiaalle lähtee yhteydenottokortti. Kiinnostavaa nähdä, moniko kortti palautuu.

Heli Vesala

sosionomi (YAMK)

Yhteyshenkilö Haminan seurakunnassa:

Mari Höfer
johtava diakonian viranhaltija
p. 050 5943881
mari.hofer@evl.fi

Lähde: Vesala, H. 2018. Etsivän vanhustyön toimintamallin kehittäminen diakoniatyöhön. Kaakois-Suomen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/handle/10024/148206>

Antti Sepponen

”Kuka minua puolustaa?”

Suomen Kirkon Sisarliiton ensimmäinen puheenjohtaja Aira Railio avasi liiton hallituksen ensimmäisen kokouksen 24.7.1958. Ennen tuota hetkeä diakonisojen oli pitänyt irtautua sisarkotijärjestelmästä, itsenäistyä ammattikuntana sodanaikaisissa tehtävissä, päästä kirkon eläkejärjestelmän piiriin ja ennen kaikkea uskaltautua uuteen. Pitkä matka oli kuljettu siitä, kun Matilda Hoffman vihittiin Viipurissa Suomen kirkon ensimmäiseksi diakonissaksi 1.9.1872.

Sisar **Matilda** ja muut diakonissat raivasivat naisille tietä kirkon työhön, mutta miksi ammattikunta järjestäytyi edunvalvonnallisesti lähes vasta 80 vuotta myöhemmin? Syitä on haettava naisten asemasta yhteiskunnassa ja kirkossa, yhdistymisva-

Matilda Hoffman.

paudesta ja vasta syntyvässä olevasta ammattiyhdistysliikkeestä. Vahva sisarkotijärjestelmä piti diakonisoja siteissään, ja oma vaikutuksensa oli myös diakonisojen ihanteeksi asettulla kutsumustietoisuudella, joka ymmärrettiin köyhyytenä, nöyryytenä ja omien tarpeiden sivuuttamisena.

Vuoden 1918 onnettomuus

Ennen sisällissotaa Helsingin Diakonissalaitoksen johtaja **Arthur Palmroth** vetosi kaikkiin osapuoliin valtakumouksellisuuden ja luokkavihan vähentämiseksi. Palmroth uskoi diakoniatyön voivan kaventaa kuilua yhteiskuntaluokkien välillä edistämällä ja vaatimalla oikeudenmukaisista kohtelua.

Sisällissodan sytyttyä diakonisojen suhtautuminen sodan syihin oli kuitenkin selkeämmin linjassa kuin laitoksen johdon. Osa sisarista omaksui tapahtumiin sodan voittaneen osapuolen katsantokannan, mutta enemmistö toi kirjeessään esiin näkemyksen kansan yhteisestä synnistä ja itsekkyydestä, joka oli johtanut onnettomuuteen. Sisaret katsoivat tapahtumia ruohonjuuritasolta, yksittäisten ihmisten ja perheiden näkökulmasta, joihin heillä työnsä kautta oli konkreettinen kosketus.

Sota muutti myös suhtautumista diakonian peruslähtökohtiin. Tärkeänä arvona pidetty asemasta ja puoluekannasta riippumaton auttamyö nähtiin sodan voittajien ja kirkon näkökulmasta kielteisenä. Punaevankien ja sotaleskien auttaminen ei ollutkaan oikein. Siksi muutamissa tapauksissa sisarten päätös noudattaa kutsumuksensa mukaisia periaatteita

johti tehtävästä erottamiseen. Diakonissat kokivat, että heidät oli hylätty vaikean tehtävän keskellä, ja se kasvatti tyytymättömyyttä kirkkoa ja laitoksia kohtaan.

Sodan jälkeen diakonissat ja koesisaret jatkoivat työtä punaisten leskien perheissä sekä seurakuntien ja kaupunkien sairaiden ja köyhien parissa. Yhteiskunnallisia eroja tasoittamaan ja sosiaalisia ongelmia korjaamaan pyrkineiden kristillisten toimijoiden työ vaikutti osaltaan siihen, että suuri osa työväestöstä jäi kirkon piiriin vuoden 1923 uskonnonvapauslain voimaantumisen jälkeen. On syytä pohdita, miten kirkko tänä päivänä kohtaa yhteiskunnan eri ryhmät ja erilaisuuden ja tekeekö kirkko ratkaisuja, jotka edistävät tässä ajassa yhteiskuntarauhaa ja oikeudenmukaisuutta.

Kaipuu kollegiaalisuuteen ja yhteisöllisyyteen

Diakonien ja diakonisojen järjestäytymisen historia ja ammatin vapausasteiden historia on hyvin erilainen. Viime vuosisadan alussa perustettiin ammatillisten kiltojen kaltaisia ammattiyhdistyksiä myös koulutetuille ja vahvan profession omaaville ammattikunnille, esimerkiksi lääkäreille 1910 ja papistolle 1918. Sortavalassa diakoniakoulutuksen saaneiden miesten yhdyssiteeksi ja edunvalvojaksi oli perustettu vuonna 1921 Suomen Diakonien Veljesliitto, jonka perustalta aloitti 19.5.1960 Suomen Diakonien Liitto.

Sisarkotijärjestelmä hidasti diakonisojen edunvalvonnallisen järjestön perustamista. Diakonissaviihkimyksen vastaanottanut sisar vannoi Jumalalle ja sisaryhteisölle valan, jossa hän sitoutui omistamaan elämänsä

kärsivien palvelemiselle. Se oli myös askel naimattomuuteen, köyhyyteen ja vahvaan sisarkotiyhteyteen. Diakonissalaitos otti sisarsten palkasta osan, jonka se katsoi korvaukseksi antamastaan elannosta. Diakonissat tekivät esityksen 1940-luvun alussa palkkajärjestelmään siirtymisestä, mutta ehdotus torjuttiin, sillä sisarilta saatava tulo oli laitokselle merkittävä.

Diakonissojen tiukan kytköksen sisarkoteihin katkaisi toisen maailmansodan aikana tapahtunut naisten yhteiskunnallisen aseman muuttuminen sekä sodan seurakunnissa synnyttämä diakoniaherätys. Vuonna 1944 voimaan astunut kirkkolaki määräsi, että seurakuntien piti ottaa palvelukseensa diakoneja- ja diakonissoja, ja tämä ratkaisi edisti myös normaaliin palkkatyöhön siirtymistä.

Sisarliitto perustetaan

Diakonissojen sodan aikainen itsenäinen työ, kirkolliskokouksen virka-

päätös ja kirkon eläkejärjestelmän synty 1958 johtivat lopulta sisarkotijärjestelmän loppumiseen. Muutos oli iso, ja osa diakonissoista koki raskeana yhteisöllisyyden vähentymisen. Tämä synnytti tarpeen diakonissoja yhdistävälle Sisarliitolle. Vuonna 1956 Raudaskylässä pidetyssä Suomen Diakonissalaitosten Liiton sisarkokouksen yhteydessä keskusteltiin oman yhdistyksen tarpeesta. Johtaja-tar **Aira Railio** ja ylihoitaja **Ilmi Laitinen** saivat tehtäväkseen valmistella yhdistykselle sääntöehdotuksen.

Suomen Kirkon Sisarliitto ry perustettiin seuraavassa sisarkokouksessa 15.6.1958 Loimaan Evankelisella Kansanopistolla. Diakonissat olivat kysyneet Diakonissalaitosten Liiton johtokunnalta lupaa kokoontua päättämään kenttäpukukysymyksestä ja pohtimaan yhdistyskysymystä. Tosi-asiallinen pääasia häivyttiin vaatekysymyksen taakse, sillä eiväthän johtokunnan jäsenet voineet kieltää keskustelemasta kenttävaatteista.

Niinpä kokouksessa päätettiin puvusta ja samalla perustettiin oma liitto.

Liiton tarkoitus oli yhdistää diakonissat, tukea heitä heidän hengellisessä elämässään ja palvelukutsu-muksessaan, kehittää heidän ammatitaitoaan, valvoa heidän yhteisiä etujaan ja edistää diakoniaa maassamme. Tarve kollegiaaliselle tuelle ja virkistymiselle sekä ammatilliselle edunvalvonnalle ja palkkaedunvalvonnalle on nyt yhtä tärkeää kuin liiton alkutaipaleella Loimaalla 1958.

Sisarliitto keskusteli keskusjärjestökysymyksestä 1960-luvun alkupuolelta alkaen ja vuosikokouksessa 1973 päätti äänestyksen kautta selvin numeroin liittyä Akavaan.

Diakonit ja diakonissat yhteiseen liittoon

Diakonian asiantuntijoiden tukena oli kaksi järjestöä, Suomen Kirkon Sisarliitto ja Suomen Diakonien Veljesliitto. Sisarliiton Kouvolan ala-asasto esitti 1976 ammattiliittojen yhdistämistä. Parin vuoden kuluttua aloitteesta Sisarliitto muutti sääntöjään, jotta diakonitkin saattoivat liittyä jäseneksi. Vuodesta 1985 alkaen käytiin yhteistyöneuvotteluita, joissa diakonit olivat aloitteellisia. Diakonien Liiton jäsenet kokivat, että he eivät saaneet ääntään kuuluviin SVTL:ssä ja oli aika tehdä ratkaisuja asian suhteen. Yhdistyminen toteutettiin siten, että vuonna 1990 Sisarliitto muutti nimensä Diakoniatyöntekijöiden Liitoksi, jonka jälkeen Suomen Diakonien Liitto lakkautti toimintansa ja sen jäsenet siirtyivät Diakoniatyöntekijöiden Liittoon.

D-day ja diakonia näkyväksi

Diakoniatyöntekijöiden Liitto edistää edelleen diakonian asiantuntijuutta, oikeudenmukaista työtä ja toimeentuloa. Diakoniatyön isona haasteena tulevat olemaan seurakuntien päättä-

DTL

Diakoniatyöntekijän merkkejä.

Loimaan sisarpäivät vuonna 1958.

jien ja johtajien tekemät virkapäätökset. Diakonian virkoja on vähennetty viime vuosina yli 100, ja tosiasiallinen virassa olevien määrä lienee 1200 paikkeilla, huomioiden osakaistukset ja virkavapaat. Viime vuonna diakonian virkoja vähennettiin 16, ne olivatkin nuorisotyön ohella ainoat, joista leikattiin. Onkin toivottavaa, että diakonian tärkeydestä ei vain puhuta, vaan se näkyy myös päätöksissä. Diakoniatyöntekijöitä on jäämässä runsaasti eläkkeelle lähivuosina, ja mikäli ns. luonnollisen leikkurin annetaan vapaasti ilman tarveharkintaa leikata, se tulee dramaattisesti leikkaamaan diakonian virkoja. Henkilöstösuunnitelmaa voidaankin pitää diakonian tämän päivän sankarina.

On aika heittää romukoppaan turha nöyristely ja ollaan rohkeita diakonian tekijöitä ja diakonian puolustajia. Kirkon diakonia on ainutlaatui-

sen arvostettua yhteistyökumppaneiden taholta. Ilman diakoniaa kirkon sanoma ei ole uskottavaa. Diakoniatyöntekijöiden Liitto on juhlinut 60-vuotista taivaltaan ympäri Suomea osastojen järjestämässä tilaisuuksissa. Liitto lanseeraakin juhluvuotenaan ensimmäisen vihityn diakonissan Matilda Hoffmanin, diakonian viran ja diakoniatyöntekijöiden kunniaksi D-dayn, jota juhlietaan aina 1.9. lähimpänä arkipäivänä pitämällä yllä diakoniatyöntekijän virkapaikkaa, diakonissan juhlapukua ja virkamerkkejä sekä muulla sopivalla diakoniatyötä esiin nostavalla tavalla. Yhdessä olemme enemmän.

Tiina Laine

TtM, diakonissa
Diakoniatyöntekijöiden liiton toiminnanjohtaja

Lähteet:

Liiton asiakirjat.

Rakkauden virassa, diakonian ammattilaisten viisi vuosikymmentä, toim. Salla Korpela.

Ihmisen arvo, Helsingin diakonissalaitos 150 vuotta, toim. Jyrki Paaskoski.

Osapuolten välissä - Helsingin Diakonissalaitoksen sisaret vuoden 1918 sisällissodassa, Vilma Leppiäinen, pro gradu.

Missiologia-hype kontekstuaalisuuden nosteenä diakonialle

Voi olla, että sinutkin on jo saavuttanut puhe "Missiologia-raportista". Joku työkaveri ehkä kuuli siitä Kirkon viestintäpäivillä tai kirkkoherrojen kokouksessa. Tai sitten somekeskustelu osui silmiisi. Mitä tästä missiologia-puheesta pitäisi diakonian näkökulmasta ajatella?

Olin jäsen työryhmässä, jonka tehtävänä oli vastata kirkolliskokouksen edustaja-aloitteeseen koskien kirkon työntekijöiden missiologian osaamista. Emme tyytyneet pelkkään missiologian osaamiseen vaan tarkastelimme kirkon olemisen tapaa tässä ajassa mission näkökulmasta. Työryhmän raportti *Missiologian tuntemus ja osaaminen kirkon työssä* sekä hie-man tiivistetty verkkojulkaisu *Kaikkialta kaikkialle – kirkon missio nyt* löytyvät hakukoneilla Sakastista.

Kontekstuaalisuus on diakonian olemisen tapa

Mission yksi ydinteema on kontekstuaalisuus sekä teologisissa tulkinnoissa että käytännön seurakuntaelämässä. Mitä on elää kristittynä tämän ajan Suomessa? Mitä näemme tästä ajasta, miten sitä tulkitsemme ja miten se vaikuttaa työhömmä ja elämäämme?

Kontekstuaalisuus on diakonian olemisen tapa. Diakonia reagoi ajan ja paikan tarjoamiin ihmiselämän haasteisiin, mielellään ketterästi ja notkeasti. Inhimillistä on, että toisinaan sekä tulkintamme paikkakunnan haasteista että varsinkin toimintatapamme saattavat jäädä jumiin johonkin aiemmin toimineeseen ja silloiseen tarpeeseen vastanneeseen. Kontekstuaalisuus on meille haaste rohjeta päivittää havaintojamme ja tulkintojamme ja niiden myötä myös työtämme.

Entä jos lähtisinkin pitkästä ajasta havainnoimaan ihan itse, katselemaan, kuuntelemaan, huomaamaan? Miten meidän paikkakunnalla asuvat ihmiset voivat? Keitä täällä asuu? Missä he liikkuvat, mitä arjen haasteita heillä on? Millaista apua he saavat? Keitä he itse auttavat? Teemme toimintaympäristön analyysia aloittaessamme uudessa seurakunnassa. Kun työvuosia kertyy, on aiheellista tehdä sama uudelleen. Maaailma ympärillämme muuttuu yllättävän nopeasti!

Seurakunnalle kontekstuaalisuus on haaste ottaa todesta oman paikkakunnan ihmisten todellisuus. Tähän meillä on erinomaisia esimerkkejä Ruotsista muutamista Tukholman alueen seurakunnista. Kun seurakunta näkee ja kuulee aidosti eri tavoin marginaaliin joutuneiden ihmisten kokemukset ja suuntaa toi-

mintansa kohdatakseen heidät, sillä on ollut valtavan virkistävä vaikutus koko seurakunnan elämään.

Kontekstuaalisuus haastaa diakoniatyöntekijöitä tiedontuottajiksi. Jotta seurakunta työyhteisönä voi päivittää itsensä tähän aikaan ja paikkaan, tarvitaan tietoa tilastojen takaa. Tarvitaan ihmisten tarinoita, elämän varjoisempien puolien kokemuksia. Diakoniatyössä on erinomaista tietoa, mutta se ei aina välttämättä ole kovin jäsentyneessä muodossa. On erinomaisen tärkeää raivata työstä aikaa sille, että tuottaa työn kautta tulleutta tietoa selkeään kirjalliseen muotoon. Tällainen tieto on arvokasta omalle seurakuntatyöyhteisölle, yhteistyökumppaneille ja myös meille Kirkkohallitukseen.

Kirkon missio sisältää profeettallisen ulottuvuuden

Missiologia-raportti kuvaa viimeisintä teologista ymmärrystä kirkon mis-siosta. Nykyisen ymmärryksen mukaan "lähetyksen" ei suuntaudu pohjoisesta etelään vaan kaikkialta kaikkialle – tästä raportin nimi. Tämän lisäksi missio ei voi rajoittua vain evankeliumin saarnaamiseen, vaan sen tulee sisältää myös profeettallinen ulottuvuus eli oikeudenmukaisuuden puolustaminen, ihmisarvon korostaminen, jokaisen ihmisen arvokkuu-

den näkeminen. ”Sosiaalieettinen vastuu, heikoimpien puolesta puhuminen, profetallinen toiminta ja evankeliumin julistus uskon synnyttämiseksi kuuluvat erottamatta yhteen. Holistisesti määritelty missio on kirkon olemisen tapa”, raportissa todetaan. Tähän meidän tulee diakonia-työssä tarttua nykyistä voimakkaammin.

Alkusyksystä piispainkokous pohdi, pitäisikö diakoniaa koskeva kirkkojärjestyksen kohta päivittää vastaamaan nykyistä käsitystä diakoniasta ja missiosta. Päivittämiseen ei nyt lähdetty, mutta diakoniaymmärrystä voi oikein mielellään silti laajentaa. Kyse ei ole ”vain” lähimmäisenrakkaudesta ja avun antamisesta vaan kristillisen ihmiskäsityksen mukaisesta aktiivisesta ja rohkeasta toiminnasta, jossa pyrkimyksenä on ihmisten oman toimijuuden vahvistaminen ja oikeudenmukaisuuden ja ihmisarvon puolustaminen.

Yhteisöllisyys

Tämän ajan muotitermejä eri alojen keskusteluissa ovat osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Kirkollinen keskustelu liittyy tähän keskusteluun. Missiologiaraportissa yh-

teisöllisyyttä tarkastellaan kirkon toiminnan tulevaisuuden suuntana, jossa kokoavan toiminnan sijaan hakeudutaan sinne, missä ihmiset ovat. Tämä on monella tavalla hyvä tavoite.

Diakonian kannalta keskiöön kantattaa nostaa se, kenestä puhutaan termillä ”ihmiset”. Osa paikkakunnan ihmisistä on lähes koko ajan kodeissaan, palvelutaloissa tai vankiloissa. Aika moni on KELAn toimitossa, terveyskeskuksissa, joko työntekijänä tai asiakkaana. Diakonian roolina yhteisöllisyys-keskusteluissa on pitää esillä paikkakunnan moninaisuutta. Kun emme voi kaikkia kohdata, miten priorisoimme, eli ketä ensisijaisesti pyrimme tavoittamaan? Mistä heidät tällä paikkakunnalla löytää?

Yhteisöllisellä työotteella tarkoitetaan esimerkiksi toimimista osana vakiintuneita yhteisöjä. Näin esim. oppilaitoksissa, työpaikoilla ja sairaaloissa on tärkeää, että seurakunnan työntekijä voi olla osaltaan rakentamassa yhteisöä ja kohdata siellä erityisesti tukea tarvitsevia. Tämän lisäksi yhteisöllisyyden vahvistaminen tarkoittaa ihmisten välisten yhteyksien luomista ja vahvistamista siten, että yksin ja erillään elävä ihminen voisi löytää ryhmän, johon kuuluu.

On monenlaisia yhteisöjä, uusia ja vanhoja, virallisia ja epävirallisia, pieniä ja suuria. Löydä omat yhteisöllisen työn tapasi ja paikkasi!

Medialäsnäolo

Missiologiaraportti tarkastelee kirkon medialäsnäolon tapoja. Medialäsnäolo on välttämättömyys myös diakonialle. Mieti kärjet: missä välineissä, millä viestillä? Haluatko edistää yhteiskunnallista keskustelua eriarsuudesta, tavoittaa apua tarvitsevia ihmisiä vai kannustaa ihmisiä tekemään hyvää lähiympäristössään? Kaikki nämä ovat hyviä tavoitteita ja niitä edistetään hieman erilaisin keinoin.

Kaikkialta kaikkialle – kaikilla keinoilla ja kaikkia kohdaten? Joka paikkaan ja jokaiseen haasteeseen ei voi yksi ihminen revetä. Resurssiritiriita on olemassa mediatyön ja kasvokkaisen työn kesken. Varsinkin kun resurssija on tiivistetty, on tehtävä tiivistämistä ja rajaamista myöskin suhteen, mitä ennen on tehty. Missiologiaraportti on erinomainen väline työn uudelleentarvointiin.

Titi Gävert

diakonian asiantuntija
Kirkkohallitus

Ihmiskauppa maailmalla ja Suomessa

Ihmiskaupan on kuvailtu olevan nykypäivän orjuutta. Ihmiskaupassa on kyse vakavasta rajoja ylittävästä rikollisuudesta ja törkeästä hyväksikäytön muodosta, johon liittyy keskeisesti uhrin alistaminen hyväksikäyttöön. Yleisempiä kontrolloinnin keinoja ovat ylisuuret velat, voodoo/juju sekä uhuriin tai hänen läheisiinsä kohdistuva väkivalta. Yleensä ihmiskauppias alistaa uhrinsa hyötyäkseen hänestä taloudellisesti, jolloin hyöty voi tapahtua seksipalveluiden tai työsuoritusten muodossa.

Ihmiskauppa on nopeimmin kasvava rikollistoiminta maailmassa, ja ihmiskaupan uhreja arvioidaan olevan noin 27–47 miljoonaa. EU:n alueella tunnistetusta ihmiskaupan uhreista noin 80 % on naisia tai tyttöjä. Kaikista tunnistetuista ihmiskauppata-pauksista 69 % liittyy seksuaalisen hyväksikäytön tarkoituksessa tapahtuneeseen ihmiskauppaan, mikä tarkoittaa esimerkiksi prostituutioon pakottamisen lisäksi seksiteollisuudessa tai seksiviihteessä toimimiseen pakottamista. Suomi on kauttakulkumaan lisäksi myös ihmiskaupan kohdemaana.

Nigerilaiset ihmiskaupan uhrin

Suomessa toimivan ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmän suurin asiakasryhmä ovat nigerilaiset seksuaalisesti hyväksikäytetyt naiset, joiden määrä kasvaa jatkuvasti. Nige-

rialaisia naisia on pakotettu prostituutioon Etelä-Euroopan maiden lisäksi myös Suomessa. Nigerialaisten prostituoitujen määrä Suomessa onkin kasvanut viimeisen 9 vuoden aikana. Kouluttamattomille ja köyhistä oloista tuleville tarjotaan Euroopasta esimerkiksi kotiapulaisen, kampaajan tai tarjoilijan työtä. Kun tytöt ja naiset on houkuteltu lähtemään Nigeriasta, heidät pakotetaan maksamaan matkasta syntyneen useiden kymmenien tuhansien eurojen tekaistu velka myymällä seksiä prostituoituina. Tämän lisäksi heitä kiristetään henkimaailman kanssa tehdyillä sopimuksilla.

Nigeriläisten ihmiskaupan uhrin uskonto

Valtaosa nigeriläisistä ihmiskaupan uhreista on taustaltaan kristittyjä. Uskonto on kuitenkin usean kohdalla synkretististä, jolloin kristinuskon rinnalla uskotaan perinteisten afrikkalaisten uskontojen, kuten jujun, henkimaailmaan. Juju on yhdistetty afrikkalaisten naisten kauppaamiseen, sillä sen avulla ihmiskaupan uhreja kiristetään ja uhkaillaan.

Ihmiskauppiat maksavat noita-tohtoreille juju-rituaalin tekemistä, jossa uhri tekee sopimuksen henkimaailman kanssa ja vannoo valalla lojaalisuutta hänet Eurooppaan lähettävälle henkilölle. Näin Euroopassa työskentely vahvistetaan noita-tohtorin ja henkimaailman avulla. Juju-valan rikkomisesta uskotaan seuraavan kirous, jossa pahat henget rankaisevat valan rikkojaa ja hänen läheisiään ja lopulta tappavat hänet.

Pelkästään uhrin usko siihen, että henget vartioivat häntä, riittää fyysisesti kaukana sijaitsevan ihmiskauppiaan tottelemiseen. Vahva usko henkimaailmaan toimii ihmiskauppioiden aseena ja tehokkaana esteenä viranomaistyyölle Euroopassa. Kirouksen ja pahojen henkien pelon vuoksi voi olla todella hankalaa saada lausuntoja ihmiskaupan uhreilta, mikä vaikeuttaa yksilön tunnistamista ihmiskaupan uhriksi ja uhrin auttamista.

Seurakuntien tarjoaman kristillisen avun merkitys

Kristinuskoon turvautuminen, hengellinen kohtaaminen ja muu tuki hengellisestä yhteisöstä toimivat monien nigeriläisen ihmiskaupan uhrin kohdalla toipumista tukevin tekijöinä. Kristillistä uskoa on kuvattu kannattelevaksi tekijäksi toipumisprosessissa, ja kristinuskon antaman toivon näkökulma on todettu voimakkaaksi työkaluksi ja avuksi kuntoutumisessa. Kristinuskoon turvautumisen on huomattu vähentävän jujusta johtuvia pelkoja, ja moni kiroukseen uskova nigeriläinen on pitänyt kristinuskon Jumalaa vahvempana kuin juju-valan voima.

Kristillisten seurakuntien ja yhteisöjen on todettu olevan hyödyllisiä yhteistyötahoja nigeriläisten ihmiskaupan uhrin auttamisessa. Yhteistyöhön kuuluu näiden tahojen tarjoama (hengellinen) keskusteluapu ja tukihenkilötoiminta sekä tahojen toimintaan ohjaaminen. Hengellinen kohtaaminen, johon yleensä kuuluu yhteinen rukous pastoriin tai kristillistaustaisen auttajatahon kans-

sa, on vähentänyt jujusta johtuvia pelkoja, ja osa nigerialaisista ihmiskaupan uhreista on jopa saanut kokemuksen heitä kahlinneen jujuvalan purkautumisesta. Näiden kohtaamisten on kuvailtu kohentavan naisten psyykkistä hyvinvointia ja yleistä mielialaa.

Hengellinen kohtaaminen on ollut joidenkin nigerialaisen naisen kohdalla merkittävä tekijä heidän tunnistamisprosessissaan ihmiskaupan uhriksi, jolloin he ovat ensimmäistä kertaa uskaltaneet kertoa heitä kohdanneelle taholle kokemuksistaan ihmiskaupan uhrina. Hengellinen yhteisö on edistänyt naisten kotoutumista tarjoamalla verkostoitumista suomalaisen yhteiskuntaan sekä tukenut naisia arjessa käytännöllisen tuen ja tukihenkilötoiminnan kautta. Seurakuntayhteyden löytäminen on näyttänyt olevan osalle nigerialaisista

iso osa hyvinvointia. Hengellisten yhteisöjen tarjoama sosiaalinen puoli vaikuttaa myös olevan naisten hyvinvointia edistävä tekijä.

Kristillisiltä seurakunnilta saatu monipuolinen hengellinen ja käytännöllinen tuki sekä tämänlaisen yhteistyön edistäminen on koettu tärkeäksi nigerialaisten ihmiskaupan uhrien auttamistyössä Suomessa.

Noora Eerola

Lähde:

Eerola, Noora (2018). Uskonto haasteena ja mahdollisuutena nigerialaisten ihmiskaupan uhrien auttamistyössä Suomessa. Pro gradu -tutkielma. Teologisen tiedekunta, Helsingin Yliopisto.

Noora Eerola

Marjut Hentunen

Matteuksen kirkon evankelisluterilaisen venäjänkieliseen työhön osallistuu myös ortodokseja, koska yhteisö on monille kuin toinen perhe. Ortodoksisella ja evankelisluterilaisella kirkolla ei ole ehtoollisyhteyttä. Ortodoksit saavat ehtoollisen yhteydessä papilta siunauksen ehtoollisen sijaan.

Kirkko auttaa venäjänkielisiä kotoutumaan Suomeen

Suomessa asuu yli 75 000 venäjänkielistä ihmistä, runsas viidennes kaikista Suomessa asuvista maahanmuuttajista. Pääkaupunkiseudulla venäjää äidinkielenään puhuu 27 000 ihmistä. Venäläiset ovatkin selvästi suurin vieraskielinen vähemmistö Suomessa. Venäjänkielisestä vähemmistöstä noin 9 % kuuluu Suomen evankelisluterilaiseen kirkkoon ja noin 13,5 % Suomessa rekisteröityihin ortodoksiin seurakuntiin.

Haastattelin pro gradu -tutkimustani varten Suomessa asuvia venäjänkielisiä maahanmuuttajia ja inkeriläisiä paluumuuttajia, joiden äidinkieli on venäjä. Tutkimusaiheeni oli kirkon venäjänkielisen työn merkitys heidän kotoutumiseensa.

Ruohonjuuritason kontaktit puuttuvat

Venäjänkieliset vierastavat englanninkielistä monikulttuurista toimintaa, koska eivät osaa englantia. Venäjänkielinen työ on keskittynyt Helsinkiin ja Joensuuhun. Muista kau-

pungeista sitä on vähennetty tuntuvasti, ja monet venäjänkieliset ovat siirtyneet sen vuoksi venäjänkielisen ortodoksisen kirkon toimintaan. Venäjänkielisen työn tekijät ovat yleensä itse maahanmuuttajataustaisia.

Suomen kieli on avain suomalaiseseen yhteiskuntaan. Muuttajilla on halu ymmärtää suomalaista kulttuuria ja suomen kieltä. Niiden oppimiseksi on tehty työtä ja käyty kursseja, mutta ruohonjuuritason kontaktit puuttuvat. Kirkon työltä haluttaisiin ruohonjuuritason kontakteja kanta-väestön kanssa ja mahdollisuuksia kehittää suomen kielen taitoa. Kirk-

ko koetaan turvalliseksi ja sopivaksi paikaksi tutustua uusiin ihmisiin ja löytää ystäviä, koska siellä käyvät ihmiset jakavat samoja arvoja.

Tutkimuksesta selvisi, että kirkon työllä on merkittävä kotouttava vaikutus. Toisaalta selvisi myös, että vaikka haastateltava olisi asunut Suomessa 20 vuotta hän ei ollut käynyt suomalaisen luona kylässä tai hänen ystäväpiirissään ei ollut tällä hetkellä läheistä suomenkielistä ystävää.

Haastatellut kokivat, että venäjänkielisiä kohtaan on yleisesti kielteinen asenneilmapiiri. Venäjänkielisten ryhmää käytetään toisinaan venäläisen politiikan ukkosenjohdattimina suomalaisessa mediassa ja keskustelussa. Ajatellaan, että heillä on vahvat kytkökset lähtömaahansa ja he edustavat ikään kuin vanhaa vihollista, mitä on totuttu pitämään uhkaavana ja vieraana. Useimmilla muuttajilla on kuitenkin löyhät sosiaaliset siteet lähtömaahansa.

Inkerinsuomalaiset paluumuuttajat

Inkerinsuomalaisten paluumuuttajien määrä Suomessa on noin 30 000. Osa heistä on ilmoittanut äidinkielekseen suomen syntyperänsä vuoksi, vaikka suomen taito olisikin heikko. Käytännössä suurimman osan äidinkieli on venäjä Neuvostoliiton vaikean vähemmistöpolitiikan vuoksi. Jokaisella inkerinsuomalaisella ja muilla venäjänkielisillä muuttajilla on yksilöllinen suhde luterilaisuuteen ja ortodoksisuuteen.

Haastattelemini inkerinsuomalaisten kulttuuri osoittautui luovaksi sekoitukseksi monia kulttuureja, jota he itse kutsuivat välitilassa elämiseksi. Yhtäältä se oli vähemmistöaseman omaksumista ja valtaväestön tavoittamattomuutta, mutta toisaalta taas luovaa ja rikasta monikulttuurisuutta. Haastattelemini inkeriläisten elämässä oli vahvasti myös venäläisen kulttuurin vaikutteita.

”Venäläisen uskonnollisuuden pe-

Musiikki hoidetaan messussa vapaaehtoisvoimin, koska venäjänkielisellä kirkon työllä ei ole palkattua kanttori

Mihaail Päämänen

”Unelmani on saada suomalainen ystävä ja päästä joskus kylään suomalaiseen kotiin.”

ruspiirteissä on luonnollisesti vahva ortodoksinen väritys. Useimmat nuoremman polven inkerinsuomalaisetkin on kastettu ortodoksikirkossa, muitahan ei monesti vuosikymmeniin edes ollut saatavilla. Monet kyllä kastoivat mummo kellarissa tai saarnajatäti suljetussa kamarissa. Venäläiselle ihmiselle on tärkeää hänen kielensä ja kulttuurinsa arvostus. Tämän arvostuksen jano vain kasvaa, kun venäläisyys on irti juuriltaan uudessa ympäristössä. Tie tähän todellisuuteen käy Venäjän tuntemuksen kautta, sen kielen ja elämänpiirin kunnioittamisen läpi.”

Kirkon venäjänkielisen työn yhteisö on toinen perhe

Tutkimukset osoittavat uskonnollisen identiteetin helpottavan muuttajan sopeutumista uuteen yhteiskuntaan ja vähentävän sopeutumisstressiä, jos uskonnollinen identiteetti vastaa yhteiskunnan valtauskontoa. Venäjänkielisillä protestanteilla Suomen valtauskonnosta on hyötyä integroitumisen kannalta, koska he kuuluvat samaan isoon evankelis-luterilaiseen

yhteisöön kantaväestön kanssa.

Evankelis-luterilaisesta kirkosta on lähtenyt seurakuntalaisia ortodoksisen kirkon toimintaan, kun venäjänkielistä toimintaa on vähennetty monissa kaupungeissa. Venäjänkielisessä työssä ei ole resursseja suunnitella työn alulle panoa, mutta venäjänkielisen työn tekijät haluaisivat, että aloite tehdään ja että se tulisi suomenkielisen työn puolelta. Venäjänkielinen työ kaipaisi lisätöivoimaa, koska nykyiset tekijät eivät ehdi vastaamaan kaikkeen siihen tarpeeseen, mikä venäjänkielisellä väestöllä on. Tutkimustilastojen mukaan venäjänkielisten määrä tulee kasvamaan ja he tulevat säilymään Suomen suurimpana vieraskielisenä ryhmänä, joten heidän uskonnolliset tarpeensa olisi hyvä huomioida valtakirkossamme.

Kirkko koetaan paitsi tasavertaisena paikkana kohdata muita ihmisiä, niin myös paikkana, joka tarjoaa rauhan kohdata ihmisen itsensä ja Jumalan, kun elämä muissa ympäristöissä osoittautui vaativaksi.

Riikka Porkola

teologi ja FM, Venäjän kieli ja kirjallisuus

Mari Stenlund toimii Asian-
tuntijaosuuskunta Mielekkääs-
sä, jonka tavoitteena on yh-
distää akateemista asiantunte-
musta ja mielenterveyden ko-
kumusasiantuntijuutta.

Mielenterveys puhua myös us

**Monissa
mielenterveysyksiköissä
on linjauksena, ettei
uskonnosta puhuta.
Diakoniatyössä voidaan
kohdata tulenaratkin aiheet
niin, että mielipiteenvaihto on
turvallista.**

Olen tutkinut mielenterveyteen, us-
kontoon ja ihmisoikeuksiin liittyviä
kysymyksiä vuodesta 2008. Diako-
niatyölle näyttää olevan tarvetta eri-
tyisesti mielenterveytyön katve-
alueilla. Diakonian haasteena on
myös mielenterveyskuntoutujien
osallistaminen seurakunnassa.

**Uskonto –
mielenterveytyön tabu?**

”Täällä ei puhuta uskonnosta eikä
politiikasta.” ”Näiden jumalajuttujen
aika on sitten myöhemmin.” ”Älä
kerro asiakkaille, että opiskelet teolo-
giaa.” Näin minulle on eri mielenter-
veysyksiköissä sanottu.

Uskonto on mielenterveytyössä
edelleen arka aihe, ainakin paikoitel-
len. Osa mielenterveytyön ammatti-
laisista ja mielenterveyskuntoutujista
pelkää, että uskonnosta tulee riitää.
Jotkut pohtivat, viekö jumalapuhe
mielenterveyskuntoutujan ajatuksia
väärin suuntiin, kun tavoitteena on
hänen todellisuudentajunsa vahvista-
minen.

Kun mielenterveysyksiköissä ta-
voitellaan rauhallista ja turvallista il-

mapiiriä rajaamalla uskonnosta pu-
humista, kääntöpuolena on, että osa
ihmisistä saattaa jäädä uskonnollis-
ten pohdintojensa ja kokemustensa
kanssa yksin. Nämä pohdinnat ja
kokemukset saattavat nousta pin-
taan psyykkisen kriisin keskellä. Ne
voivat kietoutua ahdistuksiin ja har-
haluuloihin, mutta Jumalaan tur-
vautuminen voi myös auttaa selviy-
tymään vaikeassa elämäntilanteessa.

**Uskomisen kyky ja
mahdollisuus valintoihin**

Selvitin vuonna 2014 valmistuneessa
sosiaalietiikan väitöskirjassani psy-
koottisten ihmisten uskonnon- ja
mielipiteenvapautta. Päädyin käsi-
tykseen, että uskonnon- ja mielipi-
teenvapaudessa on keskeistä ihmisen
valmiudet: kyky uskoa ja ajatella sekä
mahdollisuus tehdä omien arvojensa
mukaisia valintoja.

Psyykinen kriisi voi heikentää
näitä valmiuksia, mutta toisaalta ih-
minen voi kriisinsä keskellä myös ha-
vahtua huomaamaan, mitä hän viime
kädessä arvostaa ja millaista elämää
hän haluaa elää.

Psyykkisten sairauksien hoito voi
olla parhaimmillaan valmiuksia tu-
kevaa. Hoito voi kuitenkin myös hei-
kentää uskonnon- ja mielipiteenva-
pauuden toteutumista, jos ihminen
kokee sen nöyryyttäväksi ja jos psyy-
kenlääkkeet turruttavat hänen ajatte-
luaan. Psykiatrisessa hoidossa saate-
taan myös sivuuttaa potilaan eksis-
tentiaaliset kysymykset.

kuntoutuja saa kunnosta

Diakoniassa kohdataan uskonnolliset tarpeet

Monilla mielenterveyskuntoutujilla on tarve tulla nähdyiksi uskonnollisina ihmisinä, joiden elämän tarkoitukseen liittyvät pohdinnat eivät ole sairauden vaan ihmisyyden merkki.

Koska diakoniatyöntekijät osaavat kohdata myös mielenterveyskuntoutujien uskonnollisia pohdintoja, on erityisen tärkeää toimia tällä katvealueella. Kriisin keskellä diakoniatyöntekijän tehtävänä on vakuuttaa mielenterveyskuntoutujalle, että Jumala näkee, rakastaa ja armahtaa tätä. Kriisissä olevaa tulee myös kutsua sanan ja sakramenttien piiriin siinä missä muitakin seurakuntalaisia.

Diakoniatyöntekijät voivat myös tukea mielenterveystyön ammattilaisia, jotta he oppisivat ohjaamaan uskontoa käsitteleviä keskusteluja niin, että ilmapiiri pysyy turvallisena.

Oikeuksien puolustaminen vie ymmälleen

Diakonian tehtävänä on oikeudenmukaisuuden edistäminen, mutta mielenterveyttä koskevien haasteiden edessä diakoniatyöntekijä saattaa olla ymmällään.

Missä menevät itsemääräämisoikeyden rajat? Mitä kriisiin joutuneet ihmiset tarvitsevat jopa vastoin omia toiveitaan? Milloin diakoniatyössä on uskallettava olla psykiatriakriittinen? Mitä on diagnoosin saaneen ja poti-

laana hoidettavan ihmisen puolustaminen, kun ei ole varma, mikä hänelle on parhaaksi?

Ymmällään olemisessa on hyviäkin puolia. Silloin voi olla avoin eri näkökulmille ja vaihtoehdoille sekä etenkin mielenterveyskuntoutujan kokemuksille. Tärkeää on kohdata myös mielenterveyskuntoutujan mahdollinen viha hylkäämättä häntä.

Hulluus haastaa seurakunnat

Kirkkoon kuuluville mielenterveyskuntoutujille on raivattava tilaa seurakunnan toimijoina. Mutta millaista vastuuta seurakunnissa uskalletaan antaa ihmisille, joiden mielenterveys ei ole vakaa? Pelätäänkö, että kirkon maine menee?

Liiallisen varovaisuuden kääntöpuolena on, että tulemme rakentaneeksi yhteiskuntaa ja seurakuntaa,

jossa terveet ovat valtaapitäviä tekijöitä ja sairaat vallankäytön kohteita, joille asetetaan kukoistuksen esteitä. Terveyden kriteerit myös tiukentuvat, jos pelkkä omalaatuisuus on uhkaavaa.

Voisiko kirkolla on maine syntisten sairaalana, jossa jokainen on yhtä lailla ”Jumalan hullu”?

Mari Stenlund

Kirjallisuutta

Stenlund, Mari

2014 Freedom of Delusion. Interdisciplinary views concerning freedom of belief and opinion meet the individual with psychosis. Sosiaalietiikan väitöskirja. Helsingin yliopisto, teologinen tiedekunta. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/42872>

Stenlund, Mari

2014 Uskonnon- ja mielipiteenvapaus psykoottisen ihmisen oikeutena. Lektio 12.3.2014 Helsingin yliopistossa järjestetyssä väitöstilaisuudessa. Diakonian tutkimus 2/2014. 162–166.

Stenlund Mari ja mielenterveyden kokemusasiantuntijoiden konsultti-ryhmä

2017 Uskonnolliset lähtökohdat ja menetelmät suomalaisessa mielenterveytyössä. Diakonian tutkimus 2/2017. 8–42.

Läsnä vaiikkei paikalla - kohtaamisia verkossa

Läsnä ...

Ryhmä kokoontui taas. Aluksi pidin lyhyen alustuksen selviytymisestä. Sen jälkeen keskusteltiin ryhmissä. Yksi keskustelu kesti noin kymmenen minuuttia ja sen jälkeen vaihdettiin ryhmää. Vaikeassa tilanteessa olevalle voi antaa tietoa ja neuvoja, mutta se ei korvaa vertaisen kokemusta. Sellaisen, joka oikeasti tietää, miltä tuntuu, kun ei kelpaa eikä selviydy.

... vaiikkei paikalla

Ryhmäkeskusteluissa annettiin neuvoja, jaettiin kokemuksia ja unelmia. Osallistujat istuivat satojen kilometrien päässä toisistaan ja minä siirtelin heitä hiirellä sähköisiin ryhmätyötiloihin, jotka olin nimennyt Neuvo-laksi, Jakamoksi ja Onnelaksi.

Tee siitä yksinkertaista

Yllä oleva esimerkki kuvaa ohjattua läsnäoloa verkossa ja toisilleen tuntemattomien ihmisten kohtaamista. Kun mummo ja lapsenlapsi kohtaa- vat Skypessä, yhteys syntyy itses- tään. Teknologia on kuin pitkä käsi, joka saattaa ihmisiä yhteen. Amma- tillisissa tilanteissa ohjaajan tehtävä on luoda kannatteleva yhteys ja tila, jossa ohjattavat voivat kohdata.

Kohtaamisalojen ammattilaisina voimme tuntee olomme verkossa oudoksi ja kaivata aitona pitämäämme kasvokkaista vuorovaikutusta samas- sa fyysisessä tilassa. Joskus kohtaami- nen etäyhteyden avulla voi olla hyvä ja toimiva vaihtoehto. Väitänkin, että metrillä ei mitata todellista läheisyyt- tä. Voimme kohdata ja olla läsnä toi- sillemme, vaikka se tapahtuisi ”tek- nologia-aistin” välityksellä.

Asiakkaiden kohtaaminen etäyh- teyden avulla ei tapahdu itsestään. Tämä on ymmärrettävää. Kyseessä on taito, jota joutuu harjoittelemaan ja sovittamaan omaa asiantuntijuut- taan uudessa ympäristössä. Se on kuitenkin vain taito, jonka kuka ta- hansa voi harjoittelemalla oppia. Ihan kuin ottaisi uuden työvälineen

käyttöön tai menisi uuteen työpaik- kaan.

Etäkohtaamisessa on tärkeää tar- jota asiakkaalle kaksi asiaa: että naa- ma näkyy ja ääni kuuluu. Sama sääntö pitää paikkansa, olipa kysees- sä yhden ohjattavan kohtaaminen tai asiantuntijaluento suurille jou- koille. Monesti nämä kaksi asiaa ei- vät toteudu. Niiden merkitystä verk- kossa ei ymmärretä. Oletteko joskus olleet kokouksessa, jossa jonkun kasvot ovat kokonaan piilossa tai ää- ni ei kuulu?

Monelle meistä tekniikka ja väli- neet ovat haaste. Helpointa on ope- tella yksi väline, ohjelma tai sovellus kunnolla ja käyttää sitä. On hyvä harjoitella ensin yhdessä sellaisen henkilön kanssa, joka osaa jo ja voi opettaa kädestä pitäen. Ensimmäi- nen askel voi olla, että kokeilee itse ohjattavana ja vastaanottajana ole- mista. Onneksemme välineet tulevat koko ajan helppokäyttöisemmiksi.

Läsnäolo on mielentila. Kun on sovussa tekniikan kanssa, on mah- dollista olla läsnä myös muille. Jos autoa ajaessa pitäisi miettiä, mitä poljinta pitää painaa seuraavaksi, niin matka ei juuri edistyisi. Kun onnistuu unohtamaan tekniikan ja katsoo kameran kautta muita ihmi-

Satu Roos

siä, niin syntyy yhteys ja yhteinen tila. Kameraan katsomista joutuu harjoittelemaan, sillä usein yleisö on näkymätön ja se pitää nähdä mielessä. Katsekontakti on yhtä tärkeä lähellä ja etänä.

Etänä syntyy uudenlaista kohtaamista

Kun pääsee teknisestä rimakauhusta vähitellen eroon, niin ammatillisuus ja osaaminen pääsevät esille. Löytää vähitellen oman tapansa olla läsnä ja rakentaa yhteyttä muihin. Etuna on ajan ja matkojen säästäminen, mutta ajan myötä syntyy myös uudenlaisia kohtaamisia ja erilaisia tapoja käydä keskustelua. Keskusteluissa voi syntyä yhteisiä hämmä-

tyksen ja oppimisen hetkiä:

Asiakas kertoi suhtautuneensa epäilevästi, kun oli kuullut, että ohjaus tapahtuisi etäyhteyden avulla. Hän oli kuitenkin päättänyt suhtautua avoimin mielin. Jotenkin tapauksissa syntyi luottamuksellinen tunnelma, ehkä fyysinen etäisyys auttoi siinä meitä molempia. Kenties niin syvälle ei olisi päästykään jo heti ensimmäisellä kerralla, jos olisimme olleet samassa huoneessa. Näimme ja kuulumme toisemme, mutta meillä oli oma fyysinen tilamme kummallakin. Minulle tämä ohjaussuhde on jäänyt mieleen ensimmäisenä voimakkaana etäkokemuksena.

Ei tarvitse olla tubettaja eikä karismaattinen esiintyjä. Riittää, että on oma ammatillinen itsensä. Voi

aloittaa kuuntelemalla, katsomalla ja oppimalla muilta, tai hankkimalla yhteistyökumppanin, jonka kanssa voi opetella yhdessä. Kun laskee riiman mahdollisimman alas, niin epäonnistumisen pelko helpottaa ja pääsee oppimaan lisää yhdessä muiden — myös asiakkaiden kanssa.

Joskus asiakas on valmiimpi kuin asiantuntija. Parhaimmillaan astutaan rohkeasti yhteiskehityksen vyöhykkeelle ja kohdataan toisemme pitkienkin väli- ja ajatusmatkojen päästä.

Satu Roos

Underose ty

ELÄMÄNTYÖNÄ - 50 vuotta valmistumi

**Järvenpään Seurakuntaopistolla
kokoontui torstaina 9.8.2018
viisikymmentä vuotta sitten
diakoniatyön tutkinnon suorittaneita
kurssitovereita. "Kyllä se on totta" luki
Sinikan, yhden meistä, lähettämässä
kutsukirjeessä.**

Koko kurssin vahvuus oli 25 oppilasta, mutta joukkomme on pienentynyt ajan virrassa 7 henkilöllä. Osallistujia oli peräti 13 ja kaikilla ”sydän syrjällään”. Useimmat meistä opiskelivat yhtäjaksoisesti neljä vuotta asuen opiston asuntolassa. Sinä aikana opimme tuntemaan toisemme, ja yhdessäolosta muodostuikin hetkessä kotoisa ja antoisa.

Opistolla oli valmistumisemme aikaan pohjoismaiden diakonia-konferenssi. Diakoniaviihkimyksemme Tuusulan kirkossa kruunasi heidän päätöspäivänsä. Viihkimisen suoritti piispa **Aarre Lauha** avustajanaan mm. opiston silloinen johtaja **Simo Palosuo**.

Muutokset diakoniakoulutuksessa

Päivämme ohjelmaan kuului yhdessäolon lisäksi kirkkopalveluiden johtajan **Ilkka Mattilan** tervehdys. Hän kuvaili muutosta, joka on seurannut jälkeemme opiston toiminnassa. Kristillisellä pohjalla toiminut diakoniatyöntekijöiden koulutus on sellaisenaan lopetettu ja yhdistetty sosionomien koulutukseen. Nuorisotyön ohjaajat koulutetaan myös muualla. Talossa on kuitenkin toimintaa, kurssitusta ja mm. Yhteisvastuukeräys. Huolenaiheena Mattila ilmaisi sen, miten maksukorttien käytön lisääntyminen vaikuttaa ovelta tehtävään keräykseen. Ihmisillä ei ole käteistä rahaa käytössään.

Meidän eläkkeellä olevien diakonien sydämissä läikehti pieni haikeus. Sitä kristillistä opetusta, jonka aikaan saimme, ja jota lähdimme toteuttamaan työssämme, ei enää ole. Kun Jeesus kehotti meitä ihmisiä rakastamaan lähimmäistämme niin kuin itseämme, meidän etuoikeutenamme oli palvella työuramme ajan ja jälkeekin. Ihmisten kohtaaminen siirtyy yhä enemmän

DIAKONIA

sesta

koneiden äärelle. Kuvaavaa oli kuulla nuorison keskuudessa merkittävän uran tehneen **Reijon** huokaus: Kuka enää elää nuorten kanssa!

Sytytimme muistokynttilät

Ruokailtuamme kokoontuimme opiston kappelissa ehtoollisen viettoon. Sen toimitti papiksi kouluttautunut **Pekka** yhdessä vaimonsa **Airan** kanssa. **Lea** sytytti kynttilät ylösnousseitten muistolle.

Emme ajatelleet heitä kuolleina vaan elävinä muistoissamme. Päätimme tavata uudestaan kolmen vuoden kuluksi. Ehkä silloin sytytämme jo useamman kynttilän. Elämä korjaa satoa. Ei kuolema. Kuolema on vain sana tämän elämän päättymisestä.

Lähdimme sitten Tuusulan kirkkoon. Halusimme viettää hetken kirkossa, josta lähdimme työhön. Kun vihkimyskuvassa olemme kasvot alttariin päin, kuvasimme lähtömme työhön. Lähdimme tuolloin nuorina sydän täynnä uskoa, toivoa ja rakkautta, josta Ilkka Mattila oli äsken puhunut. Kiitollisuus on sana, johon tunteemme kiteytyi. Siirryimme vielä opistolle rupattelemaan.

Pirkko oli varautunut tarjoamaan iltapalan. Päivämme viimeinen osuus sujui mukavasti juustoja maistellen. Jokainen kertoi vuorollaan elämänsä vaiheista, raskais-takin. Otimme osaa kuuntelemalla. Se tuntui hyvältä. Elli luki kirjoittamia runoja ja rukoiltuamme Herran siunauksen lähdimme kotiin.

Lämmin kiitos Seurakuntaopiston henkilökunnalle hyvästä vastaanotosta ja palvelusta. Päätimme ottaa talon ja siellä tehtävän työn rukousnauhallemme.

Elli Korpela

Marjut Hentunen

Varainhankinnalla tuetaan tulevaisuuden asiantuntijoita

Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak) kouluttaa asiantuntijoita yhteiskunnallisesti merkittävillä aloilla viidellä eri kampuksella ympäri Suomea. Sosiaali-, terveys- ja tulkkauksen alojen lisäksi Diak on Suomen ainoa kirkon alan ammattikorkeakoulu. Opiskelijoita kampuksilla on yhteensä noin 3 000.

Diakissa, kuten koko ammattikorkeakoulukentällä, varainhankinta aloitettiin vuoden 2018 alussa. Yliopistot aloittivat varainhankintansa aiemmin

kuin ammattikorkeakoulut, sillä yliopistot saivat varainhankintaluvan ensin. Ammattikorkeakouluille myönnettiin oikeus ottaa lahjoituksia vastaan edellisvuonna. Valtio tukee ammattikorkeakoulujen toimintaa jatkossakin, mutta oppilaitosten rahoitus siirtyy yhä enemmän ulkopuolisten tahojen rahoitusten varaan: mitä suurempi lahjoitusten yhteissumma on vuoden loppuun mennessä, sen suurempi on valtion vastinraha.

Kun lakimuutos tehtiin vuonna 2017, oli Diak ensimmäisiä ammattikorkeakouluja, jotka laittoivat lupahakemuksensa vetämään. Poliisihallitus myönsi luvan viime vuoden joulukuussa.

Suurin syy varainhankintakampanjan aloittamiseen oli valtion myöntämä vastinraha, joka voi parhaimmillaan triplata kerätyn potin.

– Varainhankinta on edennyt hyvin ottaen huomioon sen, että kampanja starttasi hieman takkuillen. Tämä on meille kaikille uutta. Työ varainhankinnan parissa vaatii sitkeyttä, ja vaikka osa yrityksistä vastaisikin kieltävästi, ei pidä luovuttaa. Tärkeintä on päästä tapaamaan yhteistyökumppaneita ja yrityksiä henkilökohtaisesti, kertoo Diakin toimitusjohtaja, rehtori **Tapio Kujala**.

Varainhankinnalla varoja koulutukseen

Varainhankinta koskettaa kaikkia Diakin opiskelijoita, sillä kerätty va-

rat käytetään opiskelun tukemiseen. Kampuksilla varainhankinta on näkynyt julistein ja pahvihahmoin.

– Tässä kohdattiin hieman alkuvaikeuksia, sillä väärinymmärrysten vuoksi opiskelijat kokivat, että rahaa kerättäisiin heiltä. Tarkoituksena oli kuitenkin viestiä siitä, että Diakissakin on aloitettu varainhankintakampanja. Toiveena oli, että opiskelijat viestisivät tästä sosiaalisessa mediasa ja kertoisivat kampanjastamme eteenpäin, Kujala sanoo.

– Kerätyt varat käytetään osaamisen ja laadun kehittämiseen sekä opiskelijoiden hyväksi. Kerättyjä varoja voidaan käyttää esimerkiksi simulaatioluokkien kalusteiden uusiin. Tällä hetkellä olemme hankkimassa synnytyksen opetuskäyttöön, ja sen hinta on edullisimmillaan 10 000 euroa.

Diak yhteiskunnallisesti tutuksi

Varainhankinnan kautta Diak on tekemisissä useiden eri yritysten kanssa. Varojen hankkimisen lisäksi koulu luo uusia yrityskontakteja ja tuo nimeään sekä vahvuuksiaan esille yritysmaailmassa. Varainhankintakampanja toimii siis kahdella tasolla.

– Yrityksiä on kontaktoitu paljon. Pää tavoitteenamme on toki varojen kerääminen, mutta samalla Diak on saanut yhteiskunnallista vaikutavuutta. Toivoisin tietenkin, että rehtorilla olisi enemmän aikaa tähän va-

Heidi-Hanna Karju

Tapio Kujala

rainhankintaan, toteaa Kujala.

Ensiksi kontaktoitiin sidosryhmät, jotka olivat entuudestaan tuttuja. Näitä olivat esimerkiksi pankit, vakuutusyhtiö sekä muut yhteistyökumppanit. Tämän jälkeen yhteydenottoja on laajennettu Diakin tuuille kentille: sosiaali-, terveys- ja kirkon aloille.

– Varainhankinta on systemaattista. Yritysten tiedot kerätään ylös, kirjataan kehen ollaan oltu yhteydessä sekä mitä kautta. Otamme yrityksiin yhteyttä sähköpostitse sekä puhelimitse ja tämän jälkeen kohtaamme kasvotusten, kertoo Kujala.

Tulevaisuuden näkymiä

Diakilla on kahden vuoden lupa varainhankintaan, joten varainhankintaa olisi mahdollista jatkaa myös ensi vuonna. Vastinrahakelpoisuus kuitenkin loppuu tänä vuonna.

– Meillä ei ole vielä päätöstä siitä, jatkammeko varainhankintaa ensi vuonna. Varainhankintakampanja on ollut hyvä ja saanut pääasiassa positiivisen vastaanoton alkuhankaluuk-sien jälkeen. Vuosi on kuitenkin liian lyhyt aika tällaiselle kampanjalle, sillä se vaatii verkostojen rakentamista, toteaa Kujala.

Ammattikorkeakoulujen varainhankinta ei ole yhtä laajasti tunnettua kuin yliopistojen varainhankinta. Esimerkiksi useat yritykset eivät ole varanneet vuosibudjetissaan lainkaan varoja ammattikorkeakouluille.

Vaikka varainhankinnassa on kohdattu haasteita, tulee onnistumisia viikoittain. Kujala muistuttaa, että jokainen lahjoitus, joka Diakille on tullut, on ollut itsessään onnistuminen.

– Olemme kirkollisen ja terveysalan kouluttaja, mutta tästä huolimatta nämä tahot eivät ole lähteneet mukaan. Tässä on kuitenkin vielä loppuvuosi aikaa, joten mukaan kerkeää! Kujala kannustaa.

Johanna Nieminen

Päin Helvettiä?

Panu Pihkala:

Päin Helvettiä?

Ympäristöahdistus ja toivo.

Kirjapaja 2018.

Panu Pihkala on 1979 syntynyt teologi ja tutkijatohtori Helsingin yliopistossa. Hän kertoo huomanneensa, että ihmiset tuntevat ja tietävät ilmastoahdistuksen, mutta eivät puhu siitä. Pihkala alkoi tutkia asiaa ja löysi vain muutamia asiaa käsitteleviä kirjoituksia. Maamme kirjastoistakaan ei löytynyt juuri mitään.

Kirkkomme jo kymmenen vuotta sitten laadittu, kirkkohallituksen täysistunnon hyväksymä ilmasto-ohjelma lähtee liikkeelle aivan muusta kuin ahdistuksesta. Sen nimi on kuvaava: Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus. Kaikki varsin myönteisiä sanoja. Eikö siis ilmastoahdistuksesta puhuminen ole huono lähestymistapa, eikö se lisää vain ahdistusta ja lamautta? Kirjoittaja asettaa myös itse tämän kysymyksen. Ja vastaa, ettei ahdistus poistu vaikenemalla. Ympäristöahdistus on eräänlaisen riippuvaisuus- ja päihdeongelman seurausta: se liittyy takertumiseen fossiiliseen energiaan. Pihkala sanoo yhden pääviesteistään olevan, että meidän tulisi osata käsitellä itsen ja muiden keskeneräisyyttä.

Kirjassa on pieniä tarinoita, joista monista pidin. Ne on nimetty mm. näin: Laivalla, Miehistön jäsen, Nuoria matkustajia, Mustamielinen, Laivan pastori, Meren rakastaja. Ne voisivat olla kirjan kokonaisuudessa irrallisia ja tendenssinomaisia, mutta eivät sitä ole. Meren rakastajassa puhutaan rakkaudesta: ”Yhteenkuuluvaisuuden tunne kaiken sen kanssa mitä on olemassa.” Ja sanotaan, että yhteenkuuluvaisuuden ja rakkauden avulla voimme herkistyä ja vaihtaa suuntaa, rakastaa sekä laivaa että merta.

Kirja on parhaimmillaan kuvatessaan ambivalenssia (tunteiden kaksinaisuutta) sekä elämän kiertokulun ja luonnon suhdetta. Joistain asioista ihminen voi sanoa lähes varmasti, ettei tee väärin. Juuri kukaan ei voi paeta ympäristöjalanjäljen jättämistä. Askeettisesti elänyt **Pentti Linkola** tarvitsi pakettiautoa, jotta sai myytyä kalastamansa saaliin. Pihkala sanoo, että monet ajattelijat pitävät ambivalenssin hyväksymistä ihmisen keskeisenä psyykkisenä haasteena ja tehtävänä. ”Terve henkinen kehitys johtaa siihen, että ihminen tajuaa sekä itsensä

että muiden koostuvan hyvästä ja pahasta, onnistumisista ja epäonnistumisista, vahvuudesta ja heikkoudesta.” Kun niin ei tapahdu, ajaututaan erilaisiin heijastamisiin (tavallisimmin projektiio) ja ulkoistamisiin.

Surua, rituaaleja, muistoaikoja, elämisen ja kuoleminen taitoa sekä luontoa hyvinvoinnin ja lohdun lähteenä käsittelevät luvut ovat antoisia. Yksi rituaalien vahvimista piirteistä on niiden kyky saada jokin asia käsiteltyä. Pihkala näkee niissä myös sen haasteen, että niillä saatetaan asia ikään kuin kuitata pois. Erilaiset muistajat ja -paikat mahdollistavat toistuvan palaamisen menetetyin tai uhanalaisen muistamiseen.

Surusta Pihkala kirjoittaa syvällisesti. Hän lainaa **Jacques Deridaa**, joka puhuu surun mahdollisuuden muistosta, joka on empatian lähde. Kun ihminen tajuaa kasvaessaan, minkälaisia suruja elämä voi tuoda, hän kokee

vahvempaa yhteyttä toisten kanssa, vaikkei olisi vielä joutunut kokemaan vastaavaa surua. Se voi laajentua koskemaan myös muiden kuin ihmisten kokemia surua. Surun mahdollisuuden muistaminen voi Pihkalan mukaan vahvistaa myös yhteyttä luonnon kanssa.

Pihkala puhuu luonnon tuomasta lohdusta. Luonto ilmentää sekä eteenpäin menemistä että ennallaan pysymistä. Kuoleman koskettamat ihmiset viettävät mielellään aikaa luonnossa. Siunauskappeleiden alttaritaluna on usein näkymä luontoon. Ihmisen elämän rytmi yhdistyy luonnon rytmeihin. Aamu, kevät ja nuoruus. Päivä, kesä, aikuisuus. Ilta, syksy ja vanheneminen. Yö, talvi ja kuolema – mutta myös uuden elämän herääminen hämärästä.

Pihkala lainaa kahta terapeuttia jotka kysyvät, missä ovat sukupuuttoon kuolleiden lajien muistohetket ja suruhartaudet. Jostain syystä hän ei mainitse lainkaan brittiläisen elänteologin **Andrew Linzey**n tuotantoa. Linzey'n kirja *Animal Rites (Eläinriitit)* on pieni, viehättävä rukouskirja, jossa eläydytään eläimiin ja myös niiden kärsimykseen.

Pihkala on halunnut tehdä kirjansa ympäristöahdistuksesta sellaiseksi, että sitä voivat lukea ja siihen liittyä eri arvoista ja viitekehyksistä tulevat ihmiset. Silti hän tuo

esiin oman kristillisen vakaumuksensa aika ajoin, mikä on hyvä ratkaisu. Kirjan päättää epilogi: Kristinusko, ympäristöahdistus ja toivo. Aivan lopuksi, kahdella viimeisellä sivulla hän kertoo, mitä itse koko tutkiessaan aineisto ja kirjoittaessaan kirjaa.

Pihkalan teos on varsin laaja, 301 sivua. Kirjan luvut ovat lyhyitä, ja niitä voi halutessaan lukea myös valitsemalla itseä kiinnostavia aiheita. Kirjoittaja on paneutunut syvällisesti aiheeseensa. Kirjasta huokuu oppineisuus, mutta myös syvempitasoinen ymmärrys, jota voi myös kutsua viisaudeksi. Nimenomaan elämän vuoden aikoihin, hyvän ja pahan sekoittumiseen, tunteiden käsittelyyn, suruun ja kuolemaan liittyvät pohdinnat koskettavat. Olisin kaivannut enemmän kotimaisen kirjallisuuden näkökulmaa. Toki on niin kuin Pihkala toteaa, että itse kirjan aiheesta sitä ei juuri ole, mutta sitäkin runsaammin psyyken toiminnasta ja ympäristöstä. Nyt Amerikka jyrää. Mutta siitä huolimatta kirja on minusta viisas ja varsinainen helmi.

Ilkka Sipiläinen

yhteiskunnan ja kestävän kehityksen johtava asiantuntija, Kirkkohallitus

Tilaa Diakonia vuodeksi 2019!

Lehden vuositilaus 45 €.

Tilauksia hoitaa Perry Johansson, [perry.johansson \(at\) ekumenia.fi](mailto:perry.johansson@ekumenia.fi)

Tärkein toimija

Lähellä ja kaukana tehdään paljon hyvää ja tärkeää diakonista työtä. Eri toimijat ikään kuin levittäytyvät yhdeksi, monipuoliseksi välittämisen verkoksi, joka kannattelee ja kutsuu mukaan.

Monenlaisen innostavan ideoinnin ja verkostoitumisen keskellä on hyvä muistaa, etteivät diakonian langat ole loppujen lopuksi ihmisten käsissä. Kristillisessä toiminnassa kun on ihmisten välisen vaakaulottuvuuden lisäksi aina pystyulottuvuus, kosketus Jumalaan. Kaiken lisäksi pystysuunta on järjestyksessä ensimmäinen: Ensin on kehotus rakastaa Jumalaa yli kaiken. Tämän rinnalle rakentuu kehotus rakastaa lähimmäistä, jakaa sama ihmissyys hänen kanssaan. (Matt. 22:37–39)

Sekä Jumalan että toisen ihmisen rakastaminen on kuitenkin vain seurausta siitä, mitä on jo tapahtunut: ”Me rakastamme, koska Jumala on ensin rakastanut meitä.” (1 Joh. 4:19) Diakoniatyön alkupiste on siis Golgatan kummulla. Harvinaisen tasa-arvoinen paikka, muuten. Siellä ei ole muita kuin armahdettuja syntisiä.

Kirkko on yhteisö, joka toimii ihmisten keskellä Jumalan varassa. Kyse ei ole vain hartaudeellisista sanavalinnoista tai Nasaretin miehen esimerkistä, vaan elämisestä näkyvää syvemmissä todellisuudessa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita hengellistä fiilistelyä tai irrottautumista ympäröivästä maailmasta. Kuten tukholmalaisen Santa Klaran seurakunnan pappi **Iwan Giertz** ytimekkäästi totesi: ”Jumala on pannut meidät rukoilemaan. Rukous on auttanut meidät löytämään nämä ihmiset.”

Usko ja ammattitaito eivät ole kilpailevia tekijöitä eikä toinen sulje pois toista. On niillä yhteistäkin: Kumpakaan ei kannata todistella jotenkin väkinäisen ”päälleliimatuksi”, vaan elää todeksi arjessaan itselleen luontevalla ja yhteisöä parhaiten palvelevalla tavalla.

Diakoniakentän keskeisin toimija on pyhä, rakastava Jumala. Hän on tehnyt aloitteen, kääntynyt meitä kohti, jotta me voimme kukin omalla tavallamme kääntyä toisiimme kohti. Kutsumus voi tuntua suurelta sanalta, mutta se voi olla hyvin yksinkertaista: Sitä, että omilla lahjoillani, taidoillani ja koulutuksellani vastaan Jumalan aloitteeseen, yhdessä hänen kanssaan.

Hanna-Kaisa Hartala

Marjut Hentunen